

**INVESTICIONO RAZVOJNI FOND
CRNE GORE AD, PODGORICA**

**Pojedinačni finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

S A D R Ž A J:

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI	
Pojedinačni Iskaz o ukupnom rezultatu	3
Pojedinačni Iskaz o finansijskoj poziciji	4-5
Pojedinačni Iskaz o promjenama na kapitalu	6
Pojedinačni Iskaz o tokovima gotovine	7
Napomene uz pojedinačne finansijske Iskaze	8- 52
<i>Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju</i>	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionaru i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza (strana 3 do 52) Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) koji obuhvataju pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2017. godine i odgovarajući pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz pojedinačne finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da pojedinačni finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u pojedinačnim finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Društva. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije pojedinačnih finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, pojedinačni finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju IRFCG AD na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore, Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1.

(nastavlja se)

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Akcionaru i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (nastavak)

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- a) Kao što je objelodanjeno u napomeni 2.1 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, shodno Zakonu o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore, minimalne standarde za upravljanje rizicima i obračun koeficijenta adekvatnosti kapitala za IRFCG AD propisuje Centralna banka Crne Gore. Do datuma ovog izvještaja navedeni propisi nisu donijeti od strane Centralne banke Crne Gore i IRFCG AD nije izvršio potreban obračun adekvatnosti kapitala. Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13, prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza za 2017. godinu, IRFCG AD je samo djelimično primijenio odredbe Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.
- b) Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, u skladu sa Zakonom o Investicionom razvojnog fondu Crne Gore, IRFCG AD priznaje promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježi dugotrajan, odnosno materijalno značajan pad vrijednosti.
- c) Kao što je prikazano u napomeni 28 uz pojedinačne finansijske iskaze, IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine solidarno odgovara u sudskim sporovima ukupne vrijednosti EUR 2.797.111. Osim za iznos od EUR 587.670, IRFCG AD nije izvršio rezervisanja za eventualne obaveze po navedenim sporovima, zbog toga što, po procjeni rukovodstva IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

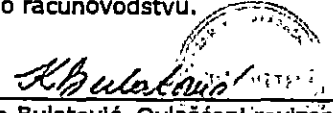
Naše mišljenje nije kvalifikovano po gore navedenim pitanjima.

Izvještaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo IRFCG AD je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sa pojedinačnim finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu usaglašene su sa revidiranim pojedinačnim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica

Podgorica, Crna Gora
18. maj 2018. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015. godine)

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

POJEDINAČNI ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU

Za godinu koja se završila 31. decembra 2017. godine
(Iznosi u EUR)

<i>Red. broj propisanog obrasca</i>	Kategorija / Pozicija	Napomene	Tekuća 2017. godina	Prethodna 2016. godina
I	POSLOVNI PRIHODI		6.220.624	5.907.328
1	Prihodi od prodaje	4	6.175.663	5.843.571
5	Ostali poslovni prihodi	5	44.961	63.757
	POSLOVNI RASHODI		(2.705.114)	(2.497.260)
2	Troškovi materijala		(64.325)	(53.674)
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	6	(1.693.899)	(1.435.237)
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	7	(74.857)	(106.200)
5	Ostali poslovni rashodi	8	(872.033)	(902.149)
A	POSLOVNI REZULTAT		3.515.510	3.410.068
I	Finansijski prihodi		3.343	-
II	Finansijski rashodi	9	(1.476.934)	(1.083.324)
B	FINANSIJSKI REZULTAT		(1.473.591)	(1.083.324)
I	Ostali prihodi	10	121.336	444.408
II	Ostali rashodi	11	(925.138)	(2.319.966)
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI		(803.802)	(1.875.558)
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		1.238.117	451.186
H	PORESKI RASHOD PERIODA	12 a)	(117.931)	(41.765)
1	Tekući porez na dobit		(109.008)	(41.137)
2	Odloženi poreski rashodi		(8.923)	(628)
I	NETO REZULTAT		1.120.186	409.421
J	ZARADA PO AKCIJI	13	0,0107	0,0039

Napomene na stranama 8 do 52
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Ovi pojedinačni finansijski iskazi su usvojeni od strane rukovodstva Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica 22. marta 2018. godine.

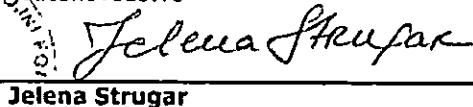
Potpisano u ime Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica:

Izvršni direktor

Zoran Vukčević

Rukovodilac službe za finansije i
računovodstvo

Jelena Strugar

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI

31. decembra 2017. godine

(Iznosi u EUR)

		<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
B	AKTIVA			
	STALNA IMOVINA		<u>157.125.279</u>	<u>138.620.882</u>
II	Nematerijalna ulaganja	14	27.125	9.030
III	Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva		<u>4.817.564</u>	<u>4.181.247</u>
1	Nekretnine i oprema	14	1.724.564	1.152.347
2	Investicione nekretnine	15	3.093.000	3.028.900
IV	Dugoročni finansijski plasmani		<u>152.280.590</u>	<u>134.430.605</u>
1	Učešća u kapitalu	16	19.030.402	19.050.742
3	Ostali dugoročni finansijski plasmani	17	133.250.188	115.379.863
D	STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	18	330.930	421.930
E	OBRTNA SREDSTVA		<u>101.696.711</u>	<u>58.287.313</u>
I	Zalihe		1.776	538
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina		<u>101.694.935</u>	<u>58.286.775</u>
1	Potraživanja	19	21.433.873	19.284.230
3	Kratkoročni finansijski plasmani	20	35.499.578	27.485.550
4	Gotovinski ekvivalenti i gotovina	21	44.679.816	11.461.873
5	Porez na dodatu vrijednost i aktivna vremenska razgraničenja		<u>81.668</u>	<u>55.122</u>
F	UKUPNA AKTIVA		<u>259.152.920</u>	<u>197.330.125</u>

Napomene na stranama 8 do 52
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (nastavak)

31. decembra 2017. godine

(Iznosi u EUR)

		<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
	PASIVA			
A	KAPITAL		98.504.517	97.277.118
I	Osnovni kapital	22	104.858.962	104.479.288
III	Rezerve		115.000	115.000
	Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju		1.054.261	1.141.048
IV				
	Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju		(15.070.406)	(14.884.732)
V				
VI	Neraspoređena dobit		7.546.700	6.426.514
B	DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE		150.288.017	89.883.305
I	Dugoročna rezervisanja	23	652.333	653.253
II	Dugoročne obaveze	24	149.635.684	89.230.052
1.	Dugoročni krediti		149.635.684	89.230.052
C	ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	12	30.267	21.344
D	KRA TKOROČNA REZERVISANJA I KRA TKOROČNE OBAVEZE		10.330.119	10.148.358
I	KRA TKOROČNE OBAVEZE		10.330.119	10.148.358
1	Kratkoročne finansijske obaveze		8.213.762	7.744.000
3	Obaveze iz poslovanja	25	1.053.846	1.736.178
4	Ostale kratkoročne obaveze i pasivna vremenska razgraničenja	26	945.147	617.831
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda		8.356	9.212
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit	27	109.008	41.137
E	UKUPNA PASIVA		259.152.920	197.330.125

Napomene na stranama 8 do 52
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA
Matični broj: 02217937
Šifra djelatnosti: 6430

VA KAPITALU
ira 2017. godine

novni pital	Rezerve	Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	Neraspoređena dobit	Ukupno
.571.378	115.000	907.342	(13.957.624)	6.017.093	96.653.189
907.910	-	-	-	-	907.910
-	-	-	-	409.421	409.421
-	-	233.706	18.897	-	252.603
-	-	-	(958.913)	-	(958.913)
-	-	-	12.908	-	12.908
479.288	115.000	1.141.048	(14.884.732)	6.426.514	97.277.118
379.674	-	-	-	-	379.674
-	-	-	-	1.120.186	1.120.186
-	-	75.389	594.676	-	670.065
-	-	(133.990)	(780.350)	-	(914.340)
-	-	(28.186)	-	-	(28.186)
858.962	115.000	1.054.261	(15.070.406)	7.546.700	98.504.517

Napomene na stranama 8 do 52 čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

(Iznosi u EUR)

<u>Pozicija</u>	<u>Napomena</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		238.981	377.933
1. Prodaja i primljeni avansi		178.146	266.473
2. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja		60.835	111.460
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(4.188.192)	(3.670.249)
1. Isplate dobavljačima i dati avansi		(864.290)	(927.152)
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi		(1.705.854)	(1.439.748)
3. Plaćene kamate		(1.401.586)	(1.048.207)
4. Porez na dobitak		(41.137)	(87.821)
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda		(175.325)	(167.321)
III Neto tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(3.949.212)	(3.292.316)
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		119.725.454	105.663.772
2. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)		114.091.083	100.212.345
3. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja		5.634.371	5.451.427
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(143.773.088)	(125.334.080)
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)		(252.120)	(298.000)
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme		(143.239)	(47.085)
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)		(143.377.729)	(124.988.995)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja		(24.047.634)	(19.670.308)
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		68.998.788	32.678.139
1. Uvećanje osnovnog kapitala		379.674	907.910
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)		68.619.114	31.770.229
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		(7.784.000)	(3.747.419)
1. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)		(7.784.000)	(3.747.419)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja		61.214.788	28.930.720
D. NETO TOK GOTOVINE		33.217.943	5.968.096
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		11.461.873	5.493.777
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	21	44.679.816	11.461.873

Napomene na stranama 8 do 52
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

1. OSNIVANJE I DJELATNOST

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) osnovan je 23. aprila 2010. godine, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17), i registrovan kod Privrednog suda u Podgorici pod brojem 4-0009175-001. Prava i dužnosti osnivača i jedinog vlasnika IRFCG AD vrši Vlada Crne Gore. Za obaveze IRFCG AD bezuslovno i neopozivo jamči država Crna Gora.

Zakonom je uređeno da se IRFCG AD osniva u cilju podsticanja i ubrzanja privrednog razvoja Crne Gore i to:

1. podrškom mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima, i preduzetnicima;
2. podrškom infrastrukturnim projektima, projektima vodosnadbijevanja, i zaštite životne sredine;
3. finansiranjem projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
4. podsticanjem konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga;
5. podsticanjem zapošljavanja;
6. izdavanjem garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokriće čine sredstva Garantnog fonda;
7. osiguranjem izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika;
8. kreditiranjem u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;
9. obavljanjem poslova vezanih za prodaju kapitala u portfoliju IRFCG AD,
10. obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, kao i
11. obavljanjem i drugih poslova utvrđenih zakonom.

Osnivački kapital IRFCG AD čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“, br. 21/04 i 49/07). Osnivački kapital IRFCG AD čine i sredstva koja su usmjerena Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

IRFCG AD može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača, može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala, može da kupuje i prodaje hartije od vrijednosti, udjele, na domaćem i inostranom tržištu u svrhu obavljanja djelatnosti, u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike IRFCG AD, uz saglasnost osnivača.

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, sredstva za poslovanje IRFCG AD stiče:

1. iz prihoda ostvarenih poslovanjem;
2. prodajom akcija i udjela iz portfolija;
3. iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu IRFCG AD;
4. iz dobiti društava u kojima IRFCG AD ima akcije ili udjele;
5. izdavanjem hartija od vrijednosti;
6. uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu, kao i primanjem donacija;
7. iz anuiteta (povraćaja glavnice) po osnovu investicione aktivnosti;
8. naplatom premija pri obavljanju poslova osiguranja izvoza, kao i
9. iz drugih izvora, u skladu sa Zakonom.

Kontrolu poslovanja IRFCG AD vrši Centralna banka Crne Gore. Dobit poslovne godine raspoređuje se u rezerve IRFCG AD.

Svoju djelatnost IRFCG AD obavlja u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 126/1.

Na dan 31. decembra 2017. godine IRFCG AD ima 69 zaposlenih (31. decembra 2016. godine: 60 zaposlenih).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

1. OSNIVANJE I DJELATNOST (nastavak)

Organi upravljanja IRFCG AD su Skupština akcionara, Odbor direktora i Izvršni direktor. Članove Odbora direktora bira Skupština akcionara. IRFCG AD ima i dva stalna Odbora: Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditno-garantni odbor.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

IRFCG AD ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja pojedinačne finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 52/16), propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD, Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u nastavku ove napomene.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju pojedinačne finansijske iskaze po Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS”), odnosno po Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI”), koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa („IFAC”) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.14 krediti su iskazani u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i obezvređenje koja se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG”, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za potencijalne gubitke, a ne za obračun obezvređenja stavki bilansne aktive.

Shodno Zakonu o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, Centralna banka će propisati minimalne standarde za upravljanje rizicima za IRFCG AD. Do datuma sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza Centralna banka Crne Gore nije usvojila navedene propise.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva (napomena 3.14) u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG”, br.34/11).

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza IRFCG AD, priloženi pojedinačni finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi su pojedinačni u smislu da uključuju nekonsolidovane pozicije potraživanja, obaveza, rezultata poslovanja, promjena na kapitalu i novčanih tokova bez uključivanja zavisnog pravnog lica Turistički centar Durmitor – Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD. Do zakonskog roka IRFCG AD će sastaviti konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa zahtjevima lokalne regulative.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza (nastavak)

Pojedinačni finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom Istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. IRFCG AD je u sastavljanju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza primjenjivalo računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i Izvještajna valuta IRFCG AD je Euro (EUR).

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija pojedinačnih finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa. Ove procjene se najvećim dijelom odnose na procjene korisnog vijeka upotrebe nekretnina, opreme i investicionih nekretnina, procjene obezvređenja dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana i potraživanja iz poslovnih odnosa i procjene rezervisanja za date garancije i sudske sporove.

2.3. Stalnost poslovanja

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi za 2017. godinu sastavljeni su uz pretpostavku njegovog kontinuiranog nastavka poslovanja i ne sadrže korekcije, koje bi eventualno bile potrebne ukoliko IRFCG AD ne bude u mogućnosti da nastavi sa poslovanjem u skladu sa konceptom stalnosti poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi/rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, i drugi troškovi pozajmljivanja evidentiraju se u korist, odnosno na teret iskaza o ukupnom rezultatu, obračunskog perioda na koji se odnose. Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u iskazu o ukupnom rezultatu za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, procjenjuju se gotovinski tokovi razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata ali ne razmatraju se budući gubici po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta. Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.2. Prihodi po osnovu učešća u dobiti - dividende

Primljene dividende evidentiraju se u iskazu o ukupnom rezultatu, u okviru finansijskih prihoda, u objavljenom iznosu, umanjene za porez po odbitku od 9%.

3.3. Prihodi po osnovu faktoring aranžmana

Prihodi po osnovu naknada i kamata po faktoring aranžmanima evidentiraju se u korist iskaza o ukupnom rezultatu obračunskog perioda na koji se odnose. Kod klasičnog faktoringa kamata i naknada se naplaćuju od klijenta na način da se umanjuje iznos koji se isplaćuje klijentu, dok se kod dobavljačkog faktoringa kamata i naknada naplaćuju od klijenta direktno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Naknade zaposlenima

/i/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, IRFCG AD je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. IRFCG AD je obavezan da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati ovim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/ii/ Obaveze po osnovu otpremnina

Dugoročne obaveze po osnovu otpremnina za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD, a na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.5. Prihodi i troškovi zakupa

Operativni zakup predstavlja zakup u kojem su značajan dio rizika i koristi povezani sa vlasništvom zadržani od strane zakupodavca.

Prihodi i troškovi zakupa iskazani su u Iskazu o ukupnom rezultatu u stvarno nastalim iznosima, odnosno primjenom proporcionalne metode, tokom trajanja ugovora o zakupu.

3.6. Pozitivne i negativne kursne razlike

Sva sredstva i obaveze u stranim sredstvima plaćanja su preračunati u EUR primjenom zvaničnih deviznih kurseva važećih na dan iskaza o finansijskoj poziciji objavljenih od strane Centralne banke Crne Gore. Poslovne promjene u stranim sredstvima plaćanja tokom godine preračunavaju se u EUR po zvaničnim deviznim kursovima važećim na dan poslovne promjene.

Pozitivne i negativne kursne razlike koje nastaju preračunom sredstava i obaveza iskazanih u stranim sredstvima plaćanja i preračunom transakcija u toku godine knjiže se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.7. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Opozreza dobit se utvrđuje na osnovu dobiti IRFCG AD iskazane u pojedinačnom iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina. Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Porezi i doprinosi (nastavak)

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema iskazu o finansijskoj poziciji za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum iskaza o finansijskoj poziciji se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.8. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog umanjenja vrijednosti.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

Nematerijalna ulaganja amortizuju se putem proporcionalne metode u roku od pet godina, uz korišćenje amortizacione stope od 20% (2016: 20%).

IRFCG AD ne posjeduje nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom upotrebe.

3.9. Nekretnine i oprema

Nekretnine i oprema su materijalna sredstva koja IRFCG AD koristi u redovnom poslovanju, a čiji je očekivani korisni vijek upotrebe duži od jedne godine. Nekretnine i oprema su iskazani po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog obezvređenja vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za sve troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, IRFCG AD procjenjuje se da li postoje indikatori obezvređenja nekretnina i opreme. Kod procjenjivanja, da li postoji indikator obezvređenja, uzima se u obzir sljedeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila se mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu korišćenu kod obračuna upotrebne vrijednosti i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem i drugi indikatori).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nekretnine i oprema (nastavak)

Ako postoje takvi indikatori, IRFCG AD procjenjuje nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost uzima se veća od fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje i upotrebne vrijednosti. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost sredstva bi trebalo smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvređenja, koji se priznaje u iskazu o ukupnom rezultatu.

Naknadni troškovi: troškovi zamjene dijelova opreme (ugradnja novih rezervnih dijelova), troškovi značajnijih adaptacija i generalnih popravki priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja nekretnina i opreme: zamjena i ugradnja rezervnih dijelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki opreme, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

3.10. Amortizacija

Obračun amortizacije za građevinske objekte, opremu i nematerijalna ulaganja se vrši primjenom odgovarajuće stope, uz upotrebu proporcionalne metode, kojom se vrijednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procijenjenog korisnog vijeka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom vijeku upotrebe sredstava, procijenjenom od strane rukovodstva IRFCG AD i usvojenog od strane Odbora direktora IRFCG AD. Obračun amortizacije građevinskih objekata, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje u trenutku kada sredstva postanu raspoloživa za korišćenje. Amortizacija prestaje da se obračunava na dan kada se sredstva klasifikuju kao raspoloživa za prodaju, ili na dan kada se isknjiže.

Osnovne godišnje stope amortizacije u primjeni tokom 2017. i 2016. godine su:

Glavne grupe opreme	Stopa amortizacije (%)	Stopa amortizacije koja se priznaje u poreskom bilansu (%)
<i>Građevinski objekti</i>	1,30	5,00
<i>Oprema</i>		
Računarska i ostala IT oprema	20,00	30,00
Vozila	15,50	15,00
Kancelarijska oprema	12,00	15,00
Ostala oprema	20,00	20,00

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13 i 55/16) amortizacija licenci, ostalih nematerijalnih ulaganja i građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom degresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije.

Oprema čija je pojedinačna nabavna vrijednost u vrijeme nabavke veća od EUR 300 a koristi se duže od jednog obračunskog perioda, svrstava se u opremu u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. list RCG“, br. 28/02).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Investicione nekretnine

Ulaganje u nekretnine namijenjene sticanju prihoda (investicione nekretnine) predstavlja ulaganje u imovinu koja se drži u cilju sticanja prihoda putem izdavanja u zakup ili od povećanja tržišne vrijednosti, ili i jedno i drugo, a ne za korišćenje ili prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- Investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi;
- Investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- Investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Početno priznavanje investicionih nekretnina je po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost predstavlja nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove nabavke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje investicionih nekretnina, iskazuju se u pojedinačnom iskazu o ukupnom rezultatu.

3.12. Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno (Stečena aktiva)

Nekretnine i zemljište koji su konstituisani kao sredstvo obezbjeđenja po odobrenim plasmanima i koje IRFCG AD stiče u postupku naplate spornih potraživanja priznaju se u poslovnim knjigama po nižoj od ukupne vrijednosti navedenih potraživanja i njihove procijenjene vrijednosti. Ove nekretnine i zemljište IRFCG AD iskazuje u okviru grupe "stalna sredstva namijenjena prodaji". Razlika između knjigovodstvene i prodajne vrijednosti se računovodstveno evidentira u momentu prodaje na teret ili u korist pojedinačnog iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze IRFCG AD evidentira u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji od momenta kada je ugovornim odredbama vezan za instrument.

Metod efektivne kamatne stope

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja amortizovane vrijednosti finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive (uključujući sve plaćene ili primljene naknade koja čini sastavni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije ili ostale premije ili popuste) tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza.

Finansijska sredstva

IRFCG AD je finansijska sredstva klasifikovao u sljedeće kategorije: dugoročni finansijski plasmani u državne obveznice koje se drže do dospijeća, dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju, dugoročni finansijski plasmani u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica, finansijska sredstva utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu, krediti i potraživanja.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši klasifikaciju svojih ulaganja u momentu inicijalnog priznavanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada IRFCG AD izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se prizna kada IRFCG AD ispuní obavezu ili kada je obaveza plaćanja predviđena ugovorom ukinuta ili istekla.

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospeljeća

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospeljeća predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplatama i fiksnim dospeljećem, i za koja rukovodstvo IRFCG AD ima pozitivnu namjeru da ih drži do roka dospeljeća. Ulaganja koja se drže do dospeljeća se odnose na obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata emitovane od strane opština u Crnoj Gori i obveznice Fonda rada koje je emitovala Vlada Crne Gore.

Navedeni plasmani iskazani su po amortizovanom trošku uz primjenu ugovorene kamatne stope (diskontni faktor) koji aproksimira efektivnoj kamatnoj stopi i umanjeni su za obezvređenja na osnovu procjene rukovodstva IRFCG AD o njihovoj vjerovatnoj naplativosti.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju

Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju obuhvataju hartije od vrijednosti koje nije moguće klasifikovati kao finansijska sredstva kojima se trguje ni kao finansijska sredstva koja se drže do dospeljeća i sastoje se od ulaganja u kapital (akcije) privrednih društava koja su registrovana kod Centralne depozitarne agencije Crne Gore (CDA) i ulaganja u kapital privrednih društava koja nisu registrovana kod CDA. IRFCG AD navedena ulaganja drži određeni vremenski period do momenta privatizacije. Postupak promjene vlasništva se sprovodi u skladu sa odgovarajućim Planom privatizacije koji usvaja Vlada Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji privrede Crne Gore („Sl. list CG”, br. 2/92, 17/92, 27/94, 30/94, 23/96, 73/10 i 40/11), pravni prethodnik IRFCG AD, Fond za razvoj Crne Gore, je učešća u kapitalu stekao bez naknade. Fond za razvoj je inicijalno vrednovao u svojim poslovnim knjigama navedena učešća u kapitalu kao dugoročne finansijske plasmane - finansijska sredstva raspoloživa za prodaju po procijenjenoj nominalnoj vrijednosti koja je bila izražena u DEM do 31. decembra 2001. godine, odnosno u EUR od 1. januara 2002. godine, u korist kapitala Fonda za razvoj koji je u cjelosti u državnom vlasništvu.

Osnivanjem Investiciono razvojnog fonda Crne Gore ove hartije od vrijednosti su po procijenjenoj vrijednosti sa stanjem na dan 31. januara 2010. godine postale dio osnivačkog kapitala IRFCG AD, osim učešća u kapitalu privrednih društava koja nisu registrovana kod CDA i društava koja nemaju finansijske iskaze, za koje procjena fer vrijednosti nije vršena zbog nedostatka podataka.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG”, br.34/11). Procjena je izvršena korišćenjem 4 kriterijuma i to:

1. Kriterijum kontrole
2. Kriterijum utrživosti
3. Kriterijum strukture kapitala - % neto imovine
4. Kriterijum finansijskog rezultata - % neto marže.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju (nastavak)

Nakon analize četiri navedena kriterijuma, vrši se obračun finalnog multiplikatora u zavisnosti od procentualnog učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu društva:

1. ukoliko državni paket akcija iznosi manje od 25% ukupnih emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „manjinski paket“ obračunava finalni multiplikator isključivo po kriterijumu utrživosti akcija na berzama kapitala;
2. ukoliko državni paket akcija iznosi preko 25% od ukupno emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „većinski paket“ obračunava finalni multiplikator zbrajajući pojedinačne multiplikatore po kriterijumima kontrole, strukture kapitala i finansijskog rezultata.

Osnovica za primjenu finalnog multiplikatora je prosječna ponderisana vrijednost između:

1. Tržišne cijene akcija na dan 31. decembra i
2. Prosječne cijene akcija u periodu 1. januara do 31. decembra.

Kao ponder je uzet kriterijum odstupanja tržišne cijene na dan 31. decembra od prosječne godišnje cijene.

Procijenjena fer vrijednost jedne akcije se dobija množenjem prosječne ponderisane cijene akcija i obračunatog finalnog multiplikatora.

Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju IRFCG AD evidentira kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, u okviru revalorizacionih rezervi - Nerealizovani gubici i dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, sve do trenutka prodaje kada se dobit ili gubitak po osnovu prodaje priznaje u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježe dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa članom 17. Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore.

Otpis ulaganja u hartije od vrijednosti raspoloživih za prodaju vrši se u cjelosti za akcije privrednih društava koja su trajno prestala sa poslovanjem ili za koja je okončan postupak stečaja. Djelimičan otpis dugoročnih finansijskih plasmana vrši se za akcije privrednih društava kod kojih je došlo do smanjenja akcijskog kapitala po osnovu pokrića gubitaka iz poslovanja u skladu sa Odlukom Skupštine akcionara navedenih privrednih društava.

Prihodi od prodaje stečajne mase privrednih društava koja su prestala sa poslovanjem, odnosno privrednih društava kod kojih je obezvredjenje plasmana izvršeno u cjelosti, priznaju se u trenutku naplate u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica se odnosi na učešće u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva. Investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano odmjeriti i derivati koji su povezani sa njima, IRFCG AD odmjerava po nabavnoj vrijednosti.

Ulaganja u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica

Pridružena i zavisna pravna lica predstavljaju ona društva u kojima IRFCG AD ima udio u vlasništvu između 20% i 50%, odnosno veće od 50%, respektivno, ili u kojima ima značajan uticaj. Učešća u kapitalu pridruženih i zavisnih pravnih lica iskazana su po istorijskoj nabavnoj vrijednosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Ukoliko postoji indikacija da za navedena ulaganja postoji obezvređenje, nadoknadivi iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknadivi iznos procijenjen kao niži od vrijednosti prikazane u pojedinačnim finansijskim iskazima, vrijednost ulaganja se smanjuje do svoje nadoknadiive vrijednosti i priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

IRFCG AD je na dan 31. decembar 2017. godine uvrđio da ne postoje objektivni dokazi obezvređenja ulaganja u zavisno društvo TC Durmitor doo, Žabljak, odnosno da je nadoknadivi iznos ulaganja u kapital zavisnog pravnog lica veći od knjigovodstvene vrijednosti. IRFCG AD smatra da iznosi u priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima, a koji se odnose na ulaganja u kapital zavisnog pravnih lica odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu predstavljaju obveznice stare devizne štednje emitovane od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Navedene obveznice kotirane su na berzi i njihova fer vrijednost se pouzdano može odrediti. Efekat svođenja na fer vrijednost IRFCG AD evidentira u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu. Naplata potraživanja po ovim obveznicama okončana je 2017. godine, po dospijeću.

Kredit

Krediti odobreni od strane IRFCG AD evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita. Krediti su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i obezvređenje koje se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za procijenjene gubitke, a ne za obračun obezvređenja stavki bilansne aktive. Navedenom Odlukom utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je IRFCG AD izložen kreditnom riziku, kao i način utvrđivanja minimalnih rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti IRFCG AD kreditnom riziku.

IRFCG AD jednom, mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive, po osnovu kojih je izložen riziku neispunjavanja obaveza dužnika, i stavki vanbilansa koje za IRFCG AD predstavljaju potencijalne obaveze.

U zavisnosti od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka IRFCG AD stavke aktive i vanbilansa klasifikuje u klasifikacione grupe A-E.

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate;
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 i za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca i vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna;
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Kreditni (nastavak)

IRFCG AD primjenjuje sljedeće procenat rezervacija po danima kašnjenja i kategorijama rizičnosti:

	2017.		2016.	
	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja
A	0%	<30	0%	<30
B1	2%	31-60	2%	31-60
B2	7%	61-90	7%	61-90
C1	20%	91-150	20%	91-150
C2	40%	151-270	40%	151-270
D	70%	271-365	70%	271-365
E	100%	>365	100%	>365

Rezervacije obračunate primjenom navedenih kriterijuma se knjiže na teret rashoda poslovanja i predstavljaju odbitnu stavku vrijednosti kredita. Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) regulisana je obaveza IRFCG AD da se prilikom upravljanja rizicima pridržava minimalnih standarda za upravljanje rizicima, a koje će za IRFCG AD propisati Centralna banka Crne Gore u narednom periodu.

Dugoročni krediti dati zaposlenima

Dugoročni krediti dati zaposlenima inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva. IRFCG AD naknadno utvrđuje ispravku vrijednosti na osnovu diskontovanja očekivanih budućih novčanih tokova primjenom efektivnog prinosa u trenutku odobravanja finansijskog instrumenta.

Potraživanja po osnovu faktoringa

Potraživanja po osnovu faktoringa inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva - ustupljenog potraživanja.

IRFCG AD ima pravo da otkupljuje potraživanja sa i bez prava regresa. IRFCG AD pretežno otkupljuje potraživanja sa pravom regresa. Pravo regresa, obezbjeđuje pravo IRFCG AD da, u slučaju postojanja objektivnih dokaza da IRFCG AD neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje od dužnika, naplatu potraživanja zahtijeva od ustupioca potraživanja. Ukoliko je ustupljeno potraživanje bez prava regresa IRFCG AD preuzima odgovornost za naplatu potraživanja od dužnika.

Nakon inicijalnog priznavanja, ulaganja u otkupljena potraživanja se vrednuju po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za izvršene naplate do datuma iskaza o finansijskoj poziciji i za rezervisanja po osnovu umanjenja vrijednosti.

IRFCG AD u poslovnim knjigama iskazuje i potraživanja od klijenata po osnovu dobavljačkog faktoringa, u vrijednosti izmirenih obaveza prema klijentovim dobavljačima. Ova potraživanja se naplaćuju u skladu sa unaprijed pripremljenim planovima dospijanja. U cilju obezbjeđenja ovih potraživanja IRFCG AD ugovara sredstva obezbjeđenja, u skladu sa politikom kolaterala, hipoteke, zaloge, mjenice, bankarske garancije i drugo.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Potraživanja po osnovu faktoringa (nastavak)

IRFCG AD na svaki datum bilansa procjenjuje postoje li objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti faktoring potraživanja. Vrijednost faktoring potraživanja je umanjena samo ako postoje objektivni dokazi umanjenja vrijednosti kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastupili nakon početnog priznavanja (događaj nastanka gubitka) i ako taj događaj (ili događaji) nastanka gubitka ima uticaj na procijenjene buduće novčane tokove koji se može pouzdano procijeniti. Značajne finansijske poteškoće dužnika i ustupioca potraživanja (dužnika po osnovu regresnog prava), vjerovatnoća da će dužnik otići u stečaj ili finansijsko restrukturiranje i neplaćanje smatraju se objektivnim dokazima da je došlo do obezvređenja. Iznos rezervisanja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti faktoring potraživanja i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova. Knjigovodstvena vrijednost faktoring potraživanja se umanjuje korišćenjem računa obezvređenja, a iznos gubitka se priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

U skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG”, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 76/05, 04/06, 16/07, 73/10, 40/11, 29/13, 09/15, 53/16, 1/17 i 50/17), IRFCG AD je obveznik PDV po osnovu prihoda od naknada po ugovoru o faktoringu. U skladu sa navedenim, IRFCG AD je stekao pravo na odbitak srazmjernog dijela ulaznog PDV-a (saglasnost dala Poreska uprava na osnovu člana 38. Zakona o PDV-u). Odbitni dio PDV-a izračunava se na osnovu procentualnog učešća oporezivog prometa u ukupnom prometu. Utvrđuje se iskustveno, na osnovu prethodnog perioda, i primjenjuje tokom godine, a zatim revidira na kraju svake godine i vrši retroaktivna ispravka poreskih prijava.

Gotovinski ekvivalenti i gotovina

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčana sredstva u blagajni, na računima kod poslovnih banaka koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti. Gotovinski ekvivalenti su kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se brzo pretvaraju u poznate iznose gotovine i nisu pod značajnim uticajem rizika promjena vrijednosti. Gotovinske ekvivalente predstavljaju i kratkoročno oročeni depoziti kod poslovnih banaka. U iskazu o tokovima gotovine IRFCG AD iskazuje prilive i odlive po osnovu finansijskih plasmana (osnovne djelatnosti) u okviru „tokova gotovine iz aktivnosti investiranja”.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze inicijalno se mjere po fer vrijednosti umanjenoj za sve troškove transakcija. Finansijske obaveze se naknadno odmeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope.

IRFCG AD isknjižava finansijske obaveze, kada i samo kada su obaveze IRFCG AD izmirene, otpisane ili su istekle.

Obaveze po osnovu faktoringa

Obaveze po osnovu faktoringa predstavljaju iznose obaveza prema ustupiocima potraživanja za otkupljena potraživanja. Prilikom inicijalnog priznavanja priznaju se po ugovorenoj vrijednosti otkupljenih potraživanja i umanjuju za izvršene uplate. Po naplati pripadajućeg faktoring potraživanja od dužnika, preostali iznos (10% do 20%) plativ je ustupiocu potraživanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Primjena novih MSFI

U julu 2014. godine Odbor za MRS je objavio novi MSFI 9 – Finansijski instrumenti, koji zamjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. MSFI 9 zagovara novi pristup klasifikaciji i mjerenju finansijskih sredstava, novi model očekivanih kreditnih gubitaka i dopunjuje zahtjeve obračunavanja zaštite od rizika. Primjena ovog standarda počinje od 01. januara 2018. godine.

Sa stanovišta klasifikacije i mjerenja, novi standard zahtijeva da se sva dužnička finansijska sredstva klasifikuju sa stanovišta poslovnog modela upravljanja i karakteristika njihovih ugovorenih novčanih tokova u jednu od sledećih kategorija odmjeravanja: amortizovana vrijednost, fer vrijednost kroz ostali ukupni rezultat (FVOCI) ili fer vrijednost kroz bilans uspjeha (FVTPL). Finansijska sredstva se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti ako se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate. Finansijska sredstva se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat ako se drže u okviru poslovnog modela čiji cilj se ostvaruje kako kroz prikupljanje ugovorenih novčanih tokova tako i kroz prodaju finansijskih sredstava, gdje njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate. Sva ostala finansijska sredstva se klasifikuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Za vlasničke finansijske instrumente koji nisu namijenjeni trgovanju postoji mogućnost klasifikacije i mjerenja po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat bez mogućnosti kasnije reklasifikacije kroz bilans uspjeha.

U dijelu klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza standard ne zahtijeva promjenu u odnosu na MRS 39, sa izuzetkom priznavanja efekata vlastitog kreditnog rizika u ukupnom ostalom rezultatu za obaveze, koje su priznate po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

MSFI 9 zahtijeva prelazak sa modela priznavanja nastalih kreditnih gubitaka, za koje postoje dokazi, na model očekivanih kreditnih gubitaka.

Na osnovu analize poslovnog modela i analize karakteristika novčanih tokova IRFCG AD procjenjuje sljedeće:

- najveći dio kredita i potraživanja, kao i dužničkih hartija od vrijednosti, će se i dalje mjeriti po amortizovanoj vrijednosti;
- vlasničke hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i dalje će se mjeriti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;

IRFCG AD je, na sjednici Odbora direktora, održanoj 04. maja 2018. godine, usvojio Pravilnik o primjeni metodologije za obračun umanjenja vrijednosti finansijske imovine u skladu sa MSFI 9.

Metodologija definiše: indikatore default-a, određivanje faza (stage-ing) portfolija, segmentaciju portfolija, kalibraciju vjerovatnoće default-a (PD), obračun očekivanih gubitaka (ECL).

Na dan 31. decembra 2017. godine i do dana izdavanja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza IRFCG AD je u postupku obračuna finalnih efekata prve primjene standarda i uticaja na kapital.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada IRFCG AD ima zakonsku ili ugovorenu obavezu kao rezultat prošlih događaja i kada je vjerovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirla obaveza i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj procjeni rukovodstva IRFCG AD u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

IRFCG AD procjenjuje mogući nepovoljni razvoj događaja kao rezultat zbivanja u prošlosti i ukoliko je vjerovatnoća preko 50% da će sudski spor biti izgubljen, IRFCG AD vrši rezervisanje kojim se u cjelini obezbjeđuje iznos potencijalne obaveze po osnovu negativnog razrješenja sudskog spora.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim iskazima. Potencijalne obaveze se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, osim ako je vjerovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

IRFCG AD ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim iskazima. Potencijalna sredstva se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, ukoliko je priliv ekonomskih koristi vjerovatan.

3.15. Adekvatnost kapitala

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17) na osnivanje, poslovanje i kontrolu rada IRFCG AD se ne primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuje osnivanje, poslovanje i kontrola rada banaka.

Minimalne standarde za upravljanje rizicima, kao i metodologiju za izračunavanje koeficijenta adekvatnosti kapitala, za IRFCG AD, propisuje Centralna banka Crne Gore.

Zahtijevani minimalni iznos koeficijenta solventnosti, kao pokazatelja izloženosti IRFCG AD rizicima u poslovanju, shodno Zakonu o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, iznosi 8%.

Kontrolu usklađenosti poslovanja, sa propisima i odlukama koje budu definisane za IRFCG AD, vršće Centralna banka Crne Gore.

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Poslovna politika IRFCG AD je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Pravičnu vrijednost nije uvijek moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta i u uslovima postojanja problema nedovoljnog tržišnog iskustva, nedovoljne stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, i u situaciji kada zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši procjenu rizika, i u slučajevima kada ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama ne može biti i realizovana, vrši obezvređenje. Po mišljenju rukovodstva IRFCG AD, iznosi objelodanjeni u ovim pojedinačnim finansijskim iskazima odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim i drugim propisima u Crnoj Gori.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

4. PRIHODI OD PRODAJE

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Prihodi od kamata po osnovu:		
- oročenih depozita	203.733	188.069
- odobrenih kredita	4.510.594	4.115.741
- odobrenih kredita zaposlenima	53.209	48.805
- obveznica za finansiranje Infrastrukturnih i ekoloških projekata	14.136	27.044
- obveznica Fonda rada	1.123	3.150
- depozita po viđenju	3.969	2.133
- zatezne kamate	337.174	354.970
- faktoringa	635.845	646.907
	<u>5.759.783</u>	<u>5.386.819</u>
Prihodi od naknada po osnovu:		
- faktoringa	287.309	337.150
- direktno odobrenih kredita	128.571	119.602
	<u>415.880</u>	<u>456.752</u>
	<u>6.175.663</u>	<u>5.843.571</u>

5. OSTALI POSLOVNI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Prihodi od zakupa	19.800	22.460
Prihodi od prodaje stečene aktive (napomena 18)	20.000	31.141
Ostali prihodi	5.161	10.156
	<u>44.961</u>	<u>63.757</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

6. TROŠKOVI ZARADA NAKNADA ZARADA I OSTALI LIČNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi neto zarada	932.469	767.856
Troškovi poreza na zarade i naknade zarada	167.450	136.940
Troškovi doprinosa na zarade na teret zaposlenog	340.277	279.882
Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca	166.550	138.450
Bruto naknade Odbora direktora	32.333	37.665
Bruto naknade ugovora o djelu	14.370	17.555
Ostali lični rashodi	40.450	56.889
	1.693.899	1.435.237

7. TROŠKOVI AMORTIZACIJE I REZERVISANJA

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi amortizacije (napomena 14):		
- nematerijalne imovine	3.631	32.559
- nekretnina i opreme	71.059	70.558
	74.690	103.117
Troškovi rezervisanja za beneficije zaposlenih (napomena 23)	167	3.083
	74.857	106.200

8. OSTALI POSLOVNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi sponzorstava i pomoći koje odobrava Odbor direktora	187.750	219.305
Troškovi održavanja	47.534	48.927
Troškovi telefona i ostalih PTT usluga	25.208	24.473
Troškovi reprezentacije	34.137	44.426
Troškovi platnog prometa	48.319	47.415
Troškovi stručnih usluga	121.798	73.098
Troškovi oglasa, stručne literature i usavršavanja	13.732	55.243
Troškovi reklame i propagande	79.132	95.590
Troškovi taksi, sudskih naknada i članarina	27.820	95.459
Troškovi poreza po odbitku	126.105	104.729
Troškovi zakupa poslovnog prostora	23.918	18.310
Troškovi službenih putovanja	38.390	19.027
Drugi poslovni rashodi	98.190	56.147
	872.033	902.149

9. FINANSIJSKI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Rashodi kamata i naknada po osnovu kredita Evropske Investicione banke („EIB“)	1.476.934	1.083.324
	1.476.934	1.083.324

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

10. OSTALI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Prihodi od ukidanja rezervisanja za otpremnine	1.087	-
Prihodi od ukidanja rezervisanja za jubilarne nagrade	-	7.635
Prihodi od svođenja obveznica stare devizne štednje (napomena 17(a))	-	3.124
Prihodi od sticanja investicionih nekretnina (napomena 15)	29.875	147.960
Prihodi od procjene investicionih nekretnina (napomena 15)	64.100	275.620
Prihodi od prodaje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	19.523	4.491
	<u>114.585</u>	<u>438.830</u>
Drugi prihodi	6.751	5.578
	<u>121.336</u>	<u>444.408</u>

11. OSTALI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2017.	2016.
Troškovi rezervacije na glavnici kredita (napomena 17b)	844.897	1.635.091
Troškovi rezervacije na kamatu	25.545	131.372
Ukidanje ispravke za pale garancije	-	(148.371)
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti investicionih nekretnina	-	531.055
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive (napomena 18)	1.875	81.851
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive date u zakup	-	10.342
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stambenih kredita zaposlenima sa prosječnom stopom plasiranja	33.641	78.100
Gubici po osnovu prodaje stečene aktive (napomena 18)	7.700	-
Drugi rashodi	11.480	526
	<u>925.138</u>	<u>2.319.966</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

12. POREZ NA DOBIT**a) Komponente poreza na dobit**

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Tekući porez	109.008	41.137
Odloženi porez	8.923	628
	117.931	41.765

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit i proizvoda rezultata poslovanja prije oporezivanja i propisane poreske stope

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Dobitak u pojedinačnom Iskazu o ukupnom rezultatu prije oporezivanja	1.238.117	451.186
Poreska stopa 9%	111.431	40.607
Rashodovanja i obezvređenja vrijednosti koja se ne priznaju u poreske svrhe	4.320	496
Oprema do EUR 300 koja se ne priznaje u poreske svrhe	2.180	662
	117.931	41.765
<i>Efektivna poreska stopa</i>	<i>9,53%</i>	<i>9,26%</i>

c) Odložene poreske obaveze

	(Iznosi u EUR)		
	Stanje na dan 1. januara	Uticaj na pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu	Stanje na dan 31. decembra
2016. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi	20.716	628	21.344
	20.716	628	21.344
2017. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi	21.344	8.923	30.267
	21.344	8.923	30.267

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između osnovice po kojoj se nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema priznaju u poreskom bilansu i iznosa po kojima su ta sredstva iskazana u pojedinačnim finansijskim iskazima IRFCG AD.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

13. ZARADA PO AKCIJI

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Neto dobit iz redovnog poslovanja	1.120.186	409.421
Ponderisan broj izdatih običnih akcija	104.621.796	104.020.372
Osnovna zarada po akciji		
- iz redovnog poslovanja	<u>0,0107070</u>	<u>0,0039359</u>
Neto iznos osnovne zarade po akciji	<u>0,0107070</u>	<u>0,0039359</u>

IRFCG AD ne posjeduje potencijalno razrijeđene akcije.

14. NEMATERIJALNA ULAGANJA, NEKRETNINE I OPREMA

(Iznosi u EUR)

	Građevinski objekti	Oprema	Investicije u toku	Ukupno	Nemateri jalna ulaganja
<i>Nabavna vrijednost</i>					
Stanje 1. januara 2016. godine	1.079.609	356.320	-	1.435.929	185.791
Povećanja	-	26.386	15.800	42.186	-
Otuđenja i rashodovanja	-	(7.660)	-	(7.660)	-
Stanje 31. decembra 2016. godine	<u>1.079.609</u>	<u>375.046</u>	<u>15.800</u>	<u>1.470.455</u>	<u>185.791</u>
Stanje 1. januara 2017. godine	1.079.609	375.046	15.800	1.470.455	185.791
Povećanja	521.120	122.823	-	643.943	21.726
Otuđenja i rashodovanja	-	(4.700)	-	(4.700)	-
Stanje 31. decembra 2017. godine	<u>1.600.729</u>	<u>493.169</u>	<u>15.800</u>	<u>2.109.698</u>	<u>207.517</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>					
Stanje 1. januara 2016. godine	56.832	197.873	-	254.705	144.202
Amortizacija (napomena 7)	14.035	56.523	-	70.558	32.559
Otuđenja i rashodovanja	-	(7.155)	-	(7.155)	-
Stanje 31. decembra 2016. godine	<u>70.867</u>	<u>247.241</u>	<u>-</u>	<u>318.108</u>	<u>176.761</u>
Stanje 1. januara 2017. godine	70.867	247.241	-	318.108	176.761
Amortizacija (napomena 7)	16.277	54.782	-	71.059	3.631
Otuđenja i rashodovanja	-	(4.033)	-	(4.033)	-
Stanje 31. decembra 2017. godine	<u>87.144</u>	<u>297.990</u>	<u>-</u>	<u>385.134</u>	<u>180.392</u>
<i>Sadašnja vrijednost</i>					
31. decembra 2017. godine	<u>1.513.585</u>	<u>195.179</u>	<u>15.800</u>	<u>1.724.564</u>	<u>27.125</u>
31. decembra 2016. godine	<u>1.008.742</u>	<u>127.805</u>	<u>15.800</u>	<u>1.152.347</u>	<u>9.030</u>

IRFCG AD nema hipoteke ili zaloge nad svojim nekretninama, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza, na dan 31. decembar 2017. godine.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

15. INVESTICIONE NEKRETNINE

Kretanje na investicionim nekretninama u vlasništvu IRFCG AD, sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine, u iznosu od EUR 3.093.000 (31. decembra 2016. godine: EUR 3.028.900) prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Početno stanje godine	3.028.900	3.136.375
Kupovine/sticanje u toku godine (napomena 10)	-	147.960
Pozitivan efekat procjene (napomena 10)	64.100	275.620
Negativan efekat procjene (napomena 11)	-	(531.055)
	3.093.000	3.028.900

U 2016. godini izvršena je uknjižba imovine stečene u ukupnoj vrijednosti od EUR 147.960 i odnosi se na imovinu stečenu u postupku eksproprijacije na lokalitetu skijališta Savin kuk u vrijednosti od EUR 135.900, kao i zemljišta u Bijelom Polju u vrijednosti od EUR 12.060 u trenutku sticanja, odnosno prema procjeni na dan 31. decembra 2016. godine u vrijednosti od EUR 15.000.

U 2017. godini izvršena procjena stečene imovine na lokalitetu Savin kuk i po tom osnovu je ostvaren prihod u iznosu EUR 64.100.

Na nepokretnostima u Herceg Novom, u ulici Njegoševoj (vrijednost nepokretnosti EUR 304.000) evidentirana je zabilježba restitucije.

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
1. Bijelo Polje – Nedakusko polje	455.000	455.000
2. Bijelo Polje – Nedakusi i Ul. Slobodana Penezića	42.000	42.000
3. Podgorica – Novaka Miloševa	475.000	475.000
4. Podgorica – Bulevar Revolucije	828.000	828.000
5. Nikšić – Mokra njiva	364.000	364.000
6. Herceg Novi – Topla Hotel Metalurg	311.000	311.000
7. Herceg Novi – Ulica Njegoševa 269	304.000	304.000
8. Kupljena nepokretnost od Saveza civilnih invalida rata	99.000	99.000
9. Žabljak-Motički gaj- Imovina stečena eksproprijacijom	200.000	135.900
10. Bijelo Polje – Nedakusi-zemljište	15.000	15.000
	3.093.000	3.028.900

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
	2016.	
Ulaganja u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju (napomena 16a)	7.880.310	8.152.770
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica (napomena 16b)	7.932.957	7.932.957
Ulaganja u kapital zavisnih privrednih društava (napomena 16c)	3.217.135	2.965.015
	19.030.402	19.050.742

16 (a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
	2016.	
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja su registrovana kod CDA	81.705.617	81.808.526
Prodaja učešća u kapitalu	(28.186)	(131.095)
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	(73.797.121)	(73.524.661)
	7.880.310	8.152.770
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja nisu registrovana kod CDA	295.671	295.671
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	(295.671)	(295.671)
	-	-
	7.880.310	8.152.770

IRFCG AD je dana 01. avgusta 2017. godine, izvršio prodaju 1.227 akcija preduzeća „Izgradnja“ AD Kotor, nominalne vrijednosti EUR 39.148, odnosno fer vrijednosti EUR 28.186 iskazane u poslovnim knjigama, za iznos od EUR 19.523.

Privredna društva koja su registrovana kod CDA

Fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana namijenjenih prodaji, procenat učešća IRFCG AD, u ukupnom kapitalu akcionarskih društava koja su registrovana kod CDA i ukupan broj akcija u vlasništvu IRFCG AD prikazan je u pregledu koji slijedi:

	Broj akcija u	Učešće	(Iznosi u EUR)	
	vlasništvu	IRFCG	31. decembra	31. decembra
	Fonda	AD %	2017.	2016.
13. jul Plantaže AD, Podgorica	39.844.589	22,23	4.448.666	4.289.676
Institut Simo Millošević AD,				
Igalj	90.411	23,65	1.987.132	1.506.755
HTP Ulcinjska rivijera AD,				
Ulcinj	116.567	7,65	854.081	917.200
Montepranzo Bokaproduct AD				
Tivat	57.710	51,40	-	780.349
Barska plovdba AD, Bar	371.465	16,16	60.505	30.808
Marina AD, Bar	258.283	16,99	528.665	599.536
Društvo za izvođenje				
građevinskih radova	1.227	14,47	-	28.186
Ostala privredna društva			1.261	260
			7.880.310	8.152.770

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

16 (a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju (nastavak)

Privredna društva koja su registrovana kod CDA (nastavak)

Promjene obezvređenja vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana – privrednih društava koja su registrovana kod CDA prikazane su u sljedećoj tabeli:

	(Iznosi u EUR)
	31. decembra
	2017.
	31. decembra
	2016.
Stanje na početku godine	73.524.661
Prodaja učešća u kapitalu	-
Svođenje na tržišnu fer vrijednost	272.460
	73.797.121
Stanje na kraju godine	73.524.661

Privredna društva koja nisu registrovana kod CDA

	(Iznosi u EUR)
	31. decembar
	2017.
	31. decembar
	2016.
„Biteks“ DD, Biševo	264.598
Ostala društva	31.073
	295.671
Minus: Obezvređenje vrijednosti	(295.671)
	-

16 (b) Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

	(Iznosi u EUR)
	31. decembar
	2017.
	31. decembar
	2016.
Javno preduzeće „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva	7.932.957
Ostala društva	31.078
	7.964.035
Minus: Obezvređenje vrijednosti	(31.078)
	7.932.957
	7.932.957

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 14. februara 2008. godine i Protokola o finansiranju i upravljanju projektom održivog razvoja turizma u Crnoj Gori, Upravni odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je 17. marta 2008. godine donio Odluku o ulaganju u kapital Javnog preduzeća „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“, Budva u iznosu od EUR 5.400.000.

Upravni odbor JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva je 3. novembra 2010. godine donio odluku o raspodjeli dobiti iz 2008. i 2009. godine srazmjerno učešćima u kapitalu, u skladu sa kojim je novčani ulog IRFCG AD srazmjerno povećan za EUR 532.957.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 2. decembra 2010. godine Odbor direktora IRFCG AD je 14. decembra 2010. godine donio Odluku o povećanju udjela u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 2.000.000.

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj dana 10. novembra 2017. godine, donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje“ („Sl. list CG“ br. 79/17). Pitanje statusa uloga IRFCG AD, u novoosnovanom Društvu, biće regulisano u skladu sa zakonom.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

16. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

16 (c) Ulaganja u kapital zavisnih pravnih lica

		31. decembar	(Iznosi u EUR)
	Učešće	2017.	31. decembar
		2016.	
Turistički Centar Durmitor doo, Žabljak	100%	<u>3.217.135</u>	<u>2.965.015</u>
		<u>3.217.135</u>	<u>2.965.015</u>

IRFCG AD je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 24. oktobra 2013. godine i Odluke Skupštine akcionara od 29. oktobra 2013. godine, osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću 100% u vlasništvu IRFCG AD „Turistički Centar Durmitor“ - Žabljak uplatom osnivačkog kapitala u iznosu EUR 200.000. IRFCG AD je u toku 2014. godine a u skladu sa odlukom Odbora direktora od 13. decembra 2013. godine izvršio prenos imovine kao nenovčan ulog u iznosu od EUR 1.823.867. U skladu sa odlukom odbora direktora od 31. jula 2014. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 54.496. Na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore na sjednici od 4. decembra 2014. godine Odbor direktora IRFCG AD je 19. decembra 2014. godine donio odluku o dodatnom povećanju kapitala za iznos od EUR 115.000. Sredstva za ovo povećanje obezbijedila je Vlada Crne Gore i ova sredstva su prenešena IRFCG AD.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 02. aprila 2015. i 02. jula 2015. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 59.000, odnosno EUR 414.653 (ukupno EUR 473.653).

U skladu sa odlukom Odbora direktora IRFCG AD, od 12. jula 2016. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 298.000.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 31. avgusta 2017. godine i 21. decembra 2017. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 206.070 i EUR 46.050.

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
		2016.
Dugoročne državne obveznice (napomena 17a)	-	138.796
Dugoročni krediti (napomena 17b)	132.227.035	114.277.580
Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (napomena 17c)	1.002.007	942.868
Dugoročni zakup stečene aktive	<u>21.146</u>	<u>20.619</u>
	<u>133.250.188</u>	<u>115.379.863</u>

17 (a) Dugoročne državne obveznice

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
		2016.
Obveznice stare devizne štednje	-	48.132
Minus: Obezvređenje vrijednosti	-	(963)
	-	47.169
Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	148.175	287.126
Obveznice Fonda rada	-	32.228
	-	319.354
Minus: Tekuće dospjeće dugoročnih obveznica (napomena 20)	<u>(148.175)</u>	<u>(227.727)</u>
	<u>-</u>	<u>138.796</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (a) Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice stare devizne štednje

Obveznice stare devizne štednje je emitovao Ministarstvo finansija Crne Gore, na osnovu Odluke o emisiji od 17. juna 2004. godine. Obveznice dospijevaju po serijama u periodu od 2004. do 2017. godine. Odluka je predviđala mogućnost korišćenja ovih obveznica i prije roka dospijeća, za kupovinu akcija u vlasništvu državnih fondova. Na ovaj način je Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) prodajom akcija u vlasništvu državnih fondova postao vlasnik obveznica stare devizne štednje, ukupne nominalne vrijednosti EUR 373.140. Posljednja serija obveznica stare devizne štednje je naplaćena u julu 2017. godine.

Obveznice stare devizne štednje sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Obveznice 2016 (OB 16)	-	-
Obveznice 2017 (OB 17)	-	48.132
		48.132
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	-	(48.132)
	-	-

Promjene obezvređenja dugoročnih državnih obveznica stare devizne štednje za 2017. i 2016. godinu prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembra 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2016.
Stanje na početku godine	963	5.002
Svođenje na tržišnu fer vrijednost (napomena 10)	-	(3.124)
Naplaćeno u toku godine	(963)	(915)
Stanje na kraju godine	-	963

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata

Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je od 2006. godine do zaključno sa 31. januarom 2010. godine izvršio kupovinu 13.767.741 obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata Opština u Crnoj Gori. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% do 5% godišnje, dospijevaju godišnje, počev od 2009. do 2018. godine. Nominalna vrijednost obveznice iznosi EUR 1.

IRFCG AD je u toku 2012. godine zaključio ugovore o kreditu sa 6 opština i to: Bijelo Polje, Plav, Danilovgrad, Kolašin, Pljevlja, Nikšić, Budva i Šavnik, čime je izvršena konverzija potraživanja po osnovu obveznica koje su ove opštine emitovale za potrebe ulaganja u infrastrukturne projekte.

Ugovori o kreditu sa pet opština su zaključeni sa rokom otplate osam godina, grejs periodom od jedne godine i godišnjom kamatnom stopom od 4%. Sredstva obezbjeđenja predstavljaju Ugovori o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore iz čijeg Egalizacionog fonda se IRFCG AD naplaćuje za dospjela potraživanja po navedenom osnovu. Mjenice sa mjeničnim ovlaštenjima opština predstavljaju dodatno sredstvo obezbjeđenja IRFCG AD. Jedino je kredit opštini Budva odobren sa rokom otplate 4 godine, grejs periodom 2 godine i godišnjom kamatnom stopom 6%. Sredstvo obezbjeđenja takođe predstavljaju mjenice opštine Budva.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (a) Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata (nastavak)

Obveznice za potrebe finansiranja infrastrukturnih i ekoloških projekata sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Opština Podgorica	148.175	287.126
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	(148.175)	(148.330)
	-	138.796

Obveznice Fonda rada

U toku 2012. godine IRFCG AD je, na osnovu Odluke Odbora direktora, kupio 71 obveznicu Fonda rada, koje je emitovala Vlada Crne Gore, za isplatu nelsplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, ukupne vrijednosti EUR 136.746. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi EUR 1,926. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi 7% godišnje i dospijevaju, po serijama u periodu od 2013. do 2017. godine.

Poslednja serija obveznica Fonda rada je naplaćena u julu 2017. godine.

Obveznice Fonda rada sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2016.
Obveznice 2017 (OBFR5)	-	32.228
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	-	(32.228)
	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (b) Dugoročni krediti

Dugoročni krediti sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Plasirani krediti preko poslovnih banaka	80.490.960	85.587.275
Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima preduzetnicima	<u>83.261.044</u>	<u>54.024.818</u>
	163.752.004	139.612.093
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	<u>(31.524.969)</u>	<u>(25.334.513)</u>
	<u>132.227.035</u>	<u>114.277.580</u>

Dugoročni krediti koje IRFCG AD odobrava preko poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2016.
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	8.206.777	9.476.079
NLB Montenegro banka AD, Podgorica	4.870.203	6.200.210
Atlas banka AD, Podgorica	8.473.684	15.348.287
Addiko bank AD, Podgorica	4.838.663	4.759.173
Hipotekarna banka AD, Podgorica	17.772.195	19.429.348
Komercijalna banka AD, Budva	1.029.933	978.131
Jugobanka AD, Kotor	447.346	447.346
Erste Bank AD, Podgorica	8.196.415	6.085.344
Universal Capital banka AD, Podgorica	6.263.387	4.785.038
Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica	11.372	28.010
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	2.216.846	2.060.597
Lovćen banka	14.796.290	12.613.925
Nova banka	80.428	-
Zapad banka	<u>3.734.767</u>	<u>3.823.133</u>
	80.938.306	86.034.621
Minus: Obezbjeđenje vrijednosti	<u>(447.346)</u>	<u>(447.346)</u>
	<u>80.490.960</u>	<u>85.587.275</u>

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka se realizuju po šemama saradnje sa poslovnim bankama. Rok otplate ovih kredita se kreće do 15 godina (uključujući odobreni „grace“ period), uz godišnju kamatnu stopu do 5%, od čega 3% pripada banci preko koje se plasiraju sredstva. Sredstva obezbjeđenja po ovim kreditima su mjenice i mjenična ovlašćenja banaka. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (b) Dugoročni krediti (nastavak)

Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima - preduzetnicima sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Privredna društva	78.634.745	48.826.812
Opštine (napomena 29)	5.420.557	6.116.266
Fizička lica – preduzetnici i poljoprivredni proizvođači	6.025.426	5.056.528
Devizne pozajmice i krediti koje je direktno odobravao Fond za razvoj	436.376	466.250
	90.517.104	60.465.856
Minus: Obezbvrednje vrijednosti	(7.256.060)	(6.441.038)
	83.261.044	54.024.818

Investicione direktne kredite IRFCG AD plasira na maksimalni rok otplate do 12 godina (uključujući odobreni „grace“ period) uz godišnju kamatnu stopu do 4,5%. IRFCG AD kreditne linije klasifikuje prema vrsti dominantne djelatnosti korisnika kredita što je prikazano u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Proizvodne djelatnosti	15.368.936	10.650.754
Poljoprivreda	10.182.404	4.948.255
Proizvodnja hrane	7.513.936	5.091.095
Turizam i ugostiteljstvo	20.788.291	15.436.469
Uslužne djelatnosti	19.524.890	15.667.647
Opštine – infrastruktura	4.253.906	4.691.440
Ostale djelatnosti	12.884.741	3.980.196
	90.517.104	60.465.856

IRFCG AD ima posebne kreditne linije za poljoprivredne proizvođače, koje se realizuju u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, zatim liniju za visokoškolce kao i žene i mlade u biznisu, gdje je rok otplate do 12 godina (uključuje grejs period 4 godine) i godišnja kamatna stopa od 0% do 3%. Pored navedenog, IRFCG AD je formirao i posebnu kreditnu liniju za finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije, gdje je maksimalni rok otplate 15 godina (uključuje grejs period 5 godina) i godišnja kamatna stopa 4,5%, za direktne kreditne aranžmane. Posebnu kreditnu liniju predstavlja finansiranje trajnih obrtnih sredstava gdje je godišnja kamatna stopa do 4,5% i maksimalni rok otplate 4 godine, za direktne kreditne aranžmane. U ponudi IRFCG AD ima i kreditnu liniju za start up preduzeća, liniju za podršku izgradnji hotelskih kapaciteta, ugostiteljstvu, proizvodnji za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja itd.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (b) Dugoročni krediti (nastavak)

Kamatna stopa se, za kredite koji ispunjavaju uslove za finansiranje iz sredstava Evropske Investicione Banke, umanjuje za 0,5% do 0,7%. Naplata ovih kredita je obezbjeđena hipotekama na nepokretnostima korisnika kredita, mjenicama, ovlaštenjima za naplatu i drugim sredstvima obezbjeđenja u skladu sa politikom kolaterala IRFCG AD.

Dospijeće potraživanja po osnovu dugoročnih kredita prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
- dospjelo	1.217.751	1.832.371
- do jedne godine	30.307.219	24.661.001
- od jedne do dvije godine	29.164.688	25.418.525
- od dvije do tri godine	23.574.862	23.253.515
- od tri do četiri godine	19.932.279	19.224.335
- preko četiri godine	59.555.205	45.222.346
	163.752.004	139.612.093

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja po osnovu datih dugoročnih kredita prikazane su u sljedećoj tabeli:

	2017.	(Iznosi u EUR) 2016.
Stanje na početku godine	6.888.384	5.253.293
Obezvređenje u toku godine (napomena 11)	844.897	1.635.091
Sticanje obezvrijeđene imovine	(29.875)	-
Stanje na kraju godine	7.703.406	6.888.384

17 (c) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Dugoročni krediti dati zaposlenima	1.604.886	1.535.660
Minus: Obezvređenje vrijednosti	(541.316)	(544.938)
	1.063.570	990.722
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 20)	(61.563)	(47.854)
	1.002.007	942.868

Dospijeće potraživanja za kredite datih zaposlenima prikazano je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
- dospjelo	2.187	1.800
- do jedne godine	59.376	46.054
- od jedne do dvije godine	65.605	59.376
- od dvije do tri godine	69.347	65.134
- od tri do četiri godine	69.997	65.858
- preko četiri godine	797.058	752.500
	1.063.570	990.722

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

17. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

17 (c) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (nastavak)

Upravni Odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je, na sjednici održanoj 8. decembra 2006. godine, usvojio Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih (broj 0202-8/108). Shodno pomenutom Pravilniku, definisani su sljedeći uslovi za odobravanje stambenih kredita zaposlenima: krediti se dodjeljuju sa rokom otplate od 20 do 30 godina, kamatna stopa je 1% i zaposleni ima pravo korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca. Pomenutim Pravilnikom nije definisano pravo na umanjeње kredita. Odbor direktora IRFCG AD je 7. septembra 2017. godine usvojio novi Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Obezbjedenje kredita predstavlja upis hipoteke na nepokretnostima u srazmjeri ne manjoj od 1:1 u odnosu na plasirana sredstva. Izuzetno, za kredite do EUR 15.000, mogu se uzeti druga sredstva obezbjeđenja.

18. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO

Stečena aktiva IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu EUR 330.930 predstavlja imovinu stečenu u postupku naplate spornih potraživanja.

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Stanje. 1. januara	421.930	699.764
Otuđenja	(119.000)	(163.358)
Sticanje	29.875	-
Prenos na dugoročne plasmane	-	(32.625)
Smanjenje vrijednosti po procjeni (napomena 11)	(1.875)	(81.851)
Stanje. 31. decembra	330.930	421.930

IRFCG AD je dana 1. novembra 2016. godine sklopio ugovor o dugoročnom zakupu (prenos na dugoročne plasmane) imovine stečene u postupku naplate potraživanja.

IRFCG AD je dana 25. oktobra i 30. novembra 2017. godine izvršio prodaju dijela stečene aktive, čija vrijednost u knjigama je iznosila EUR 80.000, odnosno EUR 39.000, i ostvario dobitak po osnovu prodaje u iznosu EUR 20.000 (napomena 5), odnosno gubitak u iznosu 7.700 (napomena 11).

IRFCG AD je dana 11. aprila 2017. godine stekao nepokretnost po osnovu kreditnog plasmana odobrenog od strane pravnog prethodnika, Fonda za razvoj Crne Gore, i iskazao, u poslovnim knjigama, u vrijednosti plasmana, EUR 29.875. Po procjeni ova vrijednost je umanjena za EUR 1.875.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

19. POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Potraživanja po osnovu prodatih hartija od vrijednosti preuzeta od Fonda za razvoj	47.879	47.879
Minus: Obezbvđenje vrijednosti	(47.879)	(47.879)
	-	-
Potraživanja po osnovu faktoring aranžmana	20.872.837	18.832.204
Potraživanja po garancijama koje su pale na teret IRFCG AD	1.500.000	1.500.000
Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD	108.712	108.712
	1.608.712	1.608.712
Minus: Obezbvđenje vrijednosti	(1.608.712)	(1.608.712)
	-	-
Potraživanja za kamate po osnovu:		
- dugoročnih i kratkoročnih kredita	231.678	194.918
- faktoringa	141.452	113.019
- kratkoročnih oročenih depozita	19.626	8.778
- zateznih kamata	341.141	278.801
- dugoročnih deviznih kredita koje je direktno odobravao Fond za razvoj	106.346	106.346
- naknade za kredite, faktoring i garancije	62.805	72.869
	903.048	774.731
Minus: Obezbvđenje vrijednosti	(389.828)	(364.283)
	513.220	410.448
Ostala potraživanja	47.816	41.578
	21.433.873	19.284.230

Faktoring aranžmani su u 2017. godini odobravani pod sljedećim uslovima: kamatna stopa se kretala u intervalu od 3,5% do 4,25%, avansna isplata klijentu je iznosila 80% ili 90% iznosa otkupljenih potraživanja, u slučaju klasičnog faktoringa. Za izvoznike je odobravana stimulativna mjera smanjenja kamatne stope za 0,5%.

IRFCG AD je u aprilu 2011. godine otpočeo sa obavljanjem poslova klasičnog faktoringa i po tom osnovu ostvaruje prihode :

- od naknade, koja se utvrđuje kao procenat od nominalne vrijednosti otkupljenog potraživanja;
- od kamate koji se obračunjavaju od dana otkupa potraživanja do dana naplate potraživanja od dužnika;
- od zatezne kamate, koja se obračunava za dane prekoračenja datuma valute, odnosno datuma dospjeća fakture za naplatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

19. POTRAŽIVANJA (nastavak)

IRFCG AD je u 2013. godini, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, izdao u korist Erste banke AD, Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić u iznosu EUR 1.500.000. Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD u cjelosti se odnose na privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić, u iznosu od EUR 108.712.

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Stanje na početku godine	2.020.874	2.037.873
Obezvređenje u toku godine (napomena 11)	25.545	131.372
Naplata u toku godine	-	(148.371)
Stanje. 31. decembra	2.046.419	2.020.874

20. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Kratkoročni direktno odobreni krediti	<u>3.763.109</u>	<u>1.873.816</u>
	3.763.109	1.873.816
Tekuća dospijeca po osnovu:		
Dugoročnih državnih obveznica (napomena 17a)	<u>148.175</u>	<u>227.727</u>
- stare devizne štednje	-	47.169
- za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	148.175	148.330
- Fonda rada	-	32.228
Dugoročnih Investicionih kredita (napomena 17b)	31.524.969	25.334.513
Kreditna odobrenih zaposlenima (napomena 17c)	61.563	47.855
Potraživanja po zakupu stečene aktive	<u>1.762</u>	<u>1.639</u>
	<u>31.588.294</u>	<u>25.384.007</u>
	35.499.578	27.485.550

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

21. GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
	2016.	
Žiro računi kod poslovnih banaka	30.473.380	2.457.499
Blagajna	278	268
Ostali novčani ekvivalenti	6.158	4.106
Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani	<u>14.200.000</u>	<u>9.000.000</u>
	<u>44.679.816</u>	<u>11.461.873</u>

Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine plasirani su sljedećim poslovnim bankama:

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017	31. decembar
		2016
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	1.700.000	2.500.000
Addiko bank AD, Podgorica	3.000.000	1.000.000
Komercijalna banka AD, Budva	1.000.000	-
Nova banka AD, Podgorica	2.000.000	-
Lovćen banka AD, Podgorica	3.500.000	3.500.000
Ziraat bank AD, Podgorica	<u>3.000.000</u>	<u>2.000.000</u>
	<u>14.200.000</u>	<u>9.000.000</u>

Kratkoročni finansijski plasmani predstavljaju kratkoročno oročene depozite na period od 90 do 365 dana, sa kamatnom stopom od 1,50 % do 2,30 % na godišnjem nivou, zavisno od banke i perioda oročenja. Ugovorima o oročenim depozitima je definisana klauzula, prema kojoj data mogućnost prijevremenog razročenja depozita na pismeni zahtjev IRFCG AD.

22. KAPITAL

Akcijski kapital IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine ukupne vrijednosti EUR 104.858.962 (2016: EUR 104.479.288) sastoji se od 104.858.962 akcija nominalne vrijednosti EUR 1 (2016: 104.479.288 nominalne vrijednosti EUR 1) koje su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Osnivački kapital IRFCG AD činio je cjelokupni kapital Fonda za razvoj (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“, br. 21/04, 49/07, 60/07, 12/07 i 73/10). Kapital IRFCG AD čine i sva sredstva koja su usmjerena Direkciji za mala i srednja preduzeća, za finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća.

Skupština IRFCG AD je 06. maja 2016. godine donijela Odluku o emitovanju 907.910 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 907.910. Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je 01. jula 2016. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-9/4-16, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 06. jula 2016. godine pod registarskim brojem 4-0009175/022.

Skupština IRFCG AD je 23. juna 2017. godine donijela Odluku o emitovanju 379.674 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 379.674. Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je 11. avgusta 2017. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-5/4-17, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 22. avgusta 2017. godine, pod registarskim brojem 4-0009175/024.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

23. DUGOROČNA REZERVISANJA

Dugoročna rezervisanja sa stanjem na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine prikazana su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 28)	587.670	587.670
Rezervisanja za naknade zaposlenima	64.663	65.583
	652.333	653.253

Rezervacije za sudske sporove sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu EUR 587.670 (napomena 28) predstavljaju rezervisanja nastala po osnovu pokrenutih tužbenih zahtjeva, a po kojima IRFCG AD može biti izložen potencijalnim gubicima.

Dugoročna rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima predstavljaju rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, kao i rezervisanja za jubilarne nagrade. Rezervisanja su iskazana po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima na način kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD.

Ovim pravilnikom je predviđeno da je IRFCG AD u obavezi da, prilikom odlaska u penziju, zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u IRFCG AD, koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata. Jubilarne nagrade se isplaćuje zaposlenom koji ostvari 10, 20 ili 30 godina rada u IRFCG AD, uključujući i godine rada u pravnom prethodniku - Fondu za razvoj Crne Gore. Visina jubilarne nagrade je definisana na nivou dva, tri odnosno četiri bruto obračunska koeficijenta, u IRFCG AD, u neto iznosu.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine utvrđena je sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u skladu sa pravilima aktuarske matematike. Godišnja kamatna stopa od 3% je korišćena za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima.

Kretanja na rezervacijama za naknade zaposlenima su data u pregledu u nastavku:

	2017.	(Iznosi u EUR) 2016.
Stanje na početku godine	65.583	70.136
Rezervisanja u toku godine (napomena 7)	167	3.083
Uklanjanje rezervisanja (napomena 10)	(1.087)	(7.636)
	64.663	65.583

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE

Dugoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 149.635.684 i u cjelosti se odnose na obaveze po osnovu dugoročne kreditne linije odobrene od strane Evropske Investicione Banke (EIB).

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	40.000.000	40.000.000
Evropska Investiciona Banka	30.000.000	11.380.606
Evropska Investiciona Banka	50.000.000	-
Ukupno povučeni iznos	170.000.000	101.380.606
Minus: Otplata glavnice	(12.150.554)	(4.406.554)
Ukupno obaveze po kreditu EIB	157.849.446	96.974.052
Minus: Tekuće dospjeće 2017	(8.213.762)	(7.744.000)
Ukupno dugoročni dio obaveza po kreditu EIB	149.635.684	89.230.052

IRFCG AD je 10. oktobra 2012. godine zaključio ugovor o kreditu sa Evropskom Investicionom Bankom (EIB) u iznosu EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina, u koji je uključen grace period od 2 godine, i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2014. godine IRFCG AD je zaključio drugi ugovor sa EIB-om u iznosu dodatnih EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina, u koji je uključen grace period od 2 godine, i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2015. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 40.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina, u koji je uključen grace period do 4 godine, i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U aprilu 2016. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 30.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina, u koji je uključen grace period do 4 godine, i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Do datuma sastavljanja ovih finansijskih pojedinačnih iskaza krediti su povučeni u sljedećim tranšama:

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Prvu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.543.400, IRFCG AD je povukao 15. februara 2013. godine. Prva kamata po ovoj tranši je dospjela 15. maja 2013., dok je prvi anuitet dospio 15. maja 2015. godine. Krajnji rok otplate prve tranše je 15. februar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.430.363, IRFCG AD je povukao 15. oktobra 2013. godine. Prva kamata je dospjela 15. januara 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 15. januara 2016. godine. Krajnji rok otplate druge tranše je 15. oktobar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Treću tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.428.712, IRFCG AD je povukao 3. marta 2014. godine. Prva kamata je dospjela 3. juna 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 3. juna 2016. godine. Krajnji rok otplate treće tranše je 3. mart 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu u ukupnom iznosu EUR 6.079.339, IRFCG AD je povukao 1. avgusta 2014. godine. Prva kamata je dospjela 31. oktobra 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 31. oktobra 2016. godine. Krajnji rok otplate četvrte tranše je 31. jul 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.724.603, IRFCG AD je povukao 31. oktobra 2014. godine. Prva kamata je dospjela 31. januara 2015. godine, dok je prvi anuitet dospio 31. januara 2017. godine. Krajnji rok otplate pete tranše je 31. oktobar 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.018.000, IRFCG AD je povukao 25. novembra 2014. godine. Prva kamata je dospjela 24. februara 2015. godine, dok prvi anuitet dospio 24. februara 2017. godine. Krajnji rok otplate šeste tranše je 24. novembar 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedmu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 5.027.000 IRFCG AD je povukao 12. februara 2015. godine. Prva kamata je dospjela 12. maja 2015. godine, a prvi je anuitet dospio 12. maja 2017. godine. Krajnji rok otplate sedme tranše je 13. februar 2023. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Osmu tranšu u ukupnom iznosu EUR 3.748.583 IRFCG AD je povukao 14. aprila 2015. godine. Prva kamata je dospjela 14. jula 2015. godine, dok je prvi anuitet dospio 18. aprila 2017. godine. Krajnji rok otplate osme tranše je 14. april 2023. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Devetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.444.656, IRFCG AD je povukao 26. juna 2015. godine. Prva kamata je dospjela 25. septembra 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 25. septembra 2019. godine. Krajnji rok otplate devete tranše je 25. jun 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Desetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.063.989 IRFCG AD je povukao 23. jula 2015. godine. Prva kamata je dospjela 23. oktobra 2015. godine, dok prvi anuitet dospijeva 23. oktobra 2019. godine. Krajnji rok otplate desete tranše je 23. jul 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Jedanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.101.732 IRFCG AD je povukao 10. novembra 2015. godine. Prva kamata je dospjela 09. februara 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 11. februara 2019. godine. Krajnji rok otplate jedanaeste tranše je 09. novembar 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Dvanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.610.570 IRFCG AD je povukao 26. januara 2016. godine. Prva kamata je dospjela 26. aprila 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 26. aprila 2020. godine. Krajnji rok otplate dvanaeste tranše je 26. januar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Trinaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.055.000, IRFCG AD je povukao 04. aprila 2016. godine. Prva kamata je dospjela 04. jula 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 04. jula 2020. godine. Krajnji rok otplate trinaeste tranše je 04. april 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četrnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.100.000, IRFCG AD je povukao 13. maja 2016. godine. Prva kamata je dospjela 13. avgusta 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 13. avgusta 2020. godine. Krajnji rok otplate četrnaeste tranše je 13. maj 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 4.624.053, IRFCG AD je povukao 20. jula 2016. godine. Prva kamata je dospjela 20. oktobra 2016. godine, dok prvi anuitet dospijeva 20. oktobra 2020. godine. Krajnji rok otplate petnaeste tranše je 20. jul 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šesnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.411.639, IRFCG AD je povukao 24. oktobra 2016. godine. Prva kamata je dospjela 24. januara 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 24. januara 2021. godine. Krajnji rok otplate šesnaeste tranše je 24. oktobar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedamnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.968.967, IRFCG AD je povukao 22. decembra 2016. godine. Prva kamata je dospjela 20. marta 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 22. decembra 2020. godine. Krajnji rok otplate sedamnaeste tranše je 20 decembar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Osamnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 13.114.031, IRFCG AD je povukao 25. januara 2017. godine. Prva kamata je dospjela 25. aprila 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 25. januara 2021. godine. Krajnji rok otplate osamnaeste tranše je 25. januar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Devetnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.505.364, IRFCG AD je povukao 15. februara 2017. godine. Prva kamata je dospjela 15. maja 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 15. februara 2021. godine. Krajnji rok otplate devetnaeste tranše je 15. februar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Vlada Crne Gore je 10. marta 2017. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 100.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu prvih EUR 50.000.000 je zaključen 20. marta 2017. godine. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina, u koji je uključen grace period do 4 godine, i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Prvu tranšu, po novom ugovoru, u ukupnom iznosu EUR 18.392.698 IRFCG AD je povukao 20. jula 2017. godine. Prva kamata je dospjela 20. oktobra 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 20. jula 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 20. jul 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu i treću tranšu u ukupnom iznosu EUR 12.185.223, IRFCG AD je povukao 13. septembra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 13. decembra 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 13. septembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 13. septembar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu u ukupnom iznosu EUR 11.753.615, IRFCG AD je povukao 25. septembra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 25. decembra 2017. godine, dok prvi anuitet dospijeva 25. septembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 25. septembar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

24. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Petu i šestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 6.327.798, IRFCG AD je povukao 31. oktobra 2017. godine. Prva kamata dospijeva 31. januara 2018. godine, dok prvi anuitet dospijeva 31. oktobra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 31. oktobar 2029 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedmu tranšu u ukupnom iznosu EUR 1.340.667, IRFCG AD je povukao 18. decembra 2017. godine. Prva kamata dospijeva 18. marta 2018. godine, dok prvi anuitet dospijeva 18. decembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 18. decembar 2029 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu od drugih EUR 50.000.000 je zaključen 18. oktobra 2017. godine. Po ovom ugovoru, do dana izvještavanja, nije bilo povlačenja sredstava.

Dospijeće dugoročnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu EIB-a prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
2017. godina	-	7.744.000
2018. godina	8.213.762	8.213.762
2019. godina	9.522.738	9.522.738
2020. godina	12.169.679	12.169.679
2021. godina	18.851.660	13.995.288
2022. godina	18.765.075	10.711.849
2023. godina	14.943.076	6.804.141
2024. godina	14.578.492	6.352.930
2025. godina	14.733.294	6.420.177
2026. godina	14.889.807	6.488.195
2027. godina	14.318.394	5.827.339
2028. godina	11.305.410	2.723.954
2029. godina	5.558.059	-
	<u>157.849.446</u>	<u>96.974.052</u>

25. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

	31. decembar 2017.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2016.
Obaveze po osnovu faktoringa (10% ili 20%)	663.807	622.667
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	11.106	11.784
Obaveze po osnovu primljenih avansa	377.019	1.101.502
Ostale obaveze iz poslovanja	1.914	225
	<u>1.053.846</u>	<u>1.736.178</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

26. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE I PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
	2016.	
Obračunate obaveze za kamatu EIB	236.111	161.699
Razgraničeni prihodi od naknada	624.630	415.690
Obračunate obaveze za neto zarade	50.542	25.948
Obračunate obaveze po osnovu poreza i doprinosa na zarade	33.864	14.494
	945.147	617.831

27. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DOBIT

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2017.	31. decembar
		2016.
Obaveze po osnovu poreza na dobit	109.008	41.137
	109.008	41.137

28. SUDSKI SPOROVI

IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine vodi sudske sporove u kojima se javlja kao tužilac i kao jedna od tuženih strana.

Procijenjena ukupna vrijednost sudskih sporova, bez procijenjenih efekata zateznih kamata i krajnjih troškova postupka, u kojima je IRFCG AD jedna od tuženih strana, odnosno u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iznosi EUR 2.797.111.

IRFCG AD je sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine izvršilo rezervisanje u iznosu EUR 587.670 (napomena 23) za sudske sporove za koje postoji velika vjerovatnoća da IRFCG AD može biti izložen potencijalnim gubicima po osnovu razrješenja tih sporova.

IRFCG AD nije izvršilo dodatna rezervisanja za eventualne obaveze po sudskim sporovima u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iz razloga što se procjenjuje da, na osnovu dosadašnje sudske prakse kada su u pitanju slični sporovi pokrenuti protiv IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Ukupna vrijednost potraživanja, po raskinutim ugovorima o kreditima koje je IRFCG AD procesuirao pred javnim izvršiteljima, kao i Upravnim i Privrednim sudom, na dan 31. decembra 2017. godine, iznosi EUR 2.890.123. Najveći dio se odnosi na priznato potraživanje u stečajnom postupku, nad društvom „Montavar-metalac“ DOO Nikšić, AD radi naplate duga po osnovu izdate garancije ovom privrednom društvu, u iznosu EUR 1.608.712. Ostatak vrijednosti se odnosi na nenaplaćena potraživanja po direktnim kreditnim aranžmanima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica ili su zajedno kontrolisani od istog subjekta. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Priroda odnosa između povezanih lica sa kojima je IRFCG AD ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

IRFCG AD identifikuje kao povezane strane zavisno pravno lice Turistički centar „Durmitor“ DOO Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD; zatim lokalne samouprave (opštine), koje predstavljaju javna pravna lica, državne institucije i ministarstva.

U toku 2017. godine IRFCG AD osim uplata na ime povećanja uloga, sa ciljem realizacije Generalnog plana javnih nabavki ovog društva za 2017. godinu, u iznosu ukupno EUR 252.120, nije ostvario druge poslovne transakcije sa Turističkim centrom „Durmitor“ DOO, Žabljak.

IRFCG AD posredstvom organa upravljanja društva utiče na poslovne odluke zavisnog pravnog lica.

U pregledu u nastavku je prikazana izloženost IRFCG AD prema opštinama u Crnoj Gori, po osnovu direktnih kreditnih aranžmana, kao i prihodi od kamata ostvarenih po ovom osnovu. Ranije je navedeno da su ovi aranžmani, osim za opštinu Budva i opštinu Plužine, obezbijeđeni Ugovorima o cesciji sa Ministarstvom finansija Crne Gore, iz čijeg Egalizacionog fonda IRFCG AD naplaćuje dospelja potraživanja.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine i 31. decembra 2016. godine su prikazane kao što slijedi:

Potraživanja po osnovu odobrenih kredita:	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Opština Cetinje	243.447	305.499
Opština Plužine	238.542	2.303
Opština Bijelo Polje	438.254	565.660
Opština Danilovgrad	290.634	375.161
Opština Kolašin	486.716	539.413
Opština Pljevlja	409.954	529.172
Opština Nikšić	467.049	602.685
Opština Plav	101.939	131.586
Opština Budva	147.206	374.195
Opština Ulcinj	456.155	516.642
Opština Šavnik	140.661	173.950
Opština Rožaje	2.000.000	2.000.000
	5.420.557	6.116.266

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema navedenim opštinama, na dan 31. decembra 2017. godine, u iznosu EUR 44.201.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi kamata:	(Iznosi u EUR)	
	2017.	2016.
Opština Cetinje	10.886	13.276
Opština Plužine	2.397	669
Opština Bijelo Polje	19.926	24.833
Opština Danilovgrad	13.218	16.473
Opština Kolašin	20.242	22.272
Opština Pljevlja	18.644	23.235
Opština Nikšić	21.625	26.941
Opština Plav	4.636	5.778
Opština Budva	15.693	27.911
Opština Ulcinj	26.895	30.064
Opština Šavnik	6.349	7.653
Opština Rožaje	79.999	30.635
	240.510	229.740

Izloženost IRFCG AD prema javnim preduzećima, javnim institucijama i ministarstvima Vlade Crne Gore, po kreditnim i faktoring aranžmanima, je prikazana u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Vodovod i kanalizacija doo, Podgorica	3.551.706	4.094.157
Komunalno doo, Danilovgrad	156.231	176.346
JP za nacionalne parkove Podgorica	255.246	197.027
Montefarm Podgorica	137.189	1.329.316
	4.100.372	5.796.846

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema preduzeću JP Nacionalni parkovi, na dan 31. decembra 2017. godine, u iznosu EUR 15.807.

Ostvareni prihodi od kamata na kredite javnih preduzeća za godinu koja se završava sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 225.564 (2016: EUR 239.058).

Dugoročni krediti dati zaposlenima sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine iznose bruto 1.604.886 EUR (2016: 1.535.660).

30. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Dana, 29. januara 2018. godine, Tužilac - SIA Multikapitals Letonija, u sporu protiv Vlade Crne Gore, Investiciono razvojnog fonda Crne Gore, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, povukao je tužbu čime je sudski spor okončan. Ovim su se stekli uslovi za ukidanje rezervacije po ovom sudskom sporu, u iznosu EUR 337.670.

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 01. marta 2018. godine, dala saglasnost za kreditno zaduženje IRFCG AD kod Razvojne banke Savjeta Evrope, u iznosu EUR 30.000.000. Odbor direktora IRFCG AD je 08. marta 2018. godine donio odluku o kreditnom zaduženju, a ugovor je zaključen 21. marta 2018. godine.

Odbor direktora IRFCG AD je donio odluku 22. marta 2018. godine o prodaji Investicione nekretnine u Herceg Novom, LN 504, KO Topla, za EUR 279.900. Ugovor o prodaji je zaključen 04. aprila 2018. godine.

Nije bilo drugih značajnijih događaja nakon datuma pojedinačnog iskaza o finansijskoj poziciji koji bi uticali na finansijske iskaze za 2017. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjanje.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

FINANSIJSKE ISKAZE
2017. godine

TVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

je klasifikaciju finansijskih sredstava i obaveza IRFCG AD i njihovu fer vrijednost:

	Ukupna knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Amortizovani trošak
cembra 2016. godine			
gotovina	11.461.873	2.461.873	9.000.000
poslovnih banaka, neto	85.587.275	-	85.587.275
klizenata, neto	75.721.561	18.832.204	56.889.357
vrijednosti-akcije raspoložive za prodaju	8.152.770	8.152.770	-
neplaćene štete	47.169	47.169	-
vrijednosti koje se			
	172.307	-	172.307
	181.142.955	29.494.016	151.648.939
credit EIB-a	96.974.052	-	96.974.052
	96.974.052	-	96.974.052
cembra 2017. godine			
gotovina	44.679.816	30.479.816	14.200.000
poslovnih banaka, neto	80.490.960	-	80.490.960
klizenata, neto	108.795.572	20.872.837	87.922.735
vrijednosti - akcije raspoložive za prodaju	7.880.310	7.880.310	-
vrijednosti koje se			
	68.593	-	68.593
	241.915.251	59.232.963	182.682.288
credit EIB-a	157.849.446	-	157.849.446
	157.849.446	-	157.849.446

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

31. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST
(nastavak)

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu od EUR 7.880.310 (2016: EUR 8.152.770) su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 2 u hijerarhiji fer vrijednosti).

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	7.880.310	-	7.880.310
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	7.932.957	-	7.932.957
Ukupna sredstva	-	15.813.267	-	15.813.267
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	8.152.770	-	8.152.770
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	7.932.957	-	7.932.957
Ukupna sredstva	-	16.085.727	-	16.085.727

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom IRFCG AD su sljedeći:

- Doprinijeti razvoju raznih poslovnih linija uz optimizaciju ukupnog rizika;
- IRFCG AD mora biti kvalitetan i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i efektivnu kontrolu rizika;
- Osiguravanje održivosti IRFCG AD kroz korišćenje adekvatnih mehanizama upravljanja i kontrole rizika.

Model upravljanja rizicima IRFCG AD zavisi od:

- Adekvatnog modela donošenja odluka i upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Adekvatne Interne procedure i okvira smjernica;
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

IRFCG AD je uglavnom izložen kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je IRFCG AD izložen u svojim aktivnostima kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, reputacioni rizik i slično.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom IRFCG AD Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditni odbor koji su zajedno sa Internim revizorom, odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima IRFCG AD u svojim određenim područjima.

Politike upravljanja rizicima IRFCG AD su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava IRFCG AD, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude. IRFCG AD, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sledeće akte:

- Pravilnik o upravljanju kreditnim rizikom u IRFCG AD;
- Pravilnik o kriterijumima za odobrenje kredita i popunjavanje kreditnog prijedloga;
- Pravilnik o upravljanju finansijskim plasmanima;
- Pravilnik o radu unutrašnje kontrole;
- Politika kolaterala;
- Program za sprječavanje pranja novca.

Interna revizija IRFCG AD prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom IRFCG AD i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izveštavaju Odboru direktora.

Odbor direktora IRFCG AD je odgovoran za analizu: pojedinačnih finansijskih iskaza IRFCG AD, analizu i praćenje sistema internih kontrola; aktivnosti koje preduzima Izvršni direktor kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima IRFCG AD. Odboru direktora pomaže Interna revizija u navedenim funkcijama.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat nespunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema IRFCG AD.

Kako bi upravljao nivoom kreditnog rizika, IRFCG AD:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite i ostale kreditne proizvode;
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika;
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbeđenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost IRFCG AD kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja preduzeća, preduzetnike, fizička lica (poljoprivredni proizvođači), opštine, javna preduzeća itd. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivni bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija po regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limiti);
- Diversifikacija po dospeljeću;
- Diversifikacija po proizvodima.

Kreditni se odobravaju kroz Kreditni odbor, a zavisno od nivoa izloženosti.

Služba za upravljanje rizikom i finansijskom analizom kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava menadžment.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Analiza kašnjenja po danima prikazana je u narednoj tabeli.

31. decembar 2017. godine	Manje od 30 dana	Od 31 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	80.938.306	-	-	-	80.938.306
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	116.820.143	2.515.854	2.599.031	3.814.189	125.749.217
Javni sektor	9.520.929	-	-	-	9.520.929
Komercijalni klijenti	92.515.196	2.208.787	2.544.890	3.380.200	100.649.073
Fizička lica	5.230.229	307.067	54.141	433.989	6.025.426
Ostalo	1.604.886	-	-	-	1.604.886
Ulaganja u hartije od vrijednosti - akcije raspoložive za prodaju	7.880.310	-	-	-	7.880.310
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	68.593	-	-	-	68.593
31. decembar 2016. godine	Manje od 30 dana	Od 31 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	86.034.621	-	-	-	86.034.621
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	76.259.223	3.121.137	895.209	3.931.968	84.207.537
Javni sektor	11.913.112	-	-	-	11.913.112
Komercijalni klijenti	58.929.432	2.530.225	746.687	3.495.834	65.702.178
Fizička lica	3.881.019	590.912	148.522	436.134	5.056.587
Ostalo	1.535.660	-	-	-	1.535.660
Ulaganja u hartije od vrijednosti - akcije raspoložive za prodaju	8.152.770	-	-	-	8.152.770
Obveznice stare devizne štednje	47.169	-	-	-	47.169
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	172.307	-	-	-	172.307

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRFCG AD neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospijanja, ili rizik da će za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove. IRFCG AD održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bio u mogućnosti da sve svoje obaveze izmiruje u rokovima dospijanja.

U cilju adekvatnog praćenja ovog rizika IRFCG AD je usvojilo i odgovarajuće dokumenta koja obuhvataju politiku upravljanja rizikom likvidnosti, plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i nepredviđenih okolnosti i proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija.

Politika upravljanja likvidnošću predviđa da IRFCG AD svakodnevno prati koeficijent minimalne dnevne likvidnosti izražen kroz odnos likvidne aktive i dospjelih obaveza i da se kvartalno izvještava Odbor za upravljanje aktivom i pasivom o kretanju ovog koeficijenta. Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

IRFCG AD osim mjerenja operativne dnevne, dekadne i likvidnosti na mjesečnom nivou redovno prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i pasive.

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode IRFCG AD ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. S obzirom da IRFCG AD nema pozicija u stranim valutama izloženost ovom riziku trenutno nije prisutna.

Rizik promjene kamtnih stopa za nove tranše kredita Evropske Investicione banke je prisutan ali, s obzirom na tendenciju kretanja ovih stopa u prethodnom periodu može se reći da je ovaj rizik na prihvatljivom nivou za IRFCG AD. Po pitanju ostalih tržišnih rizika tu je rizik uticaja promjene kamatne stope na prihod od kamate na oročena sredstva u poslovnim bankama. IRFCG AD nastoji da ovaj rizik minimizira odabirom najpovoljnijih ponuda poslovnih banaka i pored prisutnog trenda pada prosječne visine kamtnih stopa na oročena sredstva na domaćem tržištu.

**INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D**

Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju

Podgorica, april 2018. godine

S A D R Ž A J

1	Opšti podaci i korporativno upravljanje.....	2
2	Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja.....	5
3	Ukupna kreditna aktivnost za 2017.godinu	7
3.1	Programi podrške IRF CG.....	7
3.1.1	Razvoj preduzetništva.....	8
3.1.2	Podrška postojećim mikro,malim i srednjim preduzećima	8
3.1.3	Podsticaj likvidnosti	8
3.1.4	Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga.....	9
3.1.5	Podrška realizaciji green fielda i brown field Investicija	9
3.1.6	Podrška Infrastrukturnim projektima	9
3.2	Podrška za zaposlenost.....	9
3.3	Odobrena sredstva prema djelatnostima.....	10
3.4	Odobrena sredstva po regionima	10
3.5	Plasmani prema načinu odobrenja.....	11
3.6	Kamatne stope IRF CG i mjere stimulacije	11
4	Privatizacija.....	12
5	Monitoring portfolia.....	13
6	Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima	15
7	Unutrašnja kontrola	17
8	Planirani budući razvoj.....	Error! Bookmark not defined.

1 Opšti podaci i korporativno upravljanje

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu – „IRFCG AD“) osnovan je, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17).

IRFCG AD posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i podsticanja:

- ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore,
- dinamiziranja rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata,
- ravnomjernog regionalnog razvoja,
- konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata,
- proizvodnje i usluga orijentisanih prema Izvozu tj. proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost,
- finansiranja Infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine,
- efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije,
- kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore poslovanje IRFCG AD je prilagođeno potrebama razvoja crnogorske privrede i zahtjevima crnogorskog tržišta, a sve u skladu sa najboljom međunarodnom bankarskom praksom i standardima.

S tim u vezi djelatnost IRFCG AD je:

- odobravanje kredita, obavljanje faktoringa i drugih oblika otkupa potraživanja i izdavanje garancija kojima se naročito:
  - podstiče osnivanje, razvoj i održivost mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata i preduzetnika;
  - pruža podrška Infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja i zaštite životne sredine;
  - finansiraju projekti od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
  - podstiče konkurentnost crnogorskih proizvoda i usluga;
  - podstiče zapošljavanje;
- izdavanje garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokriće čine sredstva Garantnog fonda.
- osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika
- kreditiranje u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa.
- obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfoliju IRFCG AD;
- obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, i
- obavljanje i drugih poslova utvrđenih zakonom.

IRFCG AD je osnovan kao jednočlano akcionarsko društvo u skladu sa odredbama Zakona o Investiciono razvojnom Fondu Crne Gore i Zakona o privrednim društvima. IRFCG AD je pravno lice koje posluje samostalno i svoju djelatnost obavlja pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o Investiciono razvojnom Fondu Crne Gore, Statutom i opštim aktima IRFCG AD.

Prava i dužnosti osnivača IRFCG AD u skladu sa Zakonom vrši Vlada Crne Gore. Akti poslovne politike Fonda, utvrđuju se u skladu sa ekonomskom politikom i strateškim dokumentima Vlade.

Organi IRFCG AD su Skupština Fonda, kao organ i predstavnik osnivača, Odbor direktora, kao organ upravljanja i rukovođenja, Izvršni direktor, kao Izvršni organ i Sekretar IRFCG AD.

Skupština donosi Statut, imenuje i razrješava članove Odbora direktora i revizora, odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora, donosi odluke o raspolaganju imovinom IRF čija je vrijednost veća od 20% od knjigovodstvene vrijednosti imovine IRF, usvaja godišnje finansijske iskaze sa mišljenjem revizora i izvještaj o radu, donosi odluku o raspodjeli dobiti; obavlja druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Skupštinu IRFCG AD čini predstavnik kojeg imenuje Vlada. Redovna Skupština saziva se jednom godišnje, najkasnije 3 mjeseca nakon završetka finansijske godine.

Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja i nadzora nad tekućim poslovanjem. Odbor direktora ima tri člana, koji između sebe biraju Predsjednika. Članove Odbora direktora imenuje i razrješava Skupština IRFCG AD.

Odbor direktora IRFCG AD: predlaže Statut, utvrđuje poslovnu politiku i strategiju poslovanja; donosi akt o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta; utvrđuje investicionu politiku; donosi godišnji plan rada, finansijski plan i srednjoročni programa rada, uz saglasnost Vlade, donosi odluke o korišćenju sredstava, u skladu sa kriterijumima utvrđenim opštim aktom i aktima poslovne politike IRFCG AD; odlučuje o plasiranju sredstava po kriterijumima i uslovima utvrđenim aktima poslovne politike, odlučuje i o drugim pitanjima u skladu sa Statutom i zakonom.

Članovi Odbora direktora IRFCG AD, na dan 31. decembar 2017. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Zoran Vukčević	Predsjednik Odbora
Irfan Husović	Član
Džemal Radončić	Član

Članovi Kreditno-garantnog odbora, na dan 31. decembar 2017. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Aleksandra Popović	Zamjenica predsjednika Odbora
Zoran Vujović	Član
Nikola Milosavljević	Član
Vladislav Dulović	Član

Članovi Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembar 2017. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Branislav Janković	Predsjednik Odbora
Zoran Vukčević	Član
Antoaneta Krivokapić	Član
Asmir Pepić	Član

Na dan 31. decembar 2017. godine, Glavni izvršni direktor IRFCG AD, Podgorica, je gospodin Zoran Vukčević.

Interni revizor IRFCG AD, Podgorica, je gospođa Tina Darmanović.

Tokom 2017. godine Odbor direktora IRFCG AD je održao ukupno 68 sjednica od čega 53 redovne sjednice i 15 korespondentskih sjednica.

Izvršnog direktora IRFCG AD imenuje i razrješava Odbor direktora.

Izvršni direktor IRFCG AD predstavlja i zastupa IRFCG AD i odgovara za zakonitost rada IRFCG AD, organizuje, vodi poslovanje i vrši nadzor nad radom zaposlenih, izvršava odluke Odbora direktora; zaključuje ugovore u ime i za račun IRFCG AD; obavlja druge poslove predviđene Zakonom, Statutom i drugim opštim aktima.

Izvršni direktor imenuje stalne i povremene komisije i radna tijela iz sastava zaposlenih u IRF CG. Nadležnost, sastav, mandat i broj članova komisija i radnih tijela i visina naknade za njihov rad, utvrđuje se odlukom o imenovanju.

U okviru IRFCG AD djeluje Kreditno - garantni odbor i Odbor za upravljanje aktivom i pasivom IRFCG AD.

Kreditno - garantni odbor je stručno tijelo koje radi po pravilima struke koja važe u finansijskim institucijama, Uputstvima Odbora direktora, kriterijumima utvrđenim Internim aktima i godišnjim programom rada.

Kreditno - garantni odbor razmatra zahtjeve koji se odnose na plasman sredstava i izdavanje garancija za kredite čiji su korisnici mala i srednja preduzeća i preduzetnici, i daje mišljenja i preporuke Odboru direktora radi donošenja konačne odluke o dodjeli sredstava i odluke o izdavanju garancija po svakom pojedinačnom korisniku kredita.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom prati rizike (rizik likvidnosti, kreditni rizik, tržišni i drugi rizici) kojima IRFCG AD može biti izložen u svom poslovanju, analizira i upravlja strukturom bilansnih stanja, analizira i predlaže mjere i aktivnosti za usklađivanje ročne strukture, održavanje likvidnosti, upravljanje rizicima, povećanje profitabilnosti i daje preporuke i mišljenja Odboru direktora.

Način rada, odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad Odbora IRFCG AD uređena su aktima IRFCG AD.

- **Organizaciona struktura**

Ljudski resursi podrazumijevaju cjelokupno iskustvo, vještine i kompetencije zaposlenih unutar jedne kompanije. Ljudski resursi su ključni faktor stvaranja vrijednosti u savremenom poslovanju, pa samim tim i ulaganje u ljudske resurse je isplativlje od ulaganja u bilo koji drugi resurs.

Pravilnikom o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta IRFCG AD uređuju se pitanja koja se odnose na poslovne procese, unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta u IRFCG AD.

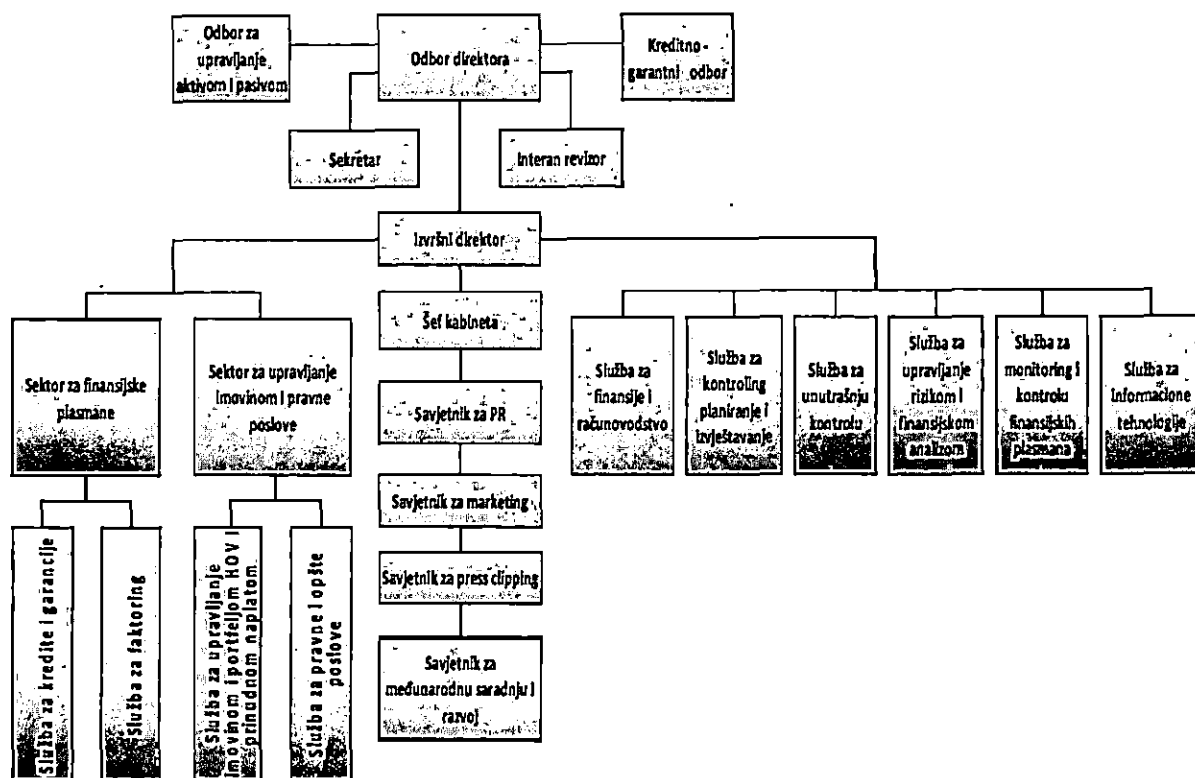
Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta postavljena je da ostvari ciljeve IRF CG i da bude u funkciji efikasne i efektivne realizacije poslovnih procesa kojima se obezbjeđuje ostvarivanje cjelishodnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti, s jedne strane i uzajamne povezanosti poslova, s druge strane, poštujući načela:

- grupisanja istovrsnih ili srodnih i međusobno povezanih poslova u odgovarajuće organizacione jedinice IRFCG AD;
- obezbjeđenja djelotvornog i skladnog rada i efikasnog nadzora nad sektorima i službama;
- obezbjeđenja efikasnog i efektivnog postupanja po zahtjevima klijenata IRFCG AD;
- obezbjeđenja zakonitosti rada IRFCG AD.

Osnovne organizacione jedinice IRFCG AD grupisane su u 3 cjeline: Kabinet Izvršnog direktora, Sektor za finansijske plasmane i Sektor za upravljanje imovinom i pravne poslove.

U okviru osnovnih organizacionih jedinica IRFCG AD formirane su niže organizacione jedinice, službe i odjeljenja. Takođe, u okviru svih organizacionih jedinica definisan je broj i opis utvrđenih radnih mjesta, kao i uslovi za obavljanje utvrđenih poslova i zadataka.

Organizacija IRFCG AD utvrđuje se aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

- Ulaganje u obrazovanje kadrova

Ulaganje u stvaranje baze kvalitetnih ljudskih resursa u IRFCG AD smatra se kao imperativ, kao ulaganje u budućnost, sticanje i obezbjeđivanje konkurentnih i komparativnih prednosti na tržištu. Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa se odnosi na planirane aktivnosti koje imaju za cilj da olakšaju zaposlenima ovladavanje sposobnostima vezanih za određeni posao. Te sposobnosti uključuju znanje, vještine ili ponašanja ključna za efikasno obavljanje posla.

Takođe, aktivnosti zapošljavanja novih kadrova u IRFCG AD usmjerene su ka privlačenju kvalitetnih pojedinaca, koji su usko specijalizovani za određenu oblast, koji posjeduju dodatna znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova koji su u nadležnosti IRFCG AD.

2 Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

IRFCG AD je u 2017. godini ostvario pozitivan poslovni rezultat (dobit) u iznosu EUR 1.120.186 (u 2016. godini EUR 409.421).

Ukupni prihodi su iznosili EUR 6.345.303 (u 2016. godini: EUR 6.351.736), a ukupni rashodi EUR 5.225.117 (u 2016. godini: 5.942.315).

Operativni prihodi iz poslovanja su iznosili EUR 6.175.663 i čine ih prihodi od kamata i naknada po kreditima i faktoringu, u iznosu EUR 5.562.319 (u 2016. godini: EUR 5.219.400), zatim prihodi od kamata na oročene depozite u iznosu EUR 203.733, prihodi od kamata na obveznice u portfoliju, u iznosu EUR 15.259, kao i ostali prihodi od kamata (kamata po viđenju, kamata na stambene kredite i sl.) i prihodi od zateznih kamata po kreditima i faktoringu u iznosu EUR 394.352.

Operativni rashodi su iznosili kao što je već navedeno EUR 5.225.117. Od toga se na troškove rezervacija po direktno odobrenim kreditima i garancijama, odnosilo EUR 870.442 (trošak ovih rezervacija u 2016. godini je iznosio EUR 1.766.463).

Finansijski rashodi, po osnovu kamate i naknade po kreditu Evropske Investicione banke su u 2017. godini iznosili EUR 1.476.934 (u 2016. godini ovi troškovi su iznosili EUR 1.083.324).

Kreditni portfolio na dan 31. decembra 2017. godine je iznosio EUR 174.334.797 (u 2016. godini EUR 147.460.698), što znači 67,3% ukupne aktive IRFCG AD. Ostale značajne pozicije imovine IRFCG AD su učešća u kapitalu drugih preduzeća (akcije i udjeli naslijeđeni od Fonda za razvoj Crne Gore, kao i učešće u kapitalu Turističkog centra Durmitor), portfolio državnih obveznica, potraživanja po faktoring aranžmanima, kratkoročni depoziti oročeni kod poslovnih banaka i novac na poslovnim računima.

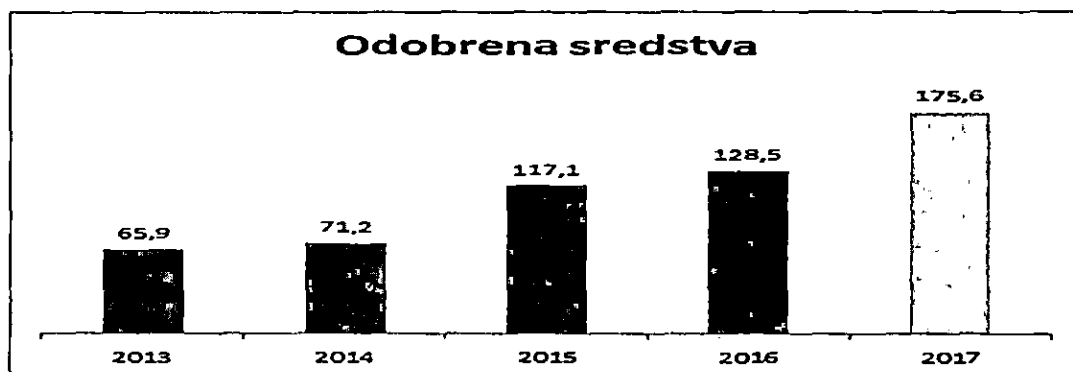
Vrijednost aktive (Imovine) IRFCG AD, na dan 31. decembra 2017. godine, iznosi EUR 259.152.920 (u 2016. godini: EUR 197.330.125).

	2017	2016
Ukupna aktiva	259.152.920	197.330.125
Kreditni portfolio	174.334.797	147.460.698
Učešće portfolio kredita u ukupnoj aktivi	67,3%	74,7%
Učešća u kapitalu drugih preduzeća	19.030.402	19.050.742
Investicione nekretnine	3.093.000	3.028.900
Državne obveznice	148.175	366.524
Osnovna sredstva i građevinski objekti	1.751.689	1.161.915
Potraživanje po faktoring aranžmanima	20.872.837	18.832.204
Kratkoročno oročeni depoziti	14.200.000	9.000.000
Akcijski kapital	104.858.962	104.479.288
Obaveze po kreditu EIB-a	157.849.446	96.974.052
Prihodi iz poslovanja	6.345.303	6.351.736
Ukupni rashodi	5.225.117	5.942.315

3 Ukupna kreditna aktivnost za 2017. godinu

Plan realizacije za 2017. godinu je iznosio EUR 120 miliona. Zahvaljući konstatnom fokusu na kreiranju i primjeni modela finansiranja, koji ima za cilj da podrži i unaprijedi crnogorsku privredu, IRFCG AD je tokom 2017. godine odobrio EUR 175,6 miliona za finansiranje 439 projekata/ugovora što je EUR 55,6 miliona veća realizacija u odnosu na planiranu.

U 2017. godini je u odnosu na 2016. godinu ostvaren rast odobrenih plasmana od 37%.

Primarni cilj IRFCG AD je otvaranje novih radnih mjesta kroz kontinuiranu podršku i podsticanje ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore, dinamiziranje rasta mikro, malih, srednjih privrednih subjekata, otvaranju novih preduzeća, ravnomjernog regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu, proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost, finansiranja infrastrukturnih projekata, kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

3.1 Programi podrške IRFCG AD

Sa tim ciljem, a polazeći od strateškog opredjeljenja IRFCG AD je tokom 2017. godine realizovao podršku u okviru 33 kreditne linije usmjerene na sljedeće programe:

- **Razvoj preduzetništva**, kroz podršku posebnim ciljnim grupama (mladi, početnici, žene, visokoškolski, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, inovativno preduzetništvo, ICT biznis, klastera proizvodnja, osobe sa invaliditetom i slično);
- **Podršku postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima**, kroz podsticaj njihovog daljeg rasta i razvoja, sa posebnom pažnjom na prioritetne sektore crnogorske ekonomije (turizam i ugostiteljstvo, poljoprivreda i proizvodnja hrane, proizvodnja, usluge, ICT i slično);
- **Podršku preduzećima, kroz održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti** (kratkoročna kreditna sredstva, refinansiranje postojećih kreditnih sredstava, faktoring finansiranje, trajna obrtna sredstva i slično);
- **Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda/usluga na drugim tržištima** (kreditna sredstva namijenjena pripremi proizvodnje i uslugama za izvoz);
- **Podrška u realizaciji green i brown field investicija;**
- **Podršku infrastrukturnim projektima, projektima od ekološkog, lokalnog i državnog značaja i projektima iz oblasti energetike i energetske efikasnosti.**

3.1.1 Razvoj preduzetništva

Napredak cjelokupnog društva i poboljšanje životnog standarda podrazumijeva uključivanje mladih, žena, individualnih poljoprivrednika i preduzetnika u kreiranje dodatne vrijednosti društve. IRFCG AD realizuje kreditnu podršku kroz kreditne linije koje imaju za cilj motivisanje pomenutih ciljnih grupa za započinjanje sopstvenog biznisa. S tim u vezi, IRFCG AD je za direktne kredite obezbijedio povoljne uslove finansiranja, uz kamatne stope od 0%-3%

Tokom 2017. godine odobreno je EUR 10,1 miliona plasmana za podršku preduzetništvu namijenjene mladima, ženama u biznisu, početnicima u biznisu, individualnim proizvođačima.

S obzirom da je u 2017. godini ostvaren veći dobit EUR 1.120.186 i da je to osnova da se u narednom periodu mogu povećati kreditna sredstva za visokoškolce koji su nezaposleni, žene, tehnološke viškove. Za ove ciljne grupe kamatna stopa je 0%.

3.1.2 Podrška postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima

Posebna prilika za kreiranje novih radnih mjesta je stimulacija dodatnog investiranja u okviru postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća. S tim u vezi, posebna pažnja je usmjerena ka postojećim preduzećima koja imaju realni potencijal za dalji rast i razvoj. Ti novi razvojni projekti u postojećim preduzećima su velika šansa da se otvore kvalitetna radna mjesta sa znatno manjim rizikom nego kada je to u pitanju start up preduzeće. Zato se u konituetu analiziraju potencijali postojećih preduzeća i nude posebne kreditne linije za realizaciju njihovih razvojnih projekata.

Kreditne linije su usmjerene na razvoj i modernizaciju proizvodnje, poljoprivredu i proizvodnju hrane, turizam i ugostiteljstvo kao strateški važne djelatnosti za razvoj ekonomije Crne Gore. Njihovim razvojem se omogućava direktan prihod i doprinos BDP-u, kao i značajan multiplikativni (direktni i indirektni) efekta koji on ima na druge sektore.

Privredni subjekti su kroz kreditne linije za podsticaj razvoja poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje hrane podržani sa EUR 11,5 miliona. Povoljni uslovi finansiranja su obezbijeđeni uz primjenu kamatnih stopa za direktne kredite na nivou od 2,5% - 4%.

3.1.3 Podsticaj likvidnosti

Adekvatan investicioni ciklus i obavljanje djelatnosti privrednih subjekata podrazumijeva ročnu usklađenost potraživanja i obaveza. S tim u vezi izazov za pojedina preduzeća može biti održavanje likvidnosti na optimalnom nivou samo na bazi sopstvenih sredstava. Zato je uočena potreba da IRF CG obezbijedi podršku vezano za održavanje i/ili poboljšavanje likvidnosti preduzeća.

Najveći dio sredstava neophodnih privrednim subjektima kao podrška poboljšavanju likvidnosti i očuvanju radnih mjesta obezbijeđen je kroz otkup potraživanja-factoring u iznosu od 64,6mil EUR. Predmet faktoringa su postojeća i buduća potraživanja za isporučenu ili ugovorenu robu, izvršene usluge i druga potraživanja za koja postoji nedvosmislena obaveza plaćanja od strane dužnika. To je posebno važno za male proizvođače.

Ostale kreditne linije za podršku likvidnosti su :

- Program kratkoročnog kreditiranja
- Program finansiranja trajnih obrtnih sredstava
- Refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja

Ovom vrstom podrške je odobreno EUR 31,2 miliona.

3.1.4 Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga

Polazeći od toga da je za ukupni ekonomski razvoj od posebnog značaja spoljna trgovina i prodaja domaćih proizvoda/usluga u inostranstvu, IRFCG AD finansira projekte kojima se žele podržati inicijative koje su spoljnotrgovinski orijentisane.

Kreditni su namijenjeni isključivo pripremi robnog izvoza i naplati istog, dok je izvoz usluga isključen, izuzimajući izvoz građevinskih, transportnih, softverskih i konsultantskih usluga, te ako je izvoz usluga neposredno vezan za izvoz roba (montaža i sl.).

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do EUR 2.000.000/5.000.000 zavisno od toga da li je upitanju direktan kredit IRFCG AD ili preko banke, minimalni iznos EUR 10.000, kamatna stopa iznosi 3,50% direktno finansiranje tj. 5% preko banke, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2017. godine odobreno je finansiranje 2 projekta u iznosu od EUR 3 miliona.

3.1.5 Podrška realizaciji green fielda i brown field investicija

Cilj programa je pružanje finansijske podrške green field, brown field i ostalim investicijama u cilju podsticanja novog zapošljavanja, povećavanja kapaciteta i unapređenja konkurentost.

Green field investicije podrazumevaju ulaganje u izgradnju potpuno novog biznisa, koji do tada nije postojao na targetiranom tržištu ili tržišnom području. Direktne investicije kroz novu izgradnju fabrika, postrojenja, pogona, poslovnih jedinica ili filijala, startuju od kupovine zemljišta za izgradnju, sa ili bez prateće komunalne i saobraćajne infrastrukture.

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do EUR 3.000.000/5.000.000 zavisno od toga da li je u pitanju direktan kredit IRFCG AD ili preko banke, minimalni iznos EUR 10.000, kamatna stopa iznosi 4% direktno finansiranje tj. 5% preko banke, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2017. godine odobreno je finansiranje 9 projekta u iznosu od EUR 22,2 miliona.

3.1.6 Podrška infrastrukturnim projektima

Cilj Programa je realizacija investicionih projekata iz oblasti infrastrukture (saobraćajnice, vodovodi, prečišćavanje otpadnih voda i sl.) na lokalnom i državnom nivou, koji su funkciji iskorišćavanja privrednih potencijala i stvaranju uslova za razvoj biznisa, kao i finansiranje projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Projekti koji će se finansirati iz kreditne linije treba da doprinesu održivom razvoju, valorizaciji prirodnih resursa i podsticaju razvoja biznisa.

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do EUR 3.000.000/5.000.000 zavisno od toga da li je upitanju direktan kredit IRFCG AD ili preko banke, minimalni iznos EUR 10.000, kamatna stopa iznosi 4,50% direktno finansiranje tj. 5% preko banke, rok otplate do 15 godina (uključujući grejs period do 5 godine).

Tokom 2017. godine odobreno je finansiranje 4 projekta u iznosu od EUR 2,3 miliona.

3.2 Podrška za zaposlenost

Finansiranjem 407 investicionih projekata i 32 ugovora o otkupu potraživanja očekuje se da bude otvoreno/sačuvano 8.440 radnih mjesta.

Otvaranje novih radnih mjesta i kompletna podrška zapošljavanju i očuvanju radnih mjesta su strateški prioriteti, tako da su sve aktivnosti IRFCG AD usmjerene na kreiranje podsticajnog ambijenta, koji doprinose razvoju novih i postojećih preduzeća, unaprijeđenju preduzetništva i samim tim smanjenju nezaposlenosti.

3.3 Odobrena sredstva prema djelatnostima

U cilju rasta i razvoja postojećih preduzeća, IRFCG AD je u skladu sa ekonomskom politikom Vlade Crne Gore podržao prioritetne sektore kroz finansiranje 407 investicionih projekata, kao i u okviru 32 ugovora o otkupu potraživanja i to: turizam i ugostiteljstvo sa preko EUR 39 miliona, poljoprivredu i proizvodnju hrane sa preko EUR 27 miliona, proizvodnju djelatnost preko EUR 34 miliona.

Osim gore navedenih odobrene su i investicije u ostale sektore, kao što su uslužne djelatnosti i trgovine.

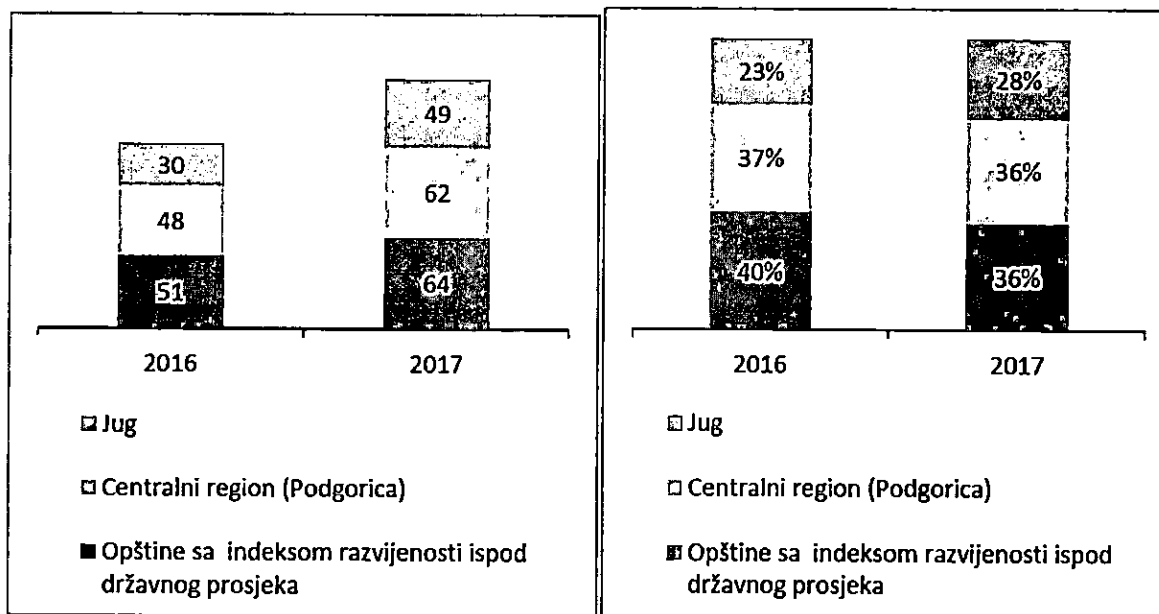
IRFCG AD je i u 2017. godini, kroz kreditne linije stimulisao prioritetne sektore crnogorske privrede, a u zajedničkoj saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja dodatno su bili obezbijeđeni instrumenti podrške kroz razne stimulacije kako bi se dodatno uticalo na razvoj, prije svega, turizma i poljoprivrede.

3.4 Odobrena sredstva po regionima

Regionalni razvoj predstavlja stalni izazov, stoga je pažnja IRFCG AD u 2017. godini bila usmjerena na projekte koji utiču na smanjenje razlika između razvijenih i manje razvijenih opština. U tom kontekstu se prije svega vodila pažnja o opštinama sa Sjevera i opštinama koje su ispod nivoa razvijenosti države.

Pored podrške kroz finansiranje poljoprivrede i turizma dodatnim mjerama se uticalo da se bolje koriste resursi na sjeveru. Tražila su se rješenja u stimulativnom finansiranju, i u unapređenju znanja potencijalnih ali i postojećih preduzetnika na sjeveru.

Stvaranje uslova za ravnomjerniji regionalni razvoj i dugoročan rast i razvoj privrede u cjelini, obuhvata, između ostalog i kontinuiran razvoj malog i srednjeg preduzetništva, odnosno podizanje njihove konkurentnosti. Sveobuhvatan zakonski, strateški i institucionalni pristup razvoju malog i srednjeg preduzetništva pretpostavka su jačanja konkurentne sposobnosti ekonomije i ravnomjernijeg regionalnog razvoja. U tabeli je dat analitički prikaz odobrenih kreditnih sredstava po regionima.

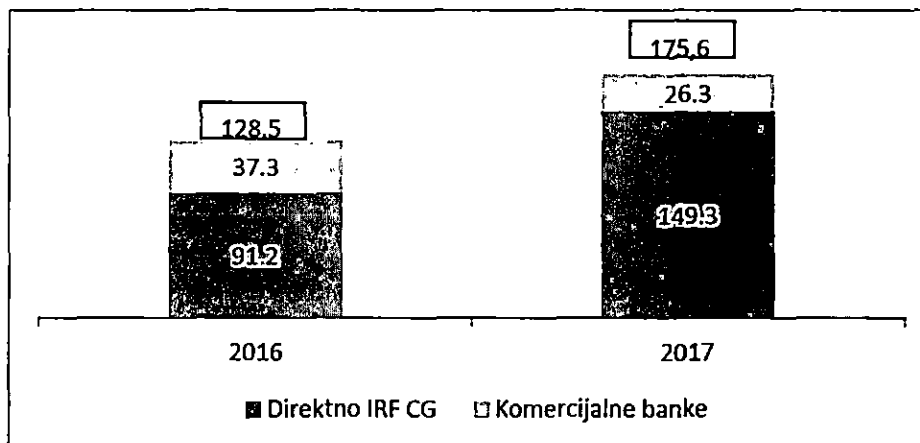

Tokom 2017.godine 36% ukupnih plasmana u iznosu od EUR 64 miliona je odobreno za realizaciju u sjevernom regionu i opštinama sa prosjekom razvijenosti ispod državnog. Navedeni iznos je 26% (EUR 13 miliona) veći nego plasmani tokom 2016. godine.

Odobreni plasmani tokom 2017. godine u centralni dio (Podgorica) u iznosu od EUR 62 miliona čine 36% plasmana, dok južni region u iznosu od EUR 49 miliona čini 28%.

3.5 Plasmani prema načinu odobrenja

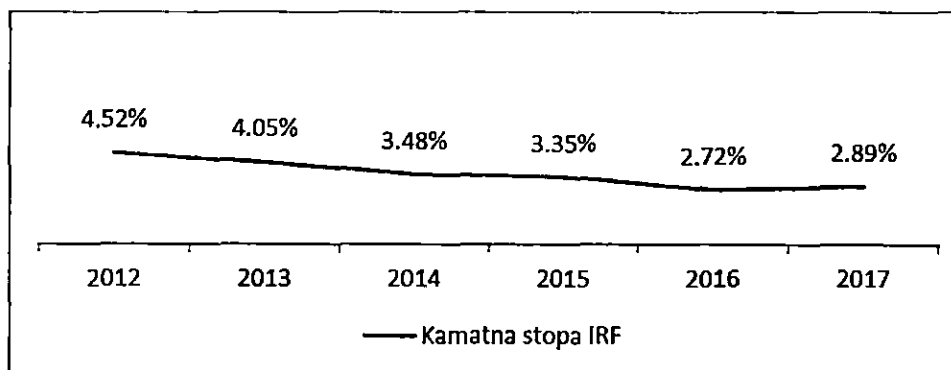
Tokom 2017. godine značajno je poraslo učešće direktnih plasmana u odnosu na plasmane preko komercijalnih banaka. Učešće direktnih IRFCG AD plasmana, koje uključuje i faktoring/otkup potraživanja u ukupnim za 2017. godinu je 85%, dok je za 2016. godinu iznosilo 71%.

IRFCG AD je u 2017. godini direktno korisnicima odobrio 325 kredita ukupne vrijednosti EUR 84,7 miliona, kroz faktoring/otkup potraživanja plasirano je EUR 64,6 miliona preko komercijalnih banaka 82 kredita ukupne vrijednosti EUR 26,3 miliona. Ostvareno je povećanje direktnih plasmana od 64% u odnosu na prethodnu godinu dok su posrednički krediti smanjeni za 29%.

U 2017. godini je sa preko 4.200 potencijalnih klijenata obavljena komunikacija. Ukupno je predato 574 zahtjeva za kredit. Od broja predatih zahtjeva, odobreno je njih 407, odnosno 70,9%.

3.6 Kamatne stope IRFCG AD i mjere stimulacije

Kao što iz tabele možemo vidjeti, prisutan je trend smanjenja kamatnih stopa. Na ovaj trend svakako da utiču i beskamratne kreditne linije koje su dostupne segmentima koji zaslužuju posebnu pažnju. Kod ostalih činioca finansijskog tržišta (komercijalnih banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija) prisutan je trend smanjenja kamatnih stopa. Međutim, iako je situacija takva u Crnoj Gori, na međunarodnom nivou gdje IRFCG AD pozajmljuje sredstva kamatne stope imaju trend rasta, te će održavanje dovoljnog kamatnog spread-a biti veliki izazov za IRFCG AD da bi obezbjedilo stabilno poslovanje i nastavilo da bude važan finansijski privreda u Crnoj Gori.

Blagi rast prosječne kamatne stope u 2017 u odnosu na 2016 godinu prouzrokovao je većem plasmanu koji se odnosio na otkup potraživanja gdje su kamatne stope nešto više.

U 2017. godini IRFCG AD je po svakom Programu podrške imao stimulativne mjere.

Stimulativne mjere su podrazumijevale, da za subjekte koji projekte realizuju u opštinama sjevernog regiona i u manje razvijenim gradovima (Cetinje, Nikšić i Ulcinj) ili subjekte koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica bude odobrena posebna stimulacija u vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %.

Takođe, stimulacije su se odnosile i na kredite, za koje bi se odobrila garancija neke od poslovnih banaka, na način što se inicijalna kamatna stopa umanjila za 1 %.

Kako je poznato da krajnji korisnici kreditnih aranžmana IRF CG mogu biti samo subjekti koji od Poreske uprave obezbijede potvrdu da uredno izmiruju svoje poreske obaveze, dodatno Fond je stimulisao i one koji to rade redovno.

Shodno tome za privredne subjekte koji redovno izmiruju poreske obaveze, tj. nalaze se na „bijeloj listi“ nadležnog državnog organa, odobravala se posebna stimulacija i vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %.

Za projekte finansirane iz sredstava EIB-a, kamatna stopa je bila niža za 0,5% u odnosu na definisane.

4 Privatizacija

IRFCG AD posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore, i po pitanjima efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije.

Zakonom o privatizaciji privrede utvrđeno je da se privatizacija vrši u skladu sa godišnjim planovima privatizacije koje donosi Vlada Crne Gore, na predlog Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte. Plan privatizacije za 2017. godinu pripremljen je na osnovu prijedloga ministarstava, državnih fondova, kao i tenderskih komisija Savjeta. IRFCG AD je i u 2017. godini predložio neka od društava iz svog portfelja za privatizaciju, a u skladu sa ciljevima i smjernicama definisanih Planom privatizacije za 2017. godinu.

Proces privatizacija u 2017. godini, a shodno Planu privatizacije za 2017.godinu je zasnovan na metodama i načinima privatizacije prilagođenim zahtjevima tržišta, a modeli privatizacije su bili sledeći, i to: 1) javni tender; 2) berzanska prodaja i 3) valorizacija lokaliteta ili društava kroz javno-privatno partnerstvo.

5 Monitoring portfolija

Imajući u vidu da IRFCG AD, kako na dnevnom tako i na mjesečnom nivou, vrši dostavljanje podataka Centralnoj banci Crne Gore o novoodobrenim kreditima, tako da u skladu sa procedurama CBCG sačinjava izvještaje na nivou cjelokupnog portfolija po klasifikacionim grupama.

U sledećoj tabeli prikazana je struktura 1.437 aktivna plasmana uključujući i 1 garanciju po intervalima kašnjenja. Garancija je evidentirana u kategoriji kašnjenja preko 365 dana.

Struktura plasmana prema intervalima kašnjenja

Interval kašnjenja	Broj kredita	% u ukupnom broju plasmana	Saldo plasmana	% u ukupnom saldu plasmana
0-30	1,288	89.63%	185,567,064	94.83%
31-60	60	4.18%	2,354,345	1.20%
61-90	21	1.46%	3,703,860	1.89%
91-150	14	0.97%	235,930	0.12%
151-270	3	0.21%	177,672	0.09%
271-365	3	0.21%	744,910	0.38%
preko 365	48	3.34%	2,890,954	1.48%
UKUPNO	1,437	100.00%	195,674,734	100.00%

Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivu (kredit u kašnjenju većem od 90 dana) čine zbirno 2,07% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2017. godine.

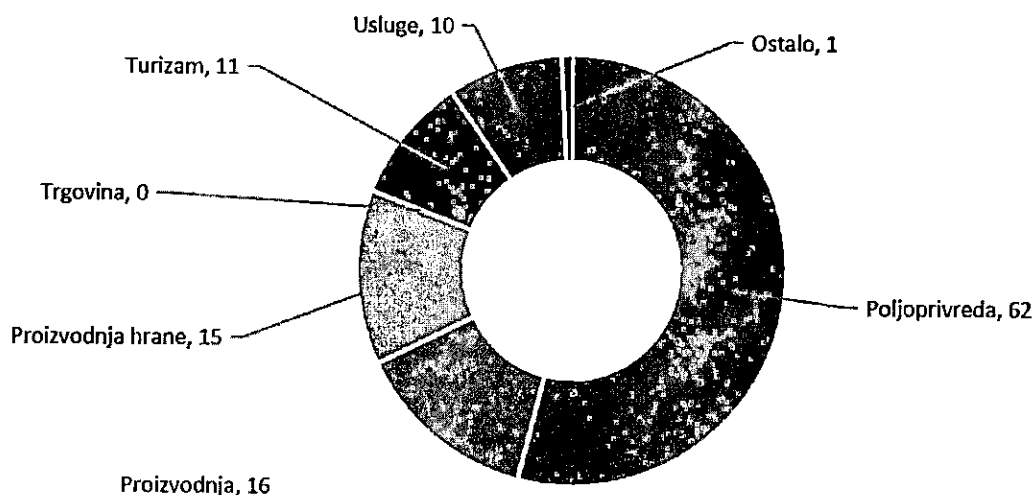
Struktura plasmana prema klasifikacionim grupama

Klasifikacione grupe	Broj kredita	% u ukupnom portfoliju	Saldo plasmana	% u ukupnom portfoliju
A	520	36.19%	105,978,411	54.16%
B1	227	15.80%	42,476,884	21.71%
B2	528	36.74%	37,035,508	18.93%
C1	70	4.87%	4,923,410	2.52%
C2	27	1.88%	1,526,960	0.78%
D	10	0.70%	285,711	0.15%
E	55	3.83%	3,447,851	1.76%
UKUPNO	1,437	100.00%	195,674,734	100.00%

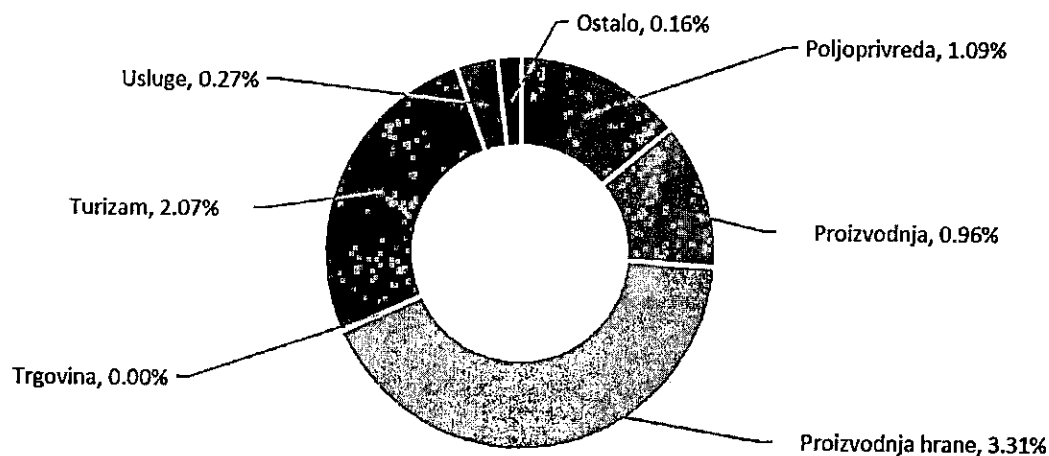
Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivnu (kredit klasifikovani u C1, C2, D i E) čine zbirno 5,20% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31. decembra 2017. godine.

Direktni kreditni plasmani IRFCG AD klasifikovani u kategorijama C1, C2, D i E, posmatrani u odnosu na ukupan broj i saldo direktnih aktivnih kredita prikazani su na grafiku broj 1 i 2:

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po broju i po djelatnostima

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po saldu i po djelatnostima

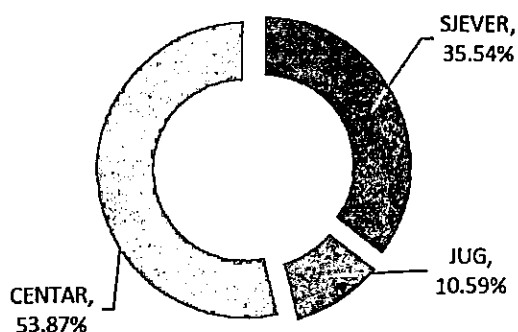

Dakle, posmatrajući nekvalitetnu aktivnu IRFCG AD u kategorijama C1, C2, D i E po broju odobrenih kredita, najviše je bilo onih kredita koji su odobreni i realizovani u poljoprivrednoj djelatnosti (62 plasmana odnosno oko 54%).

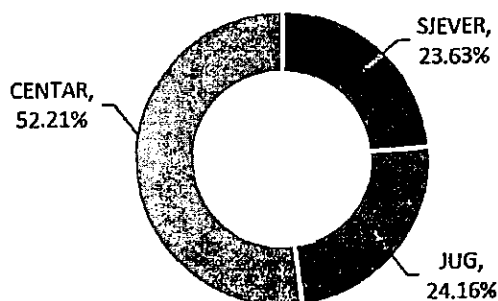
Međutim, ukoliko se posmatra trenutno stanje tj. saldo problematičnih plasmana u odnosu na ukupan saldo direktnih aktivnih kredita, u tom slučaju najveće stanje ovakvih kredita je u oblasti Proizvodnje hrane (3,31%).

Posmatrano po mjestu realizacije investicije odnosno po regionu u kom su se realizovala sredstva, struktura po broju i saldu je sljedeća:

Struktura po broju kredita

Struktura po saldu

6 Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima

IRFCG AD je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu usvojenim u 2017. godini, posebnim propisima Centralne banke Crne Gore će se urediti minimalni standardi za upravljanje rizicima u IRFCG AD i koeficijent adekvatnosti kapitala IRFCG AD.

U 2017 godini nastavljene su aktivnosti na boljoj identifikaciji, mjerenju i praćenju kreditnog rizika kako na pojedinačnoj osnovi tako i na nivou portfolija. U 2017. godini počeo je sa primjenom sistem internog kreditnog rejtinga klijenta koji je od velikog značaja za bolju procjenu kreditnog rizika po pojedinačnim klijentima i grupama povezanih lica, kao i za monitoring klijenata.

Sa aspekta analize i praćenja kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi i dalje se značajna pažnja posvetila praćenju koncentracije rizika po korisnicima i limitiranju rasta kreditnog rizika po tim korisnicima. Ovdje se prevashodno misli na dio portfolija IRFCG AD koji se odnosi na kredite realizovane posredstvom poslovnih banaka gdje je koncentracija rizika posebno izražena kod pojedinih poslovnih banaka u Crnoj Gori.

S obzirom na nastavak intenzivne kreditne aktivnosti u 2017. godini akcenat je takođe bio na što kvalitetnijoj identifikaciji kreditnog rizika prilikom odobravanja plasmana, kroz sveobuhvatniju prezentaciju relevantnih informacija za ocjenu kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i korisnicima kao i analizu svih aspekata rizika plasmana. Takođe u 2017. godini započet je projekat softverske podrške u izradi kreditne aplikacije koji treba da omogući smanjenje vjerovatnoće nastanka operativne greške prilikom kreiranja iste i da obezbijedi skraćivanje perioda u procesuiranju iste ka nadležnim organima.

Sa aspekta analize i praćenja kreditnog rizika na nivou portfolija takođe se posebna pažnja posvetila analizi portfolija po različitim segmentima, uz kvalitetnije izvještavanje o istima. Takođe sistemom „ranih znaka upozorenja“ nastoji se pratiti i preventivno djelovati na potencijalni rast kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima.

- **RIZIK LIKVIDNOSTI**

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRFCG AD neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospijeća, ili rizik da će IRFCG AD za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove.

Likvidna sredstva (novčana sredstva i novčani ekvivalenti) IRFCG AD su znatno veća od dospjelih obaveza, tako da se može reći da je rizik likvidnosti na niskom nivou.

IRFCG AD je uzimajući u obzir neke bitne faktore kao što su značajno zaduživanje kod Evropske Investicione banke, planirana nova kreditna zaduženja, problemi u naplati direktnih kredita i ostalih plasmana pripremio tri dokumenta na osnovu koji se vrši evaluacija:

1. Politika upravljanja rizikom likvidnosti
2. Plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i nepredviđenih okolnosti
3. Proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija

Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

Na dan 31. decembra 2017. godine ovaj koeficijent iznosi 14,6.

IRFCG AD prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i pasive.

Ovi pokazatelji na dan 31. decembra 2017. godine iznose:

- Likvidna aktiva/ukupne obaveze = 0.28
- Likvidna aktiva/ukupna aktiva = 0.17
- Kreditni plasmani/ukupna aktiva = 0.67
- Pozajmljena sredstva(kredit EIB-a)/ukupna pasiva = 0.61

- **CJENOVNI RIZIK**

Cjenovni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka usled promjene cijena (fer vrijednosti) finansijskih instrumenata.

Za utvrđivanje fer vrijednosti akcija koje su u portfoliju IRFCG AD, Ministarstvo finansija je donijelo Uputstvo o načinu i postupku naknadne procjene vrijedosti HOV (akcija), Sl. list CG br. 34/11.

U ovom dijelu IRFCG AD ne može voditi aktivnu politiku s obzirom na to da prodaja pojedinih hartija od vrijednosti zavisi od politike i planova privatizacije koje usvaja Vlade Crne Gore.

- **RIZIK KAMATNE STOPE**

Rizik kamatne stope se ispoljava kao rizik pada prihoda ili pada vrijednosti finansijske aktive ili rizik povećanja finansijskih obaveza, usled neželjenog kretanja kamatnih stopa. S tim u vezi Rukovodstvo IRFCG AD kontinuirano evalua usklađenost potraživanja i obaveza po osnovu kamata i to vezano za nivo kamatnih stopa, kao i ročnu usklađenost odgovarajućih finansijskih kategorija. Kamatne stope IRFCG AD plasmana imaju trend pada, kao i generalno efektivna kamata na tržištu. Kamatne stope na oročene depozite su se značajno smanjivale u periodu 2014-2016 godine i taj trend se nastavio i u 2017. godini. Kamatna stopa na pozajmljena sredstva i efekti njenih promjena je takođe kategorija koja se u odnosu na gore navedeno kontinuirano prati.

- **OPERATIVNI RIZIK**

Operativni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju IRFCG AD usled neadekvatnog sistema internih procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, slabosti i propuste u izvršavanju poslova, protivpravne radnje i spoljne događaje koji mogu izložiti IRFCG AD gubitku.

IRFCG AD je sa izmjenom sistematizacije radnih mjesta i unutrašnje organizacije oformio i Službu za unutrašnju kontrolu čiji je osnovni cilj upravo svođenje operativnih rizika na najmanju moguću mjeru. Služba unutrašnje kontrole djeluje preventivno, blagovremeno izvještava menadžment o uočenim propustima i preduzima potrebne aktivnosti za njihovu korekciju.

- **RIZIK SOLVENTNOSTI**

Rizik solventnosti predstavlja mogućnost da IRFCG AD nema dovoljno raspoloživog kapitala da pokrije nastale gubitke generisane svim vrstama rizika.

S obzirom na to da je trenutno nizak nivo svih rizika, a kapital IRFCG AD značajan možemo reći da je i ovaj rizik takođe nizak.

7 Unutrašnja kontrola

Sistem unutrašnje kontrole IRFCG AD je proces, uspostavljen od strane Rukovodstva namijenjen za postizanje strateških i poslovnih ciljeva, ciljeva izvještavanja i ciljeva usklađenosti sa zakonima, pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima IRFCG AD.

Cilj unutrašnje kontrole je da kroz permanentni nadzor rada organizacionih jedinica IRFCG, kontroliše usklađenost poslovanja IRFCG AD sa pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima, da unaprijedi poslovanje IRFCG AD, kako bi se operativno-proceduralni rizik sveo na najmanju moguću mjeru.

Ukupan broj kontrolisanih predmeta Sektora za finansijske plasmane u 2017. godini je 469 za koje je ukupno odrađeno 1.888 kontrola.

Pored kontrole usklađenosti poslovnih procesa sa pravilnicima i politikama IRFCG AD, aktivnosti unutrašnje kontrole odvijale su se u pravcu pružanja savjetodavnih usluga referentima i davanja sugestija kako bi se broj grešaka sveo na najmanju moguću mjeru.

8 Mjere zaštite životne sredine

IRFCG AD u obavljanju svoje djelatnosti vodi računa o mjerama zaštite životne sredine. To podrazumijeva planiranje i sprovođenje aktivnosti tako da u najmanjoj mjeri prouzrokuju promjenu u životnoj sredini, tj. da predstavljaju najmanji mogući rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Kontinuirano se vodi računa o energetske efikasnosti kroz optimalan način funkcionisanja sistema grijanja/hlađenja.

Osim toga u okviru svoje kreditne djelatnosti IRFCG AD ne odobrava finansijsku podršku projektima koji se smatraju štetnim po okolinu i opasnim po zdravlje ljudi.

9 Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja

IRFCG AD kontinuirano ulaže u sisteme unaprijeđenja i automatizaciju poslovanja kroz primjenu savremenih rješenja informacionih tehnologija.

10 Planirani budući razvoj

Otvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta, forsiranje ravnomjernog regionalnog razvoja, kao i kontinuirana podrška razvoju prioritetnih djelatnosti crnogorske ekonomije su ciljevi investicione aktivnosti IRFCG AD.

IRFCG AD je za 2018. godinu planirao značajna finansijska sredstva za pružanje podrške crnogorskim preduzetnicima, i to u iznosu od najmanje EUR 140 miliona.

Kreditne linije će se odnositi na:

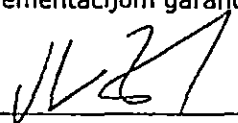
1. **Razvoj preduzetništva**, kroz podršku posebnim ciljnim grupama (mladi, početnici, žene, visokoškolski, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, zanatlije, inovativno preduzetništvo, ICT biznis, klastera proizvodnja, osobe sa invaliditetom i slično);
  - o Podrška podsticaju preduzetništva kroz dodatne instrumente - Garantni fond i mikrokreditiranje,
2. **Podršku postojećim mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima**, kroz podsticaj njihovog daljeg rasta i razvoja, sa posebnom pažnjom na prioritetne sektore crnogorske ekonomije (turizam i ugostiteljstvo, poljoprivreda i proizvodnja hrane, proizvodnja, usluge, ICT i slično);
3. **Podršku preduzećima, kroz održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti** (kratkoročna kreditna sredstva, refinansiranje postojećih kreditnih sredstava, faktoring finansiranje, trajna obrtna sredstva i slično);
4. **Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda/usluga na drugim tržištima** (kreditna sredstva namijenjena pripremi proizvodnje i uslugama za izvoz) uključujući i osiguranje izvoza;
5. **Podrška realizaciji green field investicija;**
6. **Podršku infrastrukturnim projektima, projektima od ekološkog, lokalnog i državnog značaja i projektima iz oblasti energetike i energetske efikasnosti.**

Ovim se kontinuirano promovišu instrumenti podrške koji će uticati na bolje povezivanje preduzeća i sektora, podršku klasterima, podršku projektima koji se odnose na proizvodnju i preradu sa većim stepenom finalizacije proizvoda, kao i podršku preduzećima koja favorizuju domaće proizvode i sirovine.

IRFCG AD će u skladu sa dosadašnjom praksom imati proaktivan pristup i u 2018. godini u cilju kreiranja novih radnih mjesta, ravnomjernog regionalnog razvoja i unaprijeđenja životnog standarda građana.

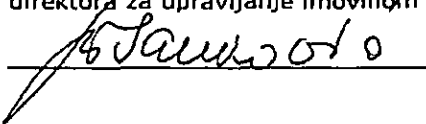
Osim postojećih kreditnih linija za podršku razvoju preduzetništva, unaprijeđenje poslovanja mikro, malih i srednjih preduzeća, formiranje klastera, optimizaciju korišćenja kapaciteta velikih sistema u cilju adekvantog uvezivanja repro lanca, finansiranja infrastrukturnih projekata, kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja, planirana je intenzivna podrška socijalnom preduzetništvu implementacijom garantnih sredstava i mikrofinsiranja.

Izvršni direktor
dr Zoran Vukčević

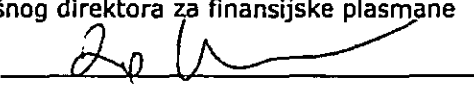
Pomoćnik Izvršnog direktora za upravljanje imovinom i pravne poslove-

Branislav Janković

Pomoćnik Izvršnog direktora za finansijske plasmane

Zoran Vujović

INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D

Izvještaj o radu za 2017.godinu

Podgorica, maj 2018. godine

SADRŽAJ

1	Uvod	2
2	Makroekonomsko okruženje u Crnoj Gori u 2017.godini	2
3	Ukupna kreditna aktivnost za 2017.godinu	3
3.1	Programi podrške IRF CG.....	4
3.1.1	Razvoj preduzetništva.....	5
3.1.2	Podrška postojećim mikro,malim i srednjim preduzećima.....	5
3.1.3	Podsticaj likvidnosti	5
3.1.4	Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga.....	6
3.1.5	Podrška realizaciji green fielda i brown field investicija.....	6
3.1.6	Podrška infrastrukturnim projektima	7
3.2	Podrška za zaposlenost	7
3.3	Odobrena sredstva prema djelatnostima.....	7
3.4	Odobrena sredstva po regionima.....	8
3.5	Plasmani prema načinu odobrenja.....	9
3.6	Kamatne stope IRF CG i mjere stimulacije.....	9
3.7	Nefinansijska podrška	10
4	Monitoring portfolia	12
5	Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima.....	14
6	Unutrašnja kontrola	15
7	Privatizacija	15
7.1	Prodaja akcija i imovine putem javnog tendera	16
7.2	Valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno privatno partnerstvo.....	16
7.3	Berzanska prodaja akcija	17
7.4	Monitoring realizacije privatizacionih ugovora	18
8	Akcije / Udjeli	18
8.1	Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA	18
8.2	Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA koja su u postupku stečaja ili likvidacije.....	19
8.3	Društva u kojima IRF ima udio	20
9	Obveznice	21
9.1	Obveznice lokalnih uprava	21
9.2	Obveznice po osnovu ino duga i stare devizne štednje (OB)	21
10	Investicione nekretnine i stečena aktiva	22
11	Aktivnosti iz domena opštih i pravnih poslova, kao i prinudne naplate spornih potraživanja	23
12	Informacione tehnologije-podrška poslovnim procesima	24
13	Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja	25

1 Uvod

I još jedna izuzetno uspješna godina je za nama.

Tokom 2017 je odobreno 175,6 mil EUR dugoročnih i kratkoročnih kredita/factoring, što je 46% više od plana. Takođe je ostvaren i rast u odnosu na 2016. godinu od 37%.

Preduzetništvo, uspješna mala i srednja preduzeća su generatori razvoja privrede. Sa tim se u IRF CG rukovodimo u svakodnevnom radom i koristimo svaku priliku da budemo podrška budućim kao i ostvarenim preduzetnicima u cilju pokretanja novog biznisa kao i osnaživanja i održavanja postojećeg.

Na svom razvojem putu Crna Gora je definisala prioritete djelatnosti razvoja, tako da je s tim u vezi misija IRF CG da kontinuirano i proaktivno kreira optimalno poslovno okruženje, posebno da obezbjeđuje povoljne kredite.

Dakle, IRF CG kroz obezbjeđivanje finansijske podrške, značajno doprinosi otvaranju novih radnih mjesta, ravnomjerenijem regionalnom razvoju, podsticaju konkurentnosti. Isto tako obezbjeđuje se i finansiranje ostalih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja koji kao krajnji cilj imaju poboljšanje životnog standard građanki i građana Crna Gore.

Svjesni svoje uloge i odgovornosti nastaviceemo da budemo posvećeni korisnicima i realizaciji aktivnosti koje dodatno podsticu preduzetništvo, a odnose se na unaprijeđenje postojećih i uvođenje novih finansijskih instrumenata, kako bi raspoloživa finansijskih sredstava zadovoljila različite kategorije korisnika.

2 Makroekonomsko okruženje u Crnoj Gori u 2017. godini

Prema konačnim podacima Monstata BDP Crne Gore je, u 2016. godini, ostvario realni rast od 2,9% dok je preliminarna stopa rasta za 2017. godinu iznosi 4.4%.

Cijene su u decembru 2017. godine, u odnosu na prethodni mjesec, manje za 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije u decembru iznosila 1,9%.

U 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 4,2%. Pad proizvodnje zabilježen je u sektoru prerađivačke industrije (-3%) i sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-24,6%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena zabilježen rast od 113,9%. Broj dolazaka turista u kolektivnom smještaju, u 2017. godini, veći je za 18,1%, u odnosu na 2016. godinu, dok je rast noćenja iznosio 10,5%.

Prosječan broj zaposlenih u decembru 2017. godine iznosio je 177.627 lica, što je za 0,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,1% više u odnosu na decembar 2016. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u decembru 2017. godine iznosio 51.262 što predstavlja

pad od 1,8% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 3,6% u odnosu na decembar 2016. godine.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.182,1 miliona eura na kraju 2017. godine, što je 10,3% rast u odnosu na kraj 2016g. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju 2017. godine iznosili 2.700,5 miliona eura i ostvarili su rast u odnosu na decembar prethodne godine od 11,8%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 78,1% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u decembru 2017. godine iznosili su 3.267,1 miliona eura, i u odnosu na decembar 2016. godine bilježe rast od 13,8%. Ukupan kapital banaka na kraju 2017. godine iznosio je 514,2 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine veći je za 5,6%.

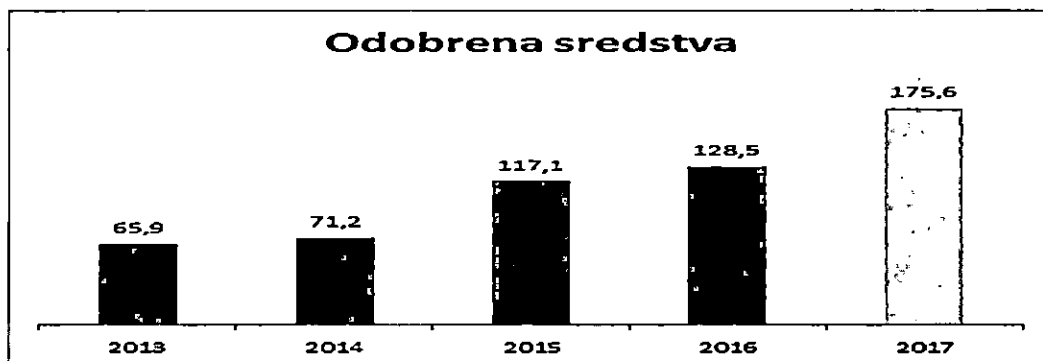
Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u novembru iznosili su 210,7 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 14,1%, dok u odnosu na novembar 2016. godine bilježe pad od 31,4%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2017. godine iznosili su 190,1 milion eura i činili su 7% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 2,1%, dok su na godišnjem nivou bili niži za 26,6%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju 2017. godine iznosila je 6,81%, i u odnosu na kraj 2016. godine zabilježila pad od 0,66 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u decembru 2017. godine iznosila je 6,23%, što predstavlja pad od 0,04 p.p. u odnosu na decembar 2016. godine. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite privredi u decembru 2017. godine iznosila je 5,9%, što predstavlja pad od 0,31 p.p. u odnosu na decembar 2016. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,69%, što je 0,23 p.p. manje u odnosu na kraj 2016.

3 Ukupna kreditna aktivnost za 2017.godinu

Plan realizacije za 2017.godinu je iznosio 120 mil EUR. Zahvaljući konstatnom fokusu na kreiranju i primjeni modela finansiranja, koji ima za cilj da podrži i unaprijedi crnogorsku privredu, IRF CG je tokom 2017. godine odobrio 175,6mil EUR za finansiranje 439 projekata/ugovora što je 55,6mil EUR veća realizacija u odnosu na planiranu.

U 2017.godine je u odnosu na 2016 ostvaren rast odobrenih plasmana od 37%.

Primarni cilj IRF CG je otvaranje novih radnih mjesta kroz kontinuiranu podršku i podsticanje ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore, dinamiziranje rasta mikro, malih, srednjih privrednih subjekata, otvaranju novih preduzeća, ravnomjernog regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu, proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost, finansiranja infrastrukturnih projekata, kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

U 2017. godini je sa preko 4.200 potencijalnih klijenata obavljena komunikacija. Ukupno je predato 574 zahtjeva za kredit. Od broja predatih zahtjeva, odobreno je njih 407, odnosno 70,9%.

INVESTICIONO - RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D.

3.1 Programi podrške IRF CG

Sa tim ciljem, a polazeći od strateškog opredjeljenja IRF CG je tokom 2017 realizovao podršku u okviru 33 kreditne linije usmjerene na sledeće programe :

- **Razvoj preduzetništva**, kroz podršku posebnim ciljnim grupama (mladi, početnici, žene, visokoškolci, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, inovativno preduzetništvo, ICT biznis, klasterka proizvodnja, osobe sa invaliditetom i slično);
- **Podršku postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima**, kroz podsticaj njihovog daljeg rasta i razvoja, sa posebnom pažnjom na prioritetne sektore crnogorske ekonomije (turizam i ugostiteljstvo, poljoprivreda i proizvodnja hrane, proizvodnja, usluge, ICT i slično);
- **Podršku preduzećima, kroz održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti** (kratkoročna kreditna sredstva, refinansiranje postojećih kreditnih sredstava, faktoring finansiranje, trajna obrtna sredstva i slično);
- **Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda/usluga na drugim tržištima** (kreditna sredstva namijenjenja pripremi proizvodnje i uslugama za izvoz)
- **Podrška u realizaciji green i brown field investicija**

- **Podršku infrastrukturnim projektima, projektima od ekološkog, lokalnog i državnog značaja i projektima iz oblasti energetike i energetske efikasnosti**

3.1.1 Razvoj preduzetništva

Napredak cjelokupnog društva i poboljšanje životnog standarda podrazumijeva uključivanje mladih, žena, individualnih poljoprivrednika i preduzetnika u kreiranje dodatne vrijednosti društve. IRF CG realizuje kreditnu podršku kroz kreditne linije koje imaju za cilj motivisanje pomenutih ciljnih grupa za započinjanje sopstvenog biznisa. S tim u vezi, IRF CG je za direktne kredite obezbijedio povoljne uslove finansiranja, uz kamatne stope od 0%-3%

Tokom 2017 odobreno je 10,1 mil EUR plasmana za podršku preduzetništvu, namijenjene mladima, ženama u biznisu, početnicima u biznisu, individualnim proizvođačima, što je u odnosu na 2016.godinu rast od 65%.

S obzirom da je u 2017 godini ostvaren veća dobit 1.120.186 EUR i da je to osnova da se u narednom periodu mogu povećati kreditna sredstva za visokoškolce koji su nezaposleni, žene, tehnološke viškove. Za ove ciljne grupe kamatna stopa je 0%.

3.1.2 Podrška postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima

Posebna prilika za kreiranje novih radnih mjesta je stimulacija dodatnog investiranja u okviru postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća. S tim u vezi, posebna pažnja je usmjerena ka postojećim preduzećima koja imaju realni potencijal za dalji rast i razvoj. Ti novi razvojni projekti u postojećim preduzećima su velika šansa da se otvore kvalitetna radna mjesta sa znatno manjim rizikom nego kada je to u pitanju start up preduzeće. Zato se u konituetu analiziraju potencijali postojećih preduzeća i nude posebne kreditne linije za realizaciju njihovih razvojnih projekata.

Kreditne linije su usmjerene na razvoj i modernizaciju proizvodnje, poljoprivredu i proizvodnju hrane, turizam i ugostiteljstvo kao strateški važne djelatnosti za razvoj ekonomije Crne Gore. Njihovim razvojem se omogućava direktan prihod i doprinos BDP-u, kao i značajan multiplikativni (direktni i indirektni) efekta koji on ima na druge sektore.

Za ova preduzeća ukupno je plasirano 42,6 mil EUR kredita od čega su 40,6 mil EUR dugoročni krediti i 2 mil EUR kratkoročni krediti. Povoljni uslovi finansiranja su obezbijeđeni uz primjenu kamatnih stopa za direktne kredite na nivou od 2,5%-4%.

3.1.3 Podsticaj likvidnosti

Adekvatan investicioni ciklus i obavljanje djelatnosti privrednih subjekata podrazumijeva ročnu usklađenost potraživanja i obaveza. S tim u vezi izazov za pojedina preduzeća može biti održavanje likvidnosti na optimalnom nivou samo na bazi sopstvenih sredstava. Zato je uočena potreba da IRF CG obezbijedi podršku vezano za održavanje i/ili poboljšavanje likvidnosti preduzeća.

Najveći dio sredstava neophodnih privrednim subjektima kao podrška poboljšavanju likvidnosti i očuvanju radnih mjesta obezbijeđen je kroz otkup potraživanja-factoring u iznosu od 64,6mil EUR. Predmet faktoringa su postojeća i buduća potraživanja za isporučenu ili ugovorenu robu, izvršene usluge i druga potraživanja za koja postoji nedvosmislena obaveza plaćanja od strane dužnika. To je posebno važno za male proizvođače koji sredstva dobijaju u roku od 7 dana a ne u roku od 120 dana i više. Imajući u vidu izazove sa kojima se suočavaju mala i srednja preduzeća značajno je istaći da je direktno i indirektno pružena podrška za preko 100 preduzeća. Njihova likvidnost je time značajno poboljšana i omogućeno im je nesmetano poslovanje.

Ostale kreditne linije za podršku likvidnosti su :

- Program kratkoročnog kreditiranja
- Program finansiranja trajnih obrtnih sredstava
- Refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja

Ovom vrstom podrške je odobreno 31,2mil EUR

3.1.4 Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga

Polazeći od toga da je za ukupni ekonomski razvoj od posebnog značaja spoljna trgovina i prodaja domaćih proizvoda/usluga u inostranstvu, IRF CG finansira projekte kojima se žele podržati inicijative koje su spoljnotrgovinski orijentisane.

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do 2.000.000/5.000.000 mil EUR zavisno od toga da li je upitanju direktan kredit IRF CG ili preko banke, minimalni iznos 10.000 EUR, kamatna stopa iznosi 3,50% direktno finansiranje tj. 5,00% preko banke, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2017.godine odobreno je finansiranje 2 projekta u iznosu od 3mil EUR

3.1.5 Podrška realizaciji green fielda i brown field investicija

Cilj programa je pružanje finansijske podrške green field, brown field i ostalim investicijama u cilju podsticanja novog zapošljavanja, povećavanja kapaciteta i unapređenja konkurentost.

Green field investicije podrazumevaju ulaganje u izgradnju potpuno novog biznisa, koji do tada nije postojao na targetiranom tržištu ili tržišnom području. Direktne investicije kroz novu izgradnju fabrika, postrojenja, pogona, poslovnih jedinica ili filijala, startuju od kupovine zemljišta za izgradnju, sa ili bez prateće komunalne i saobraćajne infrastrukture.

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do 3.000.000/5.000.000 mil EUR zavisno od toga da li je u pitanju direktan kredit IRF CG ili preko banke, minimalni iznos 10.000 EUR, kamatna stopa iznosi 4,00% direktno finansiranje tj. 5,00% preko banke, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2017. godine odobreno je finansiranje 9 projekta u iznosu od 22,2 mil EUR

3.1.6 Podrška infrastrukturnim projektima

Cilj Programa je realizacija investicionih projekata iz oblasti infrastrukture (saobraćajnice, vodovodi, prečišćavanje otpadnih voda i sl.) na lokalnom i državnom nivou, koji su funkciji iskorišćavanja privrednih potencijala i stvaranju uslova za razvoj biznisa, kao i finansiranje projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Projekti koji će se finansirati iz kreditne linije treba da doprinesu održivom razvoju, valorizaciji prirodnih resursa i podstičaju razvoja biznisa.

Kreditni uslovi su: maksimalni iznos do 3.000.000/5.000.000 mil EUR zavisno od toga da li je upitanju direktan kredit IRF CG ili preko banke, minimalni iznos 10.000 EUR, kamatna stopa iznosi 4,50% direktno finansiranje tj. 5,00% preko banke, rok otplate do 15 godina (uključujući grejs period do 5 godine).

Tokom 2017. godine odobreno je finansiranje 4 projekta u iznosu od 2,3 mil EUR.

3.2 Podrška za zaposlenost

Finansiranjem 407 investicionih projekata i 32 kratkoročna kredita/factoring očekuje se da bude otvoreno/sačuvano 8.440 radnih mjesta.

Otvaranje novih radnih mjesta i kompletna podrška zapošljavanju i očuvanju radnih mjesta su strateški prioriteti, tako da su sve aktivnosti IRF CG usmjerene na kreiranje podsticajnog ambijenta, koji doprinose razvoju novih i postojećih preduzeća, unaprijeđenju preduzetništva i samim tim smanjenju nezaposlenosti.

3.3 Odobrena sredstva prema djelatnostima

U cilju rasta i razvoja postojećih preduzeća, IRF CG je u skladu sa ekonomskom politikom Vlade Crne Gore podržao prioritetne sektore: turizam i ugostiteljstvo sa preko 39 mil EUR, poljoprivredu i proizvodnju hrane sa preko 27 mil EUR, proizvodnu djelatnost preko 34 mil EUR.

Osim gore navedenih odobrene su i investicije u ostale sektore, kao što su uslužne djelatnosti i trgovine.

IRF CG je i u 2017. godini, kroz kreditne linije stimulisao prioritetne sektore crnogorske privrede, a u zajedničkoj saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom

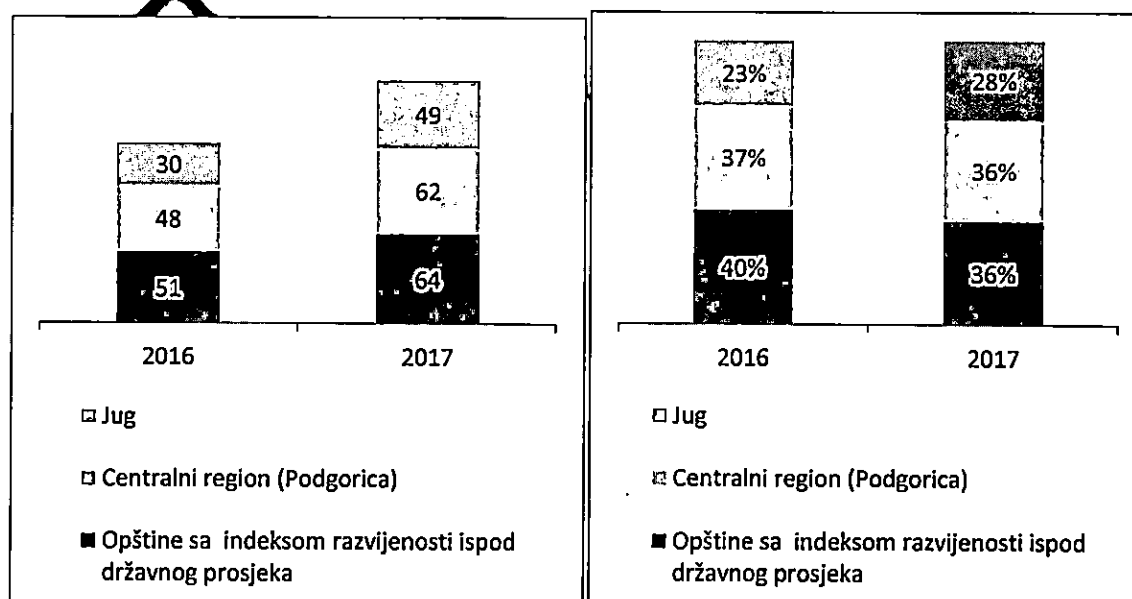
poljoprivrede i ruralnog razvoja dodatno su bili obezbijeđeni instrumenti podrške kroz razne stimulacije kako bi se dodatno uticalo na razvoj, prije svega, turizma i poljoprivrede.

3.4 Odobrena sredstva po regionima

Regionalni razvoj predstavlja stalni izazov, stoga je pažnja IRF CG u 2017. godini bila usmjerena na projekte koji utiču na smanjenje razlika između razvijenih i manje razvijenih opština. U tom kontekstu se prije svega vodila pažnja o opštinama sa Sjevera i opštinama koje su ispod nivoa razvijenosti države.

Pored podrške kroz finansiranje poljoprivrede i turizma dodatnim mjerama se uticalo da se bolje koriste resursi na sjeveru. Tražila su se rješenja u stimulativnom finansiranju, i u unapređenju znanja potencijalnih ali i postojećih preduzetnika na sjeveru.

Stvaranje uslova za ravnomjerniji regionalni razvoj i dugoročan rast i razvoj privrede u cjelini, obuhvata, između ostalog i kontinuiran razvoj malog i srednjeg preduzetništva, odnosno podizanje njihove konkurentnosti. Sveobuhvatan zakonski, strateški i institucionalni pristup razvoju malog i srednjeg preduzetništva pretpostavka su jačanja konkurentske sposobnosti ekonomije i ravnomjernijeg regionalnog razvoja. U tabeli je dat analitički prikaz odobrenih kreditnih sredstava po regionima.

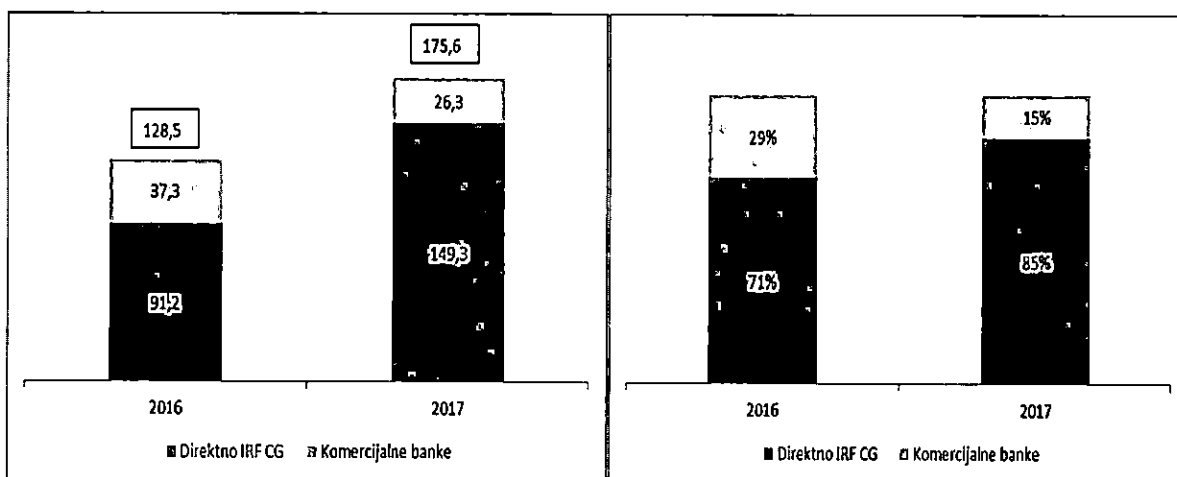

Tokom 2017.godine 36% ukupnih plasmana u iznosu od 64mil EUR je odobreno za realizaciju u sjevernom regionu i opštinama sa prosjekom razvijenosti ispod državnog. Navedeni iznos je 26% (13 mil EUR) veći nego plasmani tokom 2016.godine.

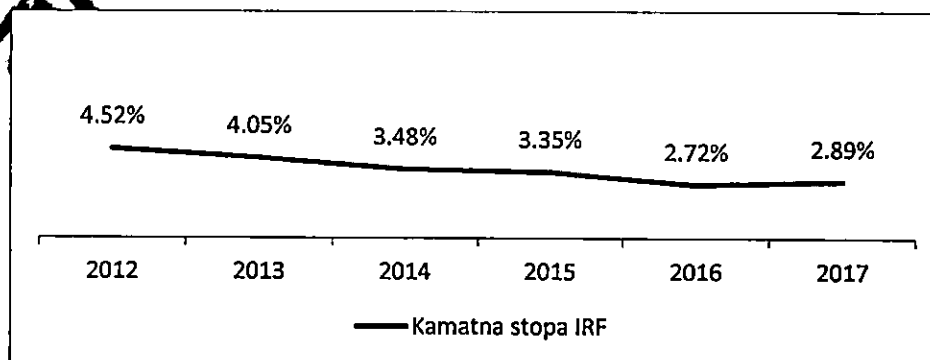
Odobeni plasmani tokom 2017.godine u centralni dio (Podgorica) u iznosu od 62 mil EUR čine 36% plasmana, dok južni region u iznosu od 49 mil EUR čini 28%.

3.5 Plasmani prema načinu odobrenja

Tokom 2017.godine značajno je poraslo učešće direktni plasmana u odnosu na plasmane preko komercijalnih banaka. Učešće direktnih IRF CG plasmana, koje uključuje i faktoring/otkup potraživanja u ukupnim za 2017.godinu je 85%, dok je za 2016.godinu iznosilo 71%.

3.6 Kamatne stope IRF CG i mjere stimulacije

Kao što iz tabele možemo vidjeti, prisutan je trend smanjenja kamatnih stopa. Na ovaj trend svakako da utiču i beskamratne kreditne linije koje su dostupne segmentima koji zaslužuju posebnu pažnju. Kod ostalih činioca finansijskog tržišta (komercijalnih banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija) prisutan je trend smanjenja kamatnih stopa. Međutim, iako je situacija takva u Crnoj Gori, na međunarodnom nivou gdje IRF CG pozajmljuje sredstva kamatne stope imaju trend rasta, te će održavanje dovoljnog kamatnog spread-a biti veliki izazov za IRF CG da bi obezbjedio stabilno poslovanje i nastavio da bude važan finansirer privrede u Crnoj Gori.

Blagi rast prosječne kamatne stope u 2017 u odnosu na 2016 godinu prouzrokovan je većem plasmanu koji se odnosi na otkup potraživanja dje su kamatne stope nešto više.

U 2017.godini IRF CG je po svakom Programu podrške imao stimulativne mjere.

Stimulativne mjere su podrazumijevale, da za subjekte koji projekte realizuju u opštinama sa stepenom razvoja ispod državnog prosjeka razvijenosti ili subjekte koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica bude odobrena posebna stimulacija u vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %.

Takođe, stimulacije su se odnosile i na kredite, za koje bi se odobrila garancija neke od poslovnih banaka, na način što se inicijalna kamatna stopa umanjila za 1 %.

Kako je poznato da krajnji korisnici kreditnih aranžmana IRF CG mogu biti samo subjekti koji od Poreske uprave obezbijede potvrdu da uredno izmiruju svoje poreske obaveze, dodatno Fond je stimulisao i one koji to rade redovno.

Shodno tome za privredne subjekte koji redovno izmiruju poreske obaveze, tj. nalaze se na „bijeloj listi“ nadležnog državnog organa, odobravala se posebna stimulacija i vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %.

Za projekte finansirane iz sredstava EIB-a, kamatna stopa je bila niža za 0,5% u odnosu na definisane.

3.7 Nefinansijska podrška

Zbog izraženog interesovanja posebnih ciljnih grupa za finansijsku podršku IRF-a (žene u biznisu, nezaposleni, visokoškolci, mladi, početnici, individualni poljoprivredni proizvođači, tehnološki viškovi) u toku 2017. godine, IRF je na teritoriji Crne Gore, organizovao edukativni seminar pod sloganom „Možeš i ti“, kao i seminar „Šansa za posao“, koji je realizovao u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore. Kako bi se intenzivirale aktivnosti posvećene podsticaju preduzetništva, kao načina otvaranja novih radnih mjesta, IRF je intenzivno radio i radiće, na projektima koji imaju za cilj obezbjeđivanje što povoljnijih instrumenata podrške i širenje grupe proizvođača.

Projektom „Šansa za posao“, promovisani su:

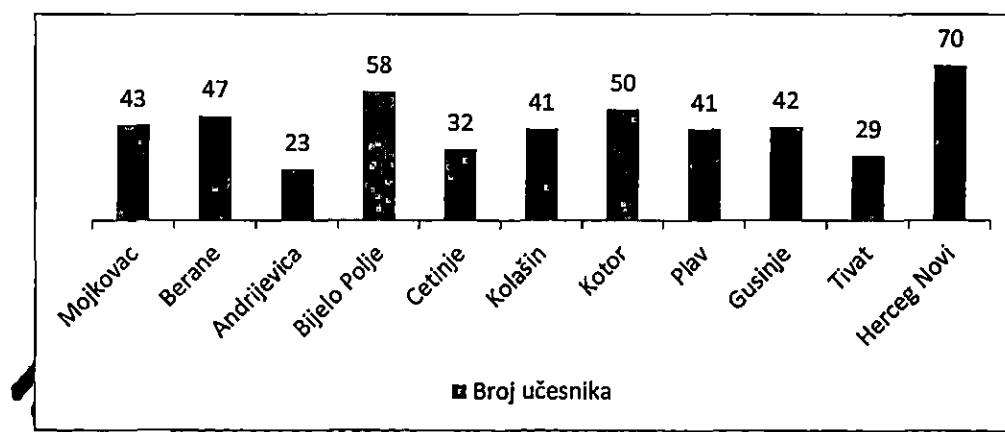
- *beskamatni krediti,*
- *nefinansijska podrška,*
- *moćnost samozapošljavanja,*
- *preduzetništvo kao instrument rješavanja egzistencije,*
- *podrška Vladinih institucija i organa za otvaranje novih radnih mjesta.*

Kroz 13 održanih seminara namijenjenih nezaposlenim visokoškolcima pod nazivom „Možeš i ti“, prisustvovalo je 477 učesnika.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

Seminari "Možeš i ti" 2017		Broj prisutnih
Opština		
Opština Tuzi		30
Opština Rožaje		48
* Seminar o turizmu (Možeš i ti, Centre Villo, PG)		65
* Seminar o poljoprivredi (Možeš i ti, Verde, PG)		94
* Seminar o ženskom preduzetništvu UNDP (Možeš i ti, MBA, PG – S puta)		100
* Seminar o ženskom preduzetništvu UNDP (Možeš i ti, NK)		30
* Seminar o ženskom preduzetništvu UN (Možeš i ti, PG)		10
* Seminar o preduzetništvu Poljoprivredni fakultet (Možeš i ti, PG)		50
* Seminar o preduzetništvu UDG (Možeš i ti, PG)		50
Ukupan broj učesnika:		477

Takođe, u toku 2017. godine, kroz 11 održanih prezentacija „Šansa za posao“, prisustvovalo je 476 učesnika .

Pored navedenih obilazaka, menadžment IRF-a je obišao ukupno 194 preduzeća. Akcenat je stavljen na opštine Sjevernog regiona i manje razvijene opštine.

Dakle, kroz ovaj vid prezentiranja podrške IRF CG ukupno je direktno kontaktirano sa 1147 potencijalnih preduzetnika.

IRF CG je omogućio učešće trideset crnogorskih preduzetnika, reprezentativnih klijenata IRF-a, da zajedno sa našom Institucijom i Ministarstvom ekonomije predstavljaju Crnu Goru na Međunarodnom sajmu obrta i preduzetništva u Celju (MOS), u Sloveniji. Ovaj sajam, održan u septembru 2017.godine, predstavljao je odličnu šansu za sticanje novih iskustava i uspostavljanja poslovnih kontakata, prije svega sa preduzetnicima iz Evropske Unije, i mogućnost da se učesnici upoznaju sa standardima koji se moraju poštovati kada Crna Gora bude u Evropskoj Uniji.

4 Monitoring portfolia

Imajući u vidu da IRF CG, kako na dnevnom tako i na mjesečnom nivou, vrši dostavljanje podataka Centralnoj banci Crne Gore o novoodobrenim kreditima, tako da u skladu sa procedurama CBCG sačinjava izvještaje na nivou cjelokupnog portfolija po klasifikacionim grupama.

U sledećoj tabeli prikazana je struktura 1.437 aktivna plasmana..

Struktura plasmana prema intervalima kašnjenja

Interval kašnjenja	Broj kredita	% u ukupnom broju plasmana	Saldo plasmana	% u ukupnom saldu plasmana
0-30	1,288	89.63%	185,567,063.59	94.83%
31-60	60	4.18%	2,354,345.00	1.20%
61-90	21	1.46%	3,703,859.74	1.89%
91-150	14	0.97%	235,929.60	0.12%
151-270	3	0.21%	177,671.82	0.09%
271-365	3	0.21%	744,910.34	0.38%
preko 365	48	3.34%	2,890,953.81	1.48%
UKUPNO	1,437	100.00%	195,674,733.90	100.00%

Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivu (kredit u kašnjenju većem od 90 dana) čine zbirno 2,07% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2017. godine.

Struktura plasmana prema klasifikacionim grupama

Klasifikacione grupe	Broj kredita	% u ukupnom portfoliu	Saldo plasmana	% u ukupnom portfoliu
A	520	36.19%	105,978,410.95	54.16%
B1	227	15.80%	42,476,884.24	21.71%
B2	528	36.74%	37,035,507.50	18.93%
C1	70	4.87%	4,923,410.29	2.52%
C2	27	1.88%	1,526,959.59	0.78%

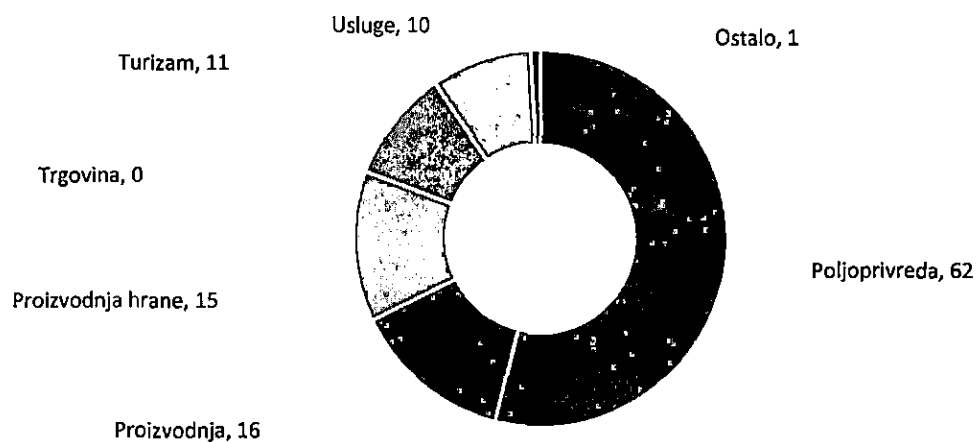
IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

D	10	0.70%	285,710.57	0.15%
E	55	3.83%	3,447,850.76	1.76%
UKUPNO	1,437	100.00%	195,674,733.90	100.00%

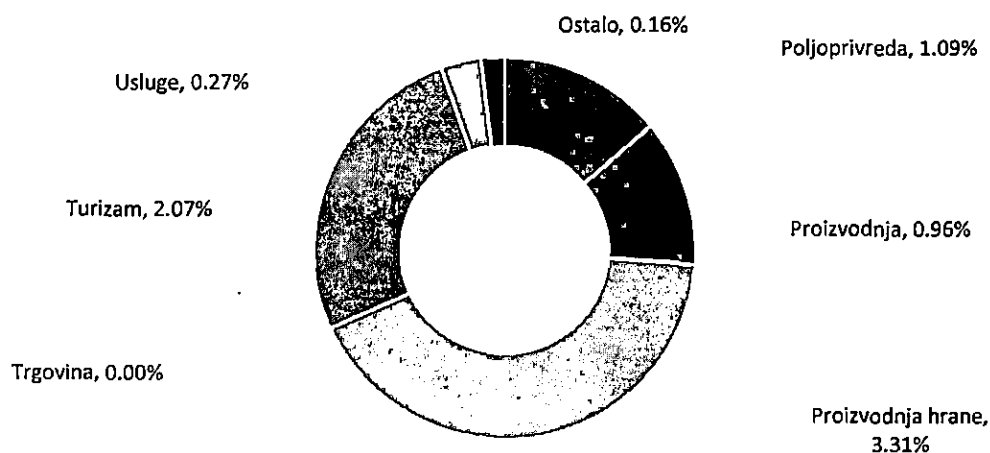
Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivnu (kredit i klasifikovani u C1, C2, D i E) čine zbirno 5,20% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2017. godine.

Direktni kreditni plasmani IRF CG klasifikovani u kategorijama C1, C2, D i E, posmatrani u odnosu na ukupan broj i saldo direktnih aktivnih kredita prikazani su na grafiku broj 1 i 2:

Aktivni direktni kredit i koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po broju i po djelatnostima

Aktivni direktni kredit i koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po saldu i po djelatnostima

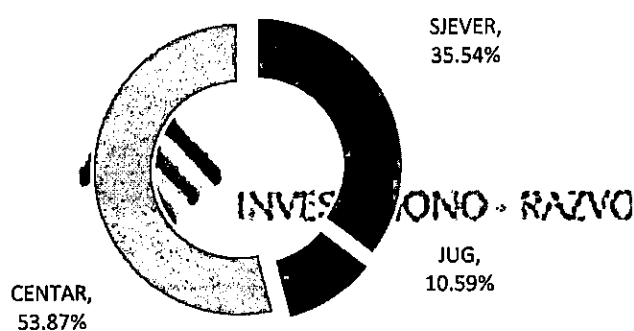

Dakle, posmatrajući nekvalitetnu aktivu IRF CG u kategorijama C1, C2, D i E po broju odobrenih kredita, najviše je bilo onih kredita koji su odobreni i realizovani u poljoprivrednoj djelatnosti (62 plasmana odnosno oko 54%).

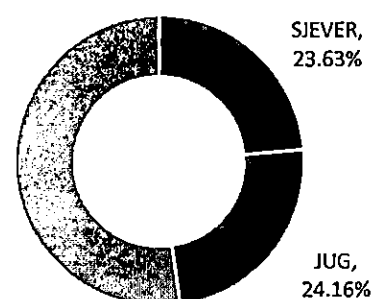
Međutim, ukoliko se posmatra trenutno stanje tj. saldo problematičnih plasmana u odnosu na ukupan saldo direktnih aktivnih kredita, u tom slučaju najveće stanje ovakvih kredita je u oblasti Proizvodnje hrane (3,31%).

Posmatrano po mjestu realizacije investicije odnosno po regionu u kom su se realizovala sredstva, struktura po broju i saldu je sljedeća:

Struktura po broju kredita

Struktura po saldu

5 Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima

IRF CG. je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu usvojenim u 2017. godini, posebnim propisima Centralne banke će se urediti minimalni standardi za upravljanje rizicima u Fondu i koeficijent adekvatnosti kapitala Fonda.

U 2017 godini nastavljene su aktivnosti na boljoj identifikaciji, mjerenju i praćenju kreditnog rizika kako na pojedinačnoj osnovi tako i na nivou portfolija. U 2017. godini počeo je sa primjenom sistem internog kreditnog rejtinga klijenta koji je od velikog značaja za bolju procjenu kreditnog rizika po pojedinačnim klijentima i grupama povezanih lica, kao i za monitoring klijenata.

Sa aspekta analize i praćenja kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi i dalje se značajna pažnja posvetila praćenju koncentracije rizika po korisnicima i limitiranju rasta kreditnog rizika po tim korisnicima. Ovdje se prevashodno misli na dio portfolija IRF CG koji se odnosi na kredite realizovane posredstvom poslovnih banaka gdje je koncentracija rizika posebno izražena kod pojedinih poslovnih banaka u Crnoj Gori.

S obzirom na nastavak intenzivne kreditne aktivnosti u 2017. godini akcenat je takođe bio na što kvalitetnijoj identifikaciji kreditnog rizika prilikom odobravanja plasmana, kroz sveobuhvatniju prezentaciju relevantnih informacija za ocjenu kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i korisnicima kao i analizu svih aspekata rizika plasmana. Takodje u 2017. godini započet je projekat softverske podrške u izradi kreditne aplikacije koji treba da omogući smanjenje vjerovatnoće nastanka operativne greške prilikom kreiranja iste i da obezbijedi skraćanje perioda u procesuiranju iste ka nadležnim organima.

Sa aspekta analize i praćenje kreditnog rizika na nivou portfolija takođe se posebna pažnja posvetila analizi portfolija po različitim segmentima, uz kvalitetnije izvještavanje o istima. Takodje sistemom „ranih znaka upozorenja“ nastoji se pratiti i preventivno djelovati na potencijalni rast kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima.

6 Unutrašnja kontrola

Sistem unutrašnje kontrole IRF CG je proces, uspostavljen od strane Menadžmenta namijenjen za postizanje strateških i poslovnih ciljeva i izvještavanje o usklađenosti sa zakonima, pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima IRF CG.

Cilj unutrašnje kontrole je da kroz permanentni nadzor rada organizacionih jedinica IRF CG, kontroliše usklađenost poslovanja IRF CG sa pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima, da unaprijedi poslovanje IRF CG, kako bi se operativno-proceduralni rizik sveo na najmanju moguću mjeru.

Ukupan broj kontrolisanih predmeta Sektora za finansijske plasmane u 2017. godini je 469 za koje je ukupno odrađeno 1.888 kontrola.

Pored kontrole usklađenosti poslovnih procesa sa pravilnicima i politikama IRF CG, aktivnosti unutrašnje kontrole odvijale su se u pravcu pružanja savjetodavnih usluga referentima i davanja sugestija kako bi se broj grešaka sveo na najmanju moguću mjeru.

7 Privatizacija

IRF CG posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore, i po pitanjima efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije.

Zakonom o privatizaciji privrede utvrđeno je da se privatizacija vrši u skladu sa godišnjim planovima privatizacije koje donosi Vlada Crne Gore, na predlog Savjeta za privatizaciju i

kapitalne projekte. Plan privatizacije za 2017. godinu pripremljen je na osnovu prijedloga ministarstava, državnih fondova, kao i tenderskih komisija Savjeta. IRF CG je i u 2017. godini predložio neka od društava iz svog portfelja za privatizaciju, a u skladu sa ciljevima i smjernicama definisanih Planom privatizacije za 2017. godinu.

Proces privatizacija u 2017. godini, a shodno Planu privatizacije za 2017.godinu je zasnovan na metodama i načinima privatizacije prilagođenim zahtjevima tržišta, a modeli privatizacije su bili sledeći, i to: 1) javni tender; 2) berzanska prodaja i 3) valorizacija lokaliteta ili društava kroz javno-privatno partnerstvo.

Što se tiče društava iz portfelja Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Planom privatizacije za 2017. godinu obuhvaćena su sljedeća društva i to:

7.1 Prodaja akcija i imovine putem javnog tendera

Društva u kojima IRF CG ima vlasnički udio, a bila su predviđena za privatizaciju putem javnog tendera su: Institut "Dr Simo Milošević" AD Igalo, "Montecargo" AD Podgorica, HTP "Ulcinjaska rivijera" AD Ulcinj i "Marina" AD Bar.

Shodno Planu privatizacije za 2017. godinu, za navedena društva za koje je predviđena prodaja akcija putem javnog tendera, provođenje kompletnog postupka u nadležnosti je tenderskih komisija koje formira Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte.

Tenderska komisija Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte je tokom 2017.godine proglasila neuspjelim tenderski postupak za privatizaciju društva "Montecargo" AD Podgorica.

U skladu Planom privatizacije, gdje je za HTP "Ulcinjaska rivijera" AD Ulcinj predviđena prodaja akcija i/ili valorizacija imovine kroz davanje u dugoročni zakup, tokom 2017.godine donijete su odluke o davanju u zakup dijela objekata Društva i zemljišta u državnoj svojini. Zakupac objekata je Konzorcijum "Karisma Hotels Adriatic Montenegro" doo, Karisma Hotels & Resorts Corporation LTD, Karisma Resorts International S.A., Karisma Operating Holding S.A. de C.V., Karisma Hotels & Resorts de las Americas LTD", koga shodno Ugovoru o konzorcijumu, od 20.07.2017.godine, zastupa "Karisma Hotels Adriatic Montenegro" doo, Podgorica.

7.2 Valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno privatno partnerstvo

Skijalište "Savin Kuk" na Žabljaku

Lokalitet Savin Kuk obuhvata zonu postojećeg skijališta Savin Kuk sa neposrednom okolinom. Na mjestu postojećeg skijališta planskom dokumentacijom je, osim skijaških sadržaja, predviđena izgradnja novih turističkih objekata, uz rekonstrukciju i adaptaciju komercijalnih sadržaja i servisa. Skijalištem "Savin Kuk" na Žabljaku upravlja "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak čiji je osnivač IRF CG A.D. sa 100% kapitala. IRF CG AD je tokom 2017. godine, uložio značajna

sredstava u rekonstrukciju i modernizaciju, a sve u cilju podizanja kvaliteta usluga i bezbjednosti ovog skijališta.

"Turistički centar Durmitor" DOO Žabljak je vlasnik nepokretnosti koje se nalaze u kompleksu Skijališta, koje su u katastarskim knjigama vode kao katastarske parcele broj: 1058, 2340/2, 2341, 2342, 2343, 2344/2, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2353/2 KO Motički Gaj I, opština Žabljak, gdje ukupna površina zemljišta iznosi 21.254 m². Na predmetnom zemljištu instalirane su početne stanice žičara i ski liftova koje vode ka vrhu planinskog vrha "Savin Kuk".

Kao prethodno pitanje rješavanja uslova za valorizaciju Skijališta, IRF CG AD je pred Upravom za nekretnine PJ Žabljak, a shodno Odluci Vlade CG broj 08/2289/4 od 02.10.2014.godine o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju nepokretnosti na području Opštine Žabljak i Zakonu o eksproprijaciji, započeo postupak eksproprijacije pet katastarskih parcela na lokalitetu Savin kuk, Žabljak, ukupne površine 7.144m². Tokom 2016. godini je završen postupak eksproprijacije za četiri katastarske parcele 2340/1, 2354, 2355, 2356 KO Motički Gaj I, opština Žabljak, ukupne površine 4.530 m², dok je preostalo da se izvrši eksproprijacija katastarske parcele broj 2344/1, površine 2.614m². Okončanjem postupka eksproprijacije nad svim katastarskim parcelama, ukupna površina zemljišta u vlasništvu TC "Durmitor" iznosiće 28.398 m². Kao i u prethodnom periodu, i tokom 2017.godine Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. je prema nadležnim organima inicirao aktivnosti na otklanjanju objektivnih prepreka u vezi eksproprijacije kompletnog zemljišta predviđenog Odlukom Vlade CG broj 08/2289/4 od 02.10.2014.godine.

INVESTICIONO - RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D.
 "Turistički centar Durmitor" DOO Žabljak je za 2017.godinu je ostvario gubitak u iznosu od 269.321 EUR

7.3 Berzanska prodaja akcija

U skladu sa Planom privatizacije za 2017.godinu IRF CG AD je putem berzanske prodaje, ponudio na prodaju akcije sljedećih društava: HTP "Berane" AD Berane, Agrottransport" AD Podgorica, "Crnogoracoop" AD Podgorica i "Izgradnja" AD Kotor.

Početkom 2017.godine IRF CG je u skladu sa Pravilnikom o postupku privatizacije akcija, udjela i imovine u vlasništvu IRF CG AD, putem Javnog poziva, izvršio izbor brokerske kuće, Erste bank AD Podgorica, preko koje je akcije navedenih društava ponudio na prodaju putem berze.

Od navedenih društava, tokom 2017. godine preko ovlašćenog brokera prodate su akcije "Izgradnja" ad Kotor koje IRF CG imao u tom društvu.

Za ostala društva nije bilo zainteresovanih kupaca, jer ista karakterišu značajni finansijski, organizacioni i imovinski problemi, te kao takva nijesu bila atraktivna za potencijalne investitore, i pored činjenice što su akcije istih nuđene na prodaju putem berze po cijeni koja je umanjena za 95% u odnosu na nominalnu vrijednost.

ITF CG je, shodno Zakonu o povraćaju imovinskih prava i obeštećenja, na ime prihoda od prodaje akcija Društva " Izgradnja " ad Kotor, uplatio pripadajući dio sredstava Fondu za obeštećenje.

Shodno Zakonu o preuzimanju akcionarskih društava, Centralna depozitarna agencija je Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore, dana 12.09.2017.godine, izvršila uplatu za prodane akcije Transservisa DD Bijelo Polje, a koje akcije su prodane Novoj ljubljanskoj banci.

7.4 Monitoring realizacije privatizacionih ugovora

Tokom 2017. godine IRF CG je u saradnji sa ostalim prodavcima državnog kapitala, vršio praćenje realizacije ugovora o kupoprodaji akcija u smislu razmatranja tekućih pitanja iz oblasti privatizacije, kao i dostavljanja traženih odgovora i mišljenja u tom smjeru.

8 Akcije / Udjeli

8.1 Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA

- Portfelj IRF-a na dan 31.12.2017.godine

Najznačajniji dio portfelja IRF CG čine akcije, kao vlasničke hartije od vrijednosti koje glase na dio kapitala akcionarskog društva. Prema izvodu Centralne depozitarne agencije, Investiciono-razvojni fond posjeduje akcije u 13 društava.

Analizirajući procenat, odnosno visinu učešća u akcionarskoj strukturi društava, Fond posjeduje:

- do 10% kapitala u 3 društva,
- od 10% do 30% kapitala u 7 društava, i
- preko 30% kapitala u 3 društva.

Društva u kojima IRF ima udjela

Red.br.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Montepranzo Bokaproduct" AD Tivat	57,71	22,4457	51,401
2	"Agrotransport" AD Podgorica	16,406	51,13	44,9246
3	"Market" AD Podgorica	7,113	7,84	40,0755
4	"Institut Simo Milosevic" AD Igalo	90,411	154,9369	23,6461
5	"13. jul-Plantaže" AD Podgorica	39,844,589	0,5113	22,2278
6	"Marina" ad Bar	258,283	5,7926	16,9992
7	"Barska plovidba" AD Bar	371,465	4,2806	16,1562
8	HTP "Berane" AD Berane	41,119	19,3309	15,3544
9	"Jugooceanija" AD Kotor	326,048	22,4287	14,3172
10	"Crnogoracoop" AD Danilovgrad	54,651	6,6341	10,6294
11	HTP "Ulcinska rijivjera" AD Ulcinj	116,567	39,5005	7,6468
12	"Ibarmond" AD Rožaje	8,255	5,1129	5,0664
13	"Montecargo" AD Podgorica	1,236	5,2285	0,037

Akt koji definiše pitanja korporativnog upravljanja u društvima u kojima IRF CG ima udjela/učešća je Pravilnik o korporativnom upravljanju privrednim društvima u vlasništvu IRF CG. Navedenim aktom su definisani načini zaštite prava Fonda u društvima u kojima posjeduje kapital i participira u vlasničkoj strukturi, kao i pitanja predstavljanja i zastupanja kapitala, zaštite interesa Fonda, uslova, načina predlaganja i izbora predstavnika IRFCG AD u odborima direktora društava u kojima posjeduje kapital, prava, obaveze i odgovornosti predstavnika Fonda, kao i druga pitanja od značaja iz ove oblasti.

Izborom predstavnika u odborima direktora u kojima IRF CG ima učešće, između IRF CG i navedenih predstavnika, zaključeni su odgovarajući ugovori u vezi sa zastupanjem prava i interesa IRF CG u tim društvima, a shodno navedenim Pravilnikom.

Tokom 2017.godine izabarani predstavnici IRF CG su dostavili izvještavanje o radu, što predstavlja vid kontrole i informisanja o stanju i aktivnostima u društvima u kojima posjeduje kapital i participira u vlasničkoj strukturi.

Kao i prethodnom periodu, IRF CG je i tokom 2017. godine, putem punomoćnika, aktivno učestvovao na skupštinama akcionara društava iz portfelja IRF-a.

8.2 Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CDA koja su u postupku stečaja ili likvidacije

Stečajni i likvidacioni postupci predstavljaju posebne postupke naplate potraživanja od strane insolventnih dužnika, a koji postupci su definisani posebnim zakonom. Navedene postupke odlikuje formalnost i prekluzivnost rokova u postupanjima. Navedeni postupci se vode pred Privrednim sudom Crne Gore, odnosno Centralnim registrom privrednih subjekata. Kod stečajnih postupaka, za zakonitost postupanja u tom postupku, odnosno donošenju odluka odgovara stečajni upravnik, odnosno stečajni sudija. Postupak likvidacije sprovodi akcionarsko društvo koje ima dovoljno finansijskih sredstava da pokrije svoje obaveze, odnosno kod skraćenog postupka dobrovoljne likvidacije, zakon je predvidio mogućnost da se društvo likvidira uz izjavu osnivača društva da nema neizmirenih obaveza prema povjeriocima.

U svom portfelju IRF CG posjeduje i akcije 13 društava, registrovanih kod CDA, nad kojima je otvoren stečajni ili likvidacioni postupak.

Tokom 2017.godine, IRF CG je po pitanju statusa ovih društava i provođenja postupka stečaja ili likvidacije, imao komunikaciju sa stečajnim organima ili likvidacionim upravicima imenovanim u ovim društvima. Kod Društava gdje je zaključen neki od ovih postupaka, vršeno je brisanje istih iz evidencije IRF CG.

Društva u kojima IRF ima udjela a koja su u postupku stečaja ili likvidacije

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Duvanski kombinat" AD Podgorica	4,239,878	13,225	28,3458
2	"Opštegrađevinsko Gorica" AD Podgorica	43,106	0,3319	0,1406
3	"El Obod" AD Cetinje	2,810,168	0,5113	8,8583
4	"Maksim" AD Murino	9,675	25,5646	7,3816
5	"Preduzeće za izgradnju Podgorice" AD	5,693	16,1057	28,7903
6	"Gornji Ibar" AD Rožaje	578,487	19,9404	41,015
7	Fabrika elektroda "Piva" AD Plužine	147,093	25,5646	42,1864
8	ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja	2,086,530	0,51	49,092
9	"Vunko" AD Bijelo Polje	190,641	25,5646	14,2985
10	"Lovćen" AD Podgorica	21,28	40,9	52,4513
11	"Rudnici boksita" AD Nikšić	524	6,3074	0,0163
12	"Trgokoop" DD Podgorica	3,978	10,6519	18,9645
13	"Mašinopromet rezervni djelovi" AD Podgorica	1,095	255,65	36,0078

Društva "Lovćen" AD Podgorica i "Trgokoop" DD Podgorica su u postupku likvidacije.

Tokom 2017. godine zaključen je stečajni postupak nad Društvom "Šavnik" AD Šavnik.

8.3 Društva u kojima IRF ima udio

I Turistički centar "Durmitor" doo Žabljak je društvo sa ograničenom odgovornošću u kojoj IRF CG A.D. participira sa 100% vlasničkog udjela. Ulog IRF CG A.D. iznosi 3.217.135,50 eura i to: nenovčani kapital 1.823.867 EUR i novčani kapital 1.393.268,5 EUR

U 2017. godini izvršena je dokapitalizacija Turistički centar "Durmitor" doo Žabljak u iznosu od 252.120,00 eura.

II IRF CG AD posjeduje udio i u kapitalu Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva, nominalne vrijednosti 7,9 miliona eura (12,10%), nad kojim se shodno zakonskim propisima i zaključcima Vlade Crne Gore provodi postupak transformacije i reorganizacije u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja ("Službeni list CG", broj 56/16) i Odluci o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" ("Službeni list Crne Gore", br. 079/17 od 29.11.2017)

Društva registrovana u CRPS u kojima IRF ima udjela

R.B.	Naziv društva	% IRF
1	"Turistički centar Durmitor" doo Žabljak	100,00
2	JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva	12,1

9 Obveznice

U 2017.godini portfelj Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD čine i obveznice, kao hartije od vrijednosti i to: Obveznice Glavnog grada Podgorice(PG17), Obveznice stare devizne štednje (OB) i Obveznice Fonda rada (OBFR).

9.1 Obveznice lokalnih uprava

IRF CG je u periodu od 2006 - 2010.godine kupovao obveznice lokalnih uprava, po sistemu diskonta u odnosu na nominalnu vrijednost. Predmetne obveznice dospijevaju na naplatu u periodu od 7 (sedam) godina u jednakim godišnjim tranšama prema definisanim iznosima, a posljednje serije ovih obveznica dospijevaju na naplatu 2018.godine.

Tokom 2017.godine, IRF CG je svoje aktivnosti bazirao na praćenju dospelosti predmetnih obveznica i po osnovu dospjelih obveznica emitovanih od strane Glavnog grada Podgorice (oznake PG17) naplatio iznos od 153.087,00 eura.

Na dan 31.12.2017.godine otplaćene su sve obaveze po osnovu dospjelih obveznica lokalnih uprava, a nedospjele su samo obveznice emitovane od strane Glavnog grada Podgorice (oznake PG18).

Takođe, stručna služba IRF CG je u vezi naplaćenih potraživanja po ovom osnovu, preduzela i odgovarajuće aktivnosti radi brisanja istih iz registra CDA.

9.2 Obveznice po osnovu ino duga i stare devizne štednje (OB)

Predmetne obveznice dospijevaju godišnje, počev od 1. jula 2010. do 1. jula 2017.godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 EUR.

Ministarstva finansija je u 2017.godine uplatilo zadnju ratu obveznica(oznake OB17) javnog duga – devizna štednja, u iznosu od 48.132,00 eura, odnosno ukupno je uplaćeno 372.416,00 eura.

IRF CG je sproveo nakon toga aktivnosti na brisanju istih, te su navedene obveznice brisane iz registra CDA.

Obveznice Fonda rada (OBFR)

U portfelju IRF CG se nalazi 71 obveznica Fonda rada (OBFR) koje je emitovala Vlada Crne Gore. Predmetne obveznice kupljene su po nominalnoj vrijednosti od 1.926,00 eura, za ukupnu cijenu od 136.746,00 eura. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 7% godišnje. Godišnja isplata sa uračunatim prinosom vrši se po dospelosti prema utvrđenom amortizacionom planu u jednakim godišnjim anuitetima u iznosima od po 33.350,83 eura, počev od 27. jula 2013. do 27.jula 2017. godine.

Ministarstva finansija je u 2017.godine uplatilo zadnju ratu obveznica Fonda rada(oznake OBFR17) u iznosu od 33.350,83 eura, odnosno ukupno je uplaćeno 166.754,15 eura.

Obveznice su brisane iz registra CDA.

10 Investicione nekretnine i stečena aktiva

IRF CG je kupovao ili sticao na osnovu zaključaka i preporuka Vlade Crne Gore određene nekretnine u cilju njihove dalje valorizacije.

S tim u vezi, IRF CG po tom osnovu u svojini ima nekretnine na teritorijama opština: Podgorica, Herceg Novi, Nikšić, Bijelo Polje, Mojkovac i Cetinje.

Shodno postupcima naplate spornih kreditnih plasmana, IRF CG je iz založenih kolaterala, a nakon sprovedenih zakonom predviđenih postupaka stekao nekretnine u opštinama: Nikšić i Žabljaku.

Tokom 2017.godine, IRF CG je na ime naplate problematičnih plasmana stekao i nekretninu u Mojkovcu.

Shodno Pravilniku o upravljanju nepokretnostima u svojini IRF CG, IRF CG je tokom 2017.godine razmatrao mogućnosti valorizacije po principu individualnog pristupa svakoj nekretnini pojedinačno.

INVESTICIONO - RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D.

U toku 2017.godine, shodno odlukama organa IRF CG i objavljenom Javnom pozivu za prodaju nepokretnosti u vlasništvu IRF CG, prodate su nepokretnosti upisane u LN 2438 KO Budva i LN 322 KO Berane, u ukupnom iznosu od 131.300,00 eura.

Valorizacija nepokretnosti upisane u LN 5100 KO Podgorica II, koju čine poslovne zgrade u privredi površine 748m² i zemljište uz privrednu zgradu površine 112 m², i LN 4081 KO Podgorica II koju čini poslovni prostor, površine 170m², a koje predstavljaju jednu fizičku cjelinu, odnosno urbanističku parcelu br. 21, na adresi ugao ulice Omladinskih brigada i ulice Novaka Miloševa u Podgorici, je bila u fokusu aktivnosti i tokom 2017.godine. Kod Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine Glavnog grada Podgorice od strane IRF CG je pokrenuta inicijativa za izmjenu i dopunu postojećeg lokalnog planskog dokumenta (DUP-a), radi izgradnje poslovno stambenog objekta za potrebe IRF-a, gdje je od strane nadležnih opštinskih organa prihvaćena inicijativa IRF CG u vezi izmjene DUP-a. S tim u vezi, izabran je obrađivač, koji je izradio nacrt ovog planskog dokumenta i u skladu sa propisima isti dostavio nadležnom organu, Ministarstvu održivog razvoja i turizma, odnosno radnom tijelu - Savjetu za reviziju planske dokumentacije koje je ovo Ministarstvo formiralo - na mišljenje. Očekuje se da mišljenje na nacrt plana DUP Drač Vatrogasni dom bude dato ubrzo, te da će tokom 2018. godine u skladu sa procedurama, nakon održane javne rasprave predlog ovog planskog dokumenta biti upućen Skupštini Glavnog grada na usvajanje.

Nacrtom plana predviđena je i ucrтана spratnost 2Po+P+4 (umjesto postojeće Po+Pr+2+Pk), kao i mješovita namjena objekta u poslovno stambeni, čime je prema obrađivaču plana, Winsoft doo Podgorica, maksimalno iskorišćen indeks izgrađenosti i indeks zauzetosti na ovoj urbanističkoj parceli (UP 21). Ukupna planirana BRGP površina objekta iznosila bi 4950m², od čega se na stambeni prostor odnosi 2970m², dok bi poslovni obuhvatao 1980m².

11 Aktivnosti iz domena opštih i pravnih poslova, kao i prinudne naplate spornih potraživanja

Tokom poslovne 2017.godine, Pravna služba IRF CG je nastavila na aktivnostima preduzimanja svih radnji iz svoje nadležnosti, a u skladu sa opštim aktima. S tim u vezi, sprovođila je aktivnosti na sačinjavanju svih vrsta ugovora u vezi sa finansijskim proizvodima, vođenje postupaka provjere i upisa založnih prava na nepokretnostima korisnika kredita kao sredstva obezbjeđenja urednog povraćaja kredita i ostalih vrsta obezbjeđenja, realizacija plana javnih nabavki, radnih odnosa, zastupanje IRF CG pred nadležnim sudskim i upravnim organima, savjetodavna funkcija i dr.

Služba za upravljanje imovinom, portfeljom HOV i prinudnom naplatom je fokus svojih aktivnosti usmjerila na prinudnu naplatu raskinutih ugovora o kreditima, kao i palih garancija. S tim u vezi, sprovođene su aktivnosti na realizaciji svih sredstava obezbjeđenja po osnovu raskinutih ugovora o kreditima i palim garancijama, te se u skladu sa tim i broj postupaka prinudne naplate tokom 2017.godine se uvećavao. Postupci prinudne naplate potraživanja su se uglavnom sprovođili preko javnih izvršitelja ili Centralne banke (do proglašenja neustavnosti odredbe koja je definisala izvršenje podnošenjem mjenice kod CBCG na blokadu). Takođe, bilo je postupaka pokrenutih kod nadležnih Uprava za nekretnine, kao i izvršnih, parničnih, stečajnih i likvidacionih postupaka koji su se vodili pred nadležnim sudovima.

Pored toga, Služba za upravljanje imovinom, portfeljom HOV i prinudnom naplatom se bavila postupcima po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, kontrola ugovora za prodaju nepokretnosti, kontrola sprovođenja ugovora o zakupu nepokretnosti, kontrola ugovora u vezi zastupanja na berzi u vezi prodaje HOV, sačinjavanje ugovora o zastupanju IRF CG u društvima u kojima posjedujemo kapital i dr.

Shodno raspoloživim resursima, Pravna služba IRF CG i Služba za upravljanje imovinom portfeljom HOV i prinudnom naplatom, uglavnom samostalno nastupaju u postupcima pred nadležnim državnim organima.

Po pitanju zahtjeva za Slobodan pristup informacijama, tokom 2017.godine, zaključno sa 31.12.2017.godine, IRF CG su ukupno podnijeta 24 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, u vezi kojih je Fond donio odgovarajuće odluke u skladu sa zakonom (rješenja o dozvoljavanju ili odbijanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama, odnosno odgovarajuća obavještenja, upućivanje drugim organima na nadležnost i dr.).

- Javne nabavke

U skladu sa Planom javnih nabavki IRF CG za 2017.godinu i odredbama Zakona o javnim nabavkama ("Sl. list Crne Gore" br.42/11, 57/14, 28/15 i 42/17) u toku poslovne 2017.godiše pokrenuto je šesnaest postupaka javnih nabavki. Od navedenog broja raspisana su tri otvorena postupka javne nabavke, pet postupaka šoping metodom i osam postupkom nabavke male vrijednosti i sa izabranim ponuđačima zaključeno je četrnaest ugovora o javnim nabavkama.

Dana 30.06.2017.godine, usvojen je novi Zakon o javnim nabavkama, te je izvršena izmjena i usklađivanje Plana javnih nabavki IRF CG sa izvršenim promjenama zakona, donošenjem izmijenjenog Plana i Amandmana na Plan JN.

U skladu sa usvojenim izmjenama Zakona o javnim nabavkama, IRF CG je usvojio Pravilnike o načinu sprovođenja hitnih nabavki i sprovođenju nabavki male vrijednosti, kojima je precizno definisana procedura realizacije postupka nabavke male vrijednosti i hitnih nabavki.

IRF CG je u cilju realizacije poslovne politike koju vodi, tokom poslovne 2017.godine bio uslovljen proširenjem svoje djelatnosti i unutrašnjim organizacionim promjenama, otvaranjem novih radnih mjesta. Kako bi se unutrašnja organizacija IRF-a koncipirala na način da omogućiti adekvatne standarde kvalitetnog i efikasnog obavljanja poslova i radnih zadataka, te kako bi se omogućilo kvalitetno obavljanje redovnih djelatnosti Fonda, navedeno je za posledicu imalo potrebu za proširenje sadašnjeg i kupovinu novog poslovnog prostora.

Uvećanjem broja zaposlenih, IRF CG je takođe imao potrebu da u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama i Planom javnih nabavki, a u cilju nabavke opreme (računari, štampači, skeneri...), realizuje i osam tendera postupkom nabavke male vrijednosti.

12 Informacione tehnologije-podrška poslovnim procesima

Služba za informacione tehnologije učestvuje u svim projektima IRF CG na razvoju novih i unaprijeđenju postojećih proizvoda i usluga, procjenjujući i planirajući potrebnu informacionu podršku. Predlaže menadžment-u IT rješenja i potrebne resurse za njihovu realizaciju, te sarađuje sa dobavljačima u procesu implementacije odobrenih rješenja odnosno ima ulogu "posrednika" između poslovne funkcije IRF-a i dobavljača usluga.

U avgustu 2017.g., nakon kupovine novog poslovnog prostora, izvršena je kompletna tehnička opremljenost istog.

Važan segment razvoja softverskih platformi u procesu automatizacije poslovnih procesa predstavlja razvoj aplikacije FAMP u 2017.g. u dijelu implementacije modula:

- Finansijske analiza (spektar informacija o poslovanju klijenta, import podataka o klijentu sa BINFO-a portala, analiza bilansa stanja i bilansa uspjeha, racio analize, Debt capacity i Cash flow analize, kreditni rejting i sl.);
- EWS signala (po odabranoj matrici za odredjeni portfolio klijenta);
- RKR pretrage i čuvanja podataka (istorijata) o zaduženjima klijenata;
- Nepokretnosti (import podataka listova nepokretnosti/posjedovnih listova sa portala Uprave za nekretnine, tereta, ograničenja i sl.);

- Djelovodnik kreditnih zahtjeva;
- Potencijalni krediti (evidencija interesovanja potencijalnih klijenta);
- Praćenje isteka osiguranja.

13 Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

IRF CG je u 2017. godini ostvario pozitivan poslovni rezultat (dobit) u iznosu 1.120.186 EUR (u 2016. godini 409.421 EUR). Međutim, kako je "Turistički centar Durmitor" DOO Žabljak za 2017. godinu imao gubitak u iznosu od 269.321 EUR tako da je gore navedeni rezultat umanjen u skladu sa konsolidovanim finansijskim izvještajima.

Ukupni prihodi su iznosili 6.345.303 EUR (u 2016. godini 6.351.736 EUR), a ukupni rashodi 5.225.117 EUR (u 2016. godini 5.942.315 EUR).

Operativni prihodi iz poslovanja su iznosili 6.175.663 EUR i čine ih prihodi od kamata i naknada po kreditima i faktoringu, u iznosu 5.562.319 EUR (u 2016. godini 5.219.400 EUR), zatim prihodi od kamata na oročene depozite u iznosu 203.733 EUR, prihodi od kamata na obveznice u portfoliju, u iznosu 15.259 EUR, kao i ostali prihodi od kamata (kamata po viđenju, kamata na stambene kredite i sl.) i prihodi od zateznih kamata po kreditima i faktoringu u iznosu 394.352 EUR.

Operativni rashodi su iznosili, kao što je već navedeno, 5.225.117 EUR. Od toga se na troškove rezervacija po direktno odobrenim kreditima i garancijama, odnosilo 870.442 EUR (trošak ovih rezervacija u 2016. godini je iznosio 1.766.463 EUR).

Finansijski rashodi, po osnovu kamate i naknade po kreditu Evropske investicione banke su u 2017. godini iznosili 1.476.934 EUR (u 2016. godini ovi troškovi su iznosili 1.083.324 EUR).

Kreditni portfolijo na 31.12.2017. godine je iznosio 174.334.797 EUR (u 2016. godini 147.460.698 EUR), što znači 67,3% ukupne aktive IRF-a. Ostale značajne pozicije imovine IRF CG su učešća u kapitalu drugih preduzeća (akcije i udjeli naslijeđeni od Fonda za razvoj Crne Gore, kao i učešće u kapitalu TC Durmitor), portfolijo državnih obveznica, potraživanja po faktoring aranžmanima, kratkoročni depoziti oročeni kod poslovnih banaka i novac na poslovnim računima.

Vrijednost aktive (imovine) IRF CG, na 31.12.2017. godine, iznosi 259.152.920 EUR (u 2016. god. 197.330.125 eur).

	2017	2016
Ukupna aktiva	259.152.920	197.330.125
Kreditni portfolijo	174.334.797	147.460.698

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

Učešće portfolija kredita u ukupnoj aktivi	67,3%	74,7%
Učešća u kapitalu drugih preduzeća	19.030.402	19.050.742
Investicione nekretnine	3.093.000	3.028.900
Državne obveznice	148.175	366.524
Osnovna sredstva i građevinski objekti	1.751.689	1.161.915
Potraživanje po faktoring armažmanima	20.872.837	18.832.204
Kratkoročno oročeni depoziti	14.200.000	9.000.000
Aksijski kapital	104.858.962	104.479.288
Obaveze po kreditu	157.849.446	96.974.052
Prihodi iz poslovanja	6.345.303	6.351.736
Ukupni rashodi	5.225.117	5.942.315